

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Q 'Ιωάννης Καποδίστριας, έμποδισθείς εκ των έναντίων ανέμων, άφιχθη εις Ναύπλιον διά τής πολεμικής άγγλικής φρεγάτας «Πολεμοπεισμων» (Warspite) τήν 6/18 'Ιανουαρίου 1828· παραλαβών δέ τὸ Παλαμήδιον παρὰ τοῦ Θεοδώρου Γρίβα και δούς τήν διοίκησίν του πρὸς τὸν συνταγματάρχην Χείδεα, μετέβη εις Αἴγιναν, ὅπου ἠδρευεν ἡ καλουμένη κυβέρνησις.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐγνωστοποίησε τότε πρὸς τὴν ἐξουχότητά του, ὅτι τὸ ὅλον Κράτος συνεκροτεῖτο εκ τής Αἰγίνης, τοῦ Πόρου, τής Σαλαμῖνος, τής Ἐλευσίνος, τῶν Μεγαρων και τινων νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους, εις τὰς ὁποίας ἐδέσποζον ἡ ἀναρχία και οἱ πειραταί.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Ἰωάννης Μιλαῖτης ἀνέφερεν, ὅτι οὐ μόνον τὸ ταμεῖον δὲν εἶχεν ὄβολόν, ἀλλ' ὅτι δὲν ὑπῆρχε και ταμεῖον, ὅτι τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους συνίσταντο εκ τινων συναλλαγματῶν, και ὅτι ἡ ἐξουχότης του ὀφείλει νὰ μὴν ἀπορήσῃ ἐὰν εις τὰ βιβλία του δὲν ἐγκαταστοιχῶνται ἅπασαι αἱ δαπάναι και εἰσπραξῆεις, διότι τὰ πλείεστα ἐγίνοντο καλῇ τῇ πίστει. "Ὅτι δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ συλλέξωσι και δαπανήσωσιν ἀπὸ τοῦδε τοῦ Ἀρχιπελάγους τὴν δεκάτην τοῦ 1828, ὅπως πληρωθῶσι τὰ μέλη τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, τὰ ὁποῖα ἀπῆτουν τοὺς μισθοὺς των.

Προσέθηκε δὲ ὅτι οἱ ἐργάται οἱ ἐπιδιορθώνοντες ἐν Αἰγίνῃ τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ κατοικήσῃ ἡ ἐξουχότης του δὲν ἐπληρώθησαν ἐτι τὰ ἡμερομίσθιά των, ὅτι δὲ εἶχον τὴν ὑπομονὴν και εὐγένειαν νὰ περιμένωσι τὴν ἀριζίν της, ὅπως παρ' αὐτῆς πληρωθῶσι.

Ὁ ὑπουργὸς τοῦ πολέμου ἀνέφερεν εὐσεβάστως ὅτι δὲν εἶχε οὔτε στρατὸν οὔτε ὕλικόν, διότι τὸ Ναύπλιον και τὸ ὄπλοστάσιον εὕρισκοντο εις χεῖρας τοῦ Θεοδώρου Γρίβα, διὸ δὲν ἔχει τί περιπλέον ν' ἀναφέρῃ περὶ τοῦ στρατοῦ τής Ἑλλάδος.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν ἦτο λακωνικώτερος, εἰπὼν ὅτι ἡ φρεγάς Ἑλλάς και ἡ κορβέττα "Υδρα εὕρισκονται ἀρωπλισμέναι εις τὸν Πόρον.

Ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης εἶπεν ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ ἀναφέρῃ, διότι δὲν ὑπῆρχον οὔτε δικασταὶ οὔτε δικαστήρια.

Ἡ κατάστασις αὕτη ὁμοιάζει τὸ χάος, ἐν τῇ ὁμίχλῃ οὔτινος ὠφελῆ τις νὰ ζητήσῃ ψηλαφητῶς ν' ἀνακαλύψῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ φέρῃ αὐτὴν εἰς φῶς.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο μόνον.

Ὅσον προεχώρει τις εἰς τὸ χάος, τοσοῦτον ἡ ὁμίχλη ἐγίνετο πυκνοτέρα. Εὔρε πληθὸς ἀγραμμάτων καὶ ἀκαταλλήλων ὑπαλλήλων, τσιράκια καλουμένων. Οἱ εὐνοούμενοι οὔτοι πῶν ὄπλαρχηγῶν καὶ κομματάρχων, μισούμενοι παρὰ τοῦ λαοῦ, οὐ μόνον ἦσαν ἄχρηστοι πρὸς τὸν Κυβερνήτην, ἀλλὰ καὶ τάρακτρα καὶ κωλύματα πρὸς ἓνα ὄργανωτὴν, ὅστις ἐκ τοῦ χάους ἀνεδέχετο νὰ κτίσῃ πολιτείαν, τοὺς ὁποίους δὲ δυστυχῶς δὲν ἠδύνατο βραδίως νὰ ἀποπέμψῃ.

Ἡ ὁμίχλη ἐγίνετο πυκνοτέρα, διότι ὑπῆρχον ὄπλαρχηγοὶ καὶ κοτζαμπάσιδες, εἰθισμένοι εἰς τὴν ἀρπαγὴν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ λιμοδοξία καὶ ἡ ἐξουσία ἦσαν δύο δίψαι ἄσβεστοι, οἵτινες δὲν θὰ ὑπετάσσοντο εὐκόλως εἰς ἓνα ὄργανωτὴν. Οὔτοι ἦσαν ἀκόλουθοι τοῦ γαλλικοῦ ἀγγλικοῦ καὶ ῥωσικοῦ κόμματος, καὶ μετ' αὐτοὺς ἤρχοντο οἱ ἱππῶται τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλήμ. οὗς ἀντεπροσώπευεν ὁ Καπετὰν Ζουρδάν.

Πάντες οὔτοι ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Καποδιστρίου ἤρξαντο ἕκαστος δραστήριον καὶ εἰδικὴν πλεκτάνην βραδιουργίας, κατὰ τῆς ὁποίας μόνον ἀνὴρ ἔχων τὴν διπλωματικὴν ψυχραιμίαν, βαθύνοιαν, πολυετῆ πείραν, ὑπομονὴν καὶ ἔξοχον ἰκανότητα λειτουργοῦ μεγάλης δυνάμεως καὶ τὴν καρδίαν ἀποκλειστικῶς ἐλληνικωτάτην, ὡς τὴν τοῦ Καποδιστρίου, ἠδύνατο ν' ἀντιμετωπίσῃ.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσουν καλλίτερον οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν τὴν θέσιν τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, δὲν ἔχουσιν ἢ νὰ ἐρευνήσωσι μικρὸν τὰ τῆς ἐκλογῆς του.

Ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ στρατιωτικοὶ ἐπεθύμουν νὰ θέσωσιν ἐπὶ κεφαλῆς των τὸν ἰδιωτεύοντα περιφανῆ Ἕλληνα εἰς Γενεῦην, τὸν περιελθόντα εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, διότι ἐπιστάμενος τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἐνεθάρρυνε τὸν Ἐμμανουὴλ Ξάνθον νὰ προτείνῃ, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην νὰ δεχθῆ, τὴν προεδρείαν πῶν Φιλικῶν καὶ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἔθνους.

Οἱ Φαναριῶται, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁπίων ἦτο ὁ Α. Μυροκοροδάτος καὶ ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης, δὲν ἐπεθύμουν τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Μία Συνέλευσις ὄφελεν ἄρα ν' ἀποφασίσῃ, διὸ συνεκροτήθη ἡ τῆς Τραιζῆνος.

Ἄλλ' ὅποιος ἦτο τότε ὁ Ἑλληνισμὸς ὅπως πέμψῃ ἀντιπροσώπους ἐν μιᾷ τοιαύτῃ Συνελεύσει διὰ τοιοῦτον σπουδαιότατον ζήτημα;

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο σχεδὸν ὁλόκληρος ὑποτεταγμένος εἰς τὸν Σουλτάνον, διότι οἱ καταφυγόντες ἐν Αἰγίνῃ, Πόρῳ καὶ Σαλαμῖνι Ἕλλη- νες δὲν ἦσαν βέβαια ὁ Ἑλληνισμὸς. Τὸ Ναύπλιον εὕρισκετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοδώρου Γρίβα, τοῦ Στράτου καὶ Φωταμάρα, μὴ ἀναγνω- ριζόντων Κυβέρνησιν. Ἡ Κορινθία εἰς χεῖρας Τριανδρίας νεμομένης αὐ- τήν. Ἡ Ὑδρα καὶ αἱ Σπέτσαι εὕρισκοντο εἰς ἀναρχίαν ἢ Σῦρος ἦτο οὐδετέρα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Ἡ Σάμος ἀνήκεν εἰς τὴν Σάμον, ἡ Γραβοῦσα ἦτο φωλεὰ πειρατῶν, ὁ Ἰβραήμης κατεῖχε τὴν Πελοπόννησον, οἱ Τοῦρκοι εἶχον σαρώσει τὴν Ρούμελην, ἡ Ἀττικὴ κα- τεῖχετο ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὸ 1827, ὑπὸ Τοῦρ- κων, ἐκτὸς τῆς Ἑλευσίνας καὶ Μεγάρων, ὁ δὲ Καραϊσκάκης δὲν ἐζή- θῆμα τῶν ἀνοσιῶν τοῦ Κόχραν καὶ Τζούρτζ.

Καὶ ὅμως ἡ φωνὴ τοῦ πιεζομένου ἔθνους ὑπὸ τῶν τοσούτων τυράν- των ὁμοφώνως ἐκραυγάζει· Συνέλευσιν! ἵνα ἐκλέξῃ τὸν Καποδίστριαν καὶ ἀπαλλαχθῇ αὐτῶν.

Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης, ὁ Μπότσης καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, κη- ρυθέντες ἐναντίοι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Καποδιστρίου, διὰ νὰ ματαιώσωσι τὸν σκοπὸν τῆς Συνελεύσεως, ἢ ὅπως ἐπηρεάσωσιν αὐτήν, ἐζήτησαν ἐκ συμφώνου νὰ λάθῃ χώραν ἢ Συνέλευσις ἐν Ἐρμιόνη, ἐγγὺς τῆς Ὑδρας. Ἄλλ' οἱ λαθόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Συνελεύσεως προέτειναν τὴν Αἴγιαν.

Αἱ συγκρουόμενοι γνώμαι συνεβιάσθησαν διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς Τραιζῆνος.

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ κόμητος Καποδιστρίου ἐγένετο δι' ὀλοψηφίας, ἐκτὸς δωδεκάδος πληρεξουσίων Ὑδραίων καὶ Σπετσιωτῶν, οἵτινες κατὰ τὴν ὄραν τῆς ψηφοφορίας ἐγκατέλειψαν τὴν Συνέλευσιν ὅπως μὴ ψηφίσωσι τὴν ἐκλογὴν.

Ἄρα ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ χρόνου τούτου ὅπως κτίσῃ πολιτείαν, ἔχων τὰς δύο κυριωτέρας νήσους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος κατ' αὐτοῦ, καθὼς καὶ τὸν Φαναριωτισμὸν, ὅστις ἀντεπροσώ- πευε τότε τὴν εὐπαίδευτον τάξιν τοῦ ἔθνους.

Διορίσθη τριμελὲς ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς διεύθυνσιν τῶν δι-

μοσίων μέχρι τῆς ἀφίξεώς του, ἐκ τοῦ Μκυρομιχάλη, τοῦ Ἰωάννου Νάκου καὶ τοῦ Ἰωάννου Μιλαΐτου.

Ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσω τὸν Πλούταρχον, ἐὰν ἤμην σύγχρονος αὐτοῦ, τίνα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν παραλλήλων του ἤθελεν ἐκλέξει ὅπως ἐξαγάγῃ τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοιοῦτου χάους καὶ ὀργανίσῃ αὐτήν; Καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσω τοὺς μεγάλους ἄνδρας του, τίς αὐτῶν ἀνεδέχετο τὸ ἔργον τοῦτο. Οὐ μόνον ὁ Πλούταρχος ἤθελε δυσκολευθῆ ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἔ.δοξοι ἄνδρες ἤθελον ὀπισθοδρομήσει ἐνώπιον τοιοῦτου χάους, καὶ τοῦ ὄρκου τὸν ὁποῖον τὸ Σύνταγμα τῆς Τροϊζῆνος ἐπέβαλε πρὸς τὸν ὀργανωτήν.

Ὁ δὲ ὄρκος ἦτο νὰ προφυλάξῃ καὶ διατηρήσῃ δι' ὅλων τῶν δυνάμεων του τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὴν ὅποιαν τοῦτο ἔτι δὲν εἶχε, διότι οἱ Τούρκοι κατεῖχον ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ἔδαφός του.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἤρξατο τῶν χρεῶν τῆς πολυπύου ἀποστολῆς του ἐκ τῆς σπουδῆς πρῶτον τοῦ λαοῦ καὶ εἶτα ἐκείνων. οἵτινες ἦσαν ἐπὶ κεφαλῆς του. Ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ: «Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ δὲν εἶνε τὸ ἔθνος· πρέπει λοιπὸν νὰ σπουδάσωμεν τὸν λαὸν καὶ ν' ἀνακαλύψωμεν τίνας ἀρετὰς ἔχει.»

Συντόμως μετὰ λύπης κατενόησεν ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τοῦ 1828 ἦτο δυσανάγνωστος, διότι μετεβάλλετο ἐκ τῆς ἰσχύος καὶ ἐπιρροῆς τριῶν τάξεων ἀνθρώπων. Τοῦ Κλήρου, τῶν Κοντζαπασιδῶν καὶ τῶν Ὀπλαρχηγῶν.

Ἄρα διὰ νὰ ποιήσῃ ὀρθὴν διάγνωσιν καὶ χρῆσιν τοῦ λαοῦ, ὤφειλε νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἐκ τῶν τάξεων τούτων. Τοῦτο ἦτο τὸ δυσχερέστερον τῶν ἔργων. Ἦτο, ὡς δικαίως παρετήρησεν ὁ στρατηγὸς Μαΐζων, ν' ἀποσπάσῃ τὴν περιστερὰν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τριῶν ὀρνέων.

Καὶ ὅμως ὁ πολιτικὸς νοῦς τοῦ Καποδιστρίου κατῴρθωσε τοῦτο διὰ τοῦ ἐπομένου τρόπου.

Διήρесе τὸ ἐλεύθερον Τούρκων ἔδαφος εἰς ἐπαρχίας, ἐξαποστείλας εἰς ἐκάστην ἑκτακτὸν ἀπεσταλμένον πληρεξούσιον μὲ ὀδηγίαις. Αἱ ὀδηγίαι του ἦσαν, τὰ χωρὶα τῶν ἐκατὸν οἰκογενειῶν νὰ ἐκλέγῳσιν ἓνα Δημογερόντα· ἐκεῖνα τῶν διακοσίων δύο, τῶν τριακοσίων τρεῖς, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ἡ ἡλικία τῶν Δημογερόντων προσδιωρίσθη τριάκοντα πέντε ἐτῶν καὶ ἄνω. Ἐκλογεῖς τῶν χωρίων καὶ τῶν πόλεων ἐνεγράφοντο πρῶτον εἰς τὰ μητρώα οἱ ἔχοντες ἡλικίαν οὐχὶ κατωτέρην τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, εἶτα προσήρχοντο διὰ τὴν ἐκλογὴν εἰς συνέλευσιν. Πρόεδρος τῆς

Συνελεύσεως ἦτο ὁ πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος. Δημογέροντες τῶν πόλεων ἀπετέλουν μετὰ ταῦτα τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐπαρχίας, προσεκαλοῦντο δὲ ἐγγράφως διὰ τοῦτο. Οἱ Δημογέροντες τῶν προαστείων καὶ χωρίων ἦσαν τὰ ὄργανα δι' ὧν ἐξετελοῦντο αἱ οικονομολογικαὶ διατάξεις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐπαγρύπνησιν καὶ εὐθύνην τῶν Δημογερόντων τῶν Ἐπαρχιῶν, πρὸς τοὺς ὑποίους ὁ πληρεξούσιος ἀνέθετεν αὐτάς.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ λαὸς ἀπεσπάσθη βαθμηδὸν ἐκ τῶν ἄνωθι τριῶν Ἀρτυιῶν, γενόμενος κυριάρχης τῶν δικαιωμάτων του, γενόμενος ὁ φρουρὸς αὐτῶν.

Τινὲς ἐκ τῶν ἄνωθι τριῶν τάξεων ἐξήσκησαν κατ' ἀρχὰς τὴν ἐπιρροήν των ἐκλεχθέντες Δημογέροντες· ἀλλ' εἰς δευτέραν ἐκλογὴν ὁ λαὸς μετεχειρίσθη τὰς ἰδίας δυνάμεις του, ἀνεγνώρισε τὸ σφάλμα του, ἀπέρριψε τὸν φόβον τοῦ κοτζάμπασισμοῦ, ὑποστηρίζόμενος δὲ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ὕψωσε κατὰ πρώτων τὴν κεφαλὴν ἐλευθέρου ἀνθρώπου.

Συντόμως ἡ Κυβέρνησις ἐπλημύρρησεν αἰτήσεων τοῦ λαοῦ ὅπως ἀλλάξῃσι τοὺς τοιοῦτους Δημογέροντας, τὸ ὑποῖον διεβεβαίωσε τὸν σοφὸν νομοθέτην Ἑλληνα, ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ Κοτζάμπαση δὲν ἦτο ἐκεῖνος τοῦ Ἑλληνοῦ.

Ὁ κληρὸς ἀπεπέμφθη παντὸς πολιτικοῦ ἢ κοινωνικοῦ ἐπαγγέλματος, περιορισθεὶς μόνον εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντά του. Τὸ αὐτὸ καὶ οἱ στρατιωτικοί.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς διετράνωσε σιδηρᾶν θέλησιν πρὸς πραγματοποίησιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἄνωθι νόμων. Διό, δὲν παρῆλθον ἐξ μῆνες ἀπὸ τῆς ἐλεύσεώς του εἰς Αἴγιναν, ὅτε ἀνεκάλυψεν ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἦτο μεταλλεῖον ἀρετῶν, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἀνάγκην τρισμεγίστης ὑποστηρίξεως, ἵνα τὸν ἀναπτύξῃ πρὸς τὸ μεγαλεῖόν του, ὅπως οὗτος διανοεῖτο, ἀπέναντι τῆς τυφλῆς καὶ βαρβαροῦ ἀντιδράσεως τῶν μαχαϊράδων καὶ ἀτιθάσσων ὀπλαρχηγῶν καὶ κοτσαμπασίδων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐνυπνιάζετο νὰ ὑποσκελίσῃ τοὺς ἄλλους ὅπως γίνῃ οὗτος Κυβερνήτης.

Ἀπέναντι τῶν τοιούτων ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀντέταξεν ὡς μόνον μέσον τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑποταγῆς αὐτῶν τὴν παιδείαν.

Συγχρόνως ἤρξατο πανταχοῦ τῆς συστάσεως σχολείων ἀλληλοδακτικῶν καὶ προκαταρκτικῶν. Ὁ λαὸς τὰ ἠσπάσθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ· οἱ γονεῖς, πτωχοὶ τε καὶ πλούσιοι, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ πέμψωσιν εἰς αὐτὰ τὰ

τέκνων των, καλοῦντες τὸν Καποδίστριαν πατέρα αὐτῶν. Τὸ τοιοῦτο διεθεβίασθε τὸν ἔνδοξον ἄνδρα, ὅτι ὁ εὐρυῆς οὗτος λαὸς εἶχε ἀρετὰς σπανίας, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ δημιουργήτῃ συντόμως μίαν μεγάλην Ἑλλάδα.

Ἄλλῃ δὲν ἦτο μόνον τοῦτο ἀναπολῶν τοὺς λόγους τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης κατὰ τὴν ἄριξίν του, ὅτι δὲν εἶχε μῆτε δικαστὰς μῆτε δικαιοσύνην, ἔδρυσε δικαστήρια. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ὁ λαὸς ἔγεινεν ἐντελῶς ἀνεξάρτητος, ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς πίεσεως τῶν τριῶν δεσποτῶν αὐτοῦ, περὶ ὧν ἄνωθι ἀναφέραμεν.

Τίποτε χαρακτηριστικώτερον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ οἱ λόγοι ἐνὸς τῶν ἰσχυροτέρων κοτζαμπακίδων τῆς Πελοποννήσου, οὓς εἶπε πρὸς φιλέλληνα τινα, ὅστις καὶ τοὺς ἀναφέρει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του.

«Σφραγισθεὶς οἰκίαν ἐργάτου γείτονός σου, ἐμοῦ μεσολαβῶντος νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ, ἐζήτηε νὰ με καταπέισῃ ὅτι ἐδικαιοῦτο νὰ τὴν σφραγισθῇ. Τότε ἐγὼ εἶπον πρὸς αὐτόν: «Ἐὰν ἦτο ἰδική σου, διατὶ διὰ τοῦ δικαστηρίου δὲν τὸ ἀποδεικνύετε καὶ ἀπαιτεῖτε αὐτήν;»

— «Ἐγὼ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ δικαστήριον; ἀπεκρίθη ὁ κοτσάμπαστης, εἰς ἀνὴρ τῆς θέσεώς μου νὰ γίνῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἴσος μ' ἓνα τοιοῦτον πκληρῶνθρωπον;»

Τοιαῦτα ἦταν αἱ ἰδέαι τινῶν τῶν ψευδοηρώων καὶ ψευδοπατριωτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περὶ δικαιοσύνης· καὶ τοιαύτη ἡ θέσις ἐνὸς λαοῦ, ὅστις διὰ τῶν ἠρωϊκῶν του ἔργων ἐποίησε τὴν ἀνοίκειον φήμην τινῶν τούτων, ὅστις δὲ ἐξερχόμενος τῆς δουλείας τοῦ Σουλτάνου, εἶχε πρὸ τῆς ἀρίξεως τοῦ Καποδιστρίου ἑκατὸν ὁμοίους χριστιανούς τυράννους.

Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ὅπως ἀφανῶς καὶ ἀνεπισηθῆτως ἄρη τὸ ἀυθίρετον καὶ τὴν καταχρηστικὴν ἰσχύν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν τιοῦτων, εἰπαγάγη δὲ τὴν ἰσορμίαν, συγχρόνως μετὰ τῶν ἄνωθι μέτρων ἐπάταξε καὶ τὴν πειρατείαν καὶ τὴν κιβδηλείαν, δύο ἐπιτηδεύματα, ἀμφοτέρωτα προστατευόμενα παρ' αὐτῶν.

Διέταξε καταγραφὴν τῶν πλοίων, τῶν ὀνομάτων τῶν πλοιοκτητῶν, τῶν πλοιάρχων καὶ τῶν πληρωμάτων, τιμωρῶν διὰ τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν τοὺς μὴ ὑποτασσομένους πλοιάρχους καὶ πλοιοκτῆτας.

Ὅλιγα παρδειγμάτα ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου ἀδιακρίτως ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ κατέκυταν τὴν πειρατείαν καὶ κιβδηλείαν, δύο τρομερὰς πληγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀμφοτέρωτα δὲ καταστραφῆν καὶ φέθηρον τοῦ ἐμπορίου.

Ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἠσθάνθη πρώτην φοράν διὰ τῶν παραδειγμάτων τούτων τί ἐστὶ σεβασμὸς πρὸς τοὺς νόμους, τί ἐστὶ τάξις καὶ πρωτοπικὴ ἀσφάλεια.

Αἱ δυσχέρειαι τοῦ Καποδιστρίου περιωρίσθησαν μόνον εἰς τὸν μικρὸν κύκλον τῶν ἄνωθι τριῶν τάξεων, αἵτινες ἐφώναζον ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων· «Οἱ Νόμοι δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὸν λαόν· δὲν γνωρίζομεν γράμματα, ἀλλ' ἔχομεν γραμματικούς· τίς θὰ σκάψῃ τὴν γῆν ἂν ὅλοι μᾶθωσι γράμματα.»

Τὰ χρονικὰ τῶν δικαστηρίων τῆς ἐποχῆς ταύτης γέμουσι ποινικῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν καὶ μόνων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Ἰωάννης Καποδιστριας ἤρξατο τοῦ ἔργου του ὡς πατὴρ τοῦ λαοῦ καὶ οὐχὶ ὡς ἐθνάρχης. Ἦρξατο τοῦ ἔργου του διὰ δικαστηρίων καὶ δικαιοσύνης ὡς ἐπομένως.

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ

Διὰ τὴν καταπαύσιν τῆς τε ἀπαιτήσεως, τῆς βραδίουργίας καὶ τῆς βιαιοπραγίας τῶν μνησθεῖσων τριῶν τάξεων, τῶν καθημένων βαρεως ἐπὶ τῶν νότων τοῦ λαοῦ, ἵδρυσε Συμβούλιον ἐξ εἴκοσι ἐπτὰ μελῶν, καλούμενον Πανελλήνιον, οὗτινος πρόεδρος ἦτο ὁ ἴδιος.

Ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τούτου εἰσήγαγε πλῆθος σπουδαιωτάτων νομοσχεδίων ἀγνωστων μέχρι τοῦδε εἰς τοὺς καλαμαράδες τοὺς διοικοῦντας τὴν χώραν, ἐμπεριεκτικῶν δὲ μέτρων στρατιωτικῶν, οικονομολογικῶν καὶ νομοθετικῶν ἐνὸς πεπειραμένου ὄργανου τοῦ πολιτείας, δίδων συγχρόνως πρὸς τὸ συμβούλιον τοῦτο ἀποστολὴν ὑπερτάτης κυβερνητικῆς καὶ συνταγματικῆς ἐπιστημότητος καὶ ἰσχύος.

Εἶπον τοὺς καλαμαράδες τοὺς διοικοῦντας τὴν χώραν.

Ἡ συνέλευσις τῆς Ἐπιδιᾶρου ἔδωκεν ἄλλοτε πρὸς τοὺς δύο μᾶλλον εὐπαιδεύτους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ὑπερτάτην ἐξουσίαν. Τὸν μὲν Α. Μαυροκορδάτον ὠνόμασε πρόεδρον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, τὸν δὲ πολυμήχανον ἐννομιολόγησιν καὶ ἀποσυνάγωγον τῶν Φιλικῶν Θεόδωρον Νέγγριν ὠνόμασεν ἀρχικαγγελάριον τοῦ μὴ ὑπάρχοντος ἔτι Κράτους.

Οἱ δύο οὗτοι κύριοι ἐπλημμύρουν μὲ ἐπιστολάς γαλλικὰς τὴν Εὐρώπην ὅλην ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀγῶνος μᾶλλον ὅπως γίνωνται τὰ ὀνόματά των γνωστὰ εἰς τὴν Εὐρώπην ἢ ὅπως ἱστορικῶς περιστανωσι τὰ συμβάντα. Ἐάν ποτε ἡ ἐπισκῶπτεις ἱστορία εἰσῆρχετο εἰς

τὰς λεπτομερείας τῶν ἐπιστολῶν τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, τὰς ὁποίας οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἴταλοὶ φιλέλληνες ἐδημοσίευσαν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν, οὔτε κατὰ στιγμήν ἤθελε διατάσει, ἐγκαταλιμπάνουσα τὸ ἐπίτικωπον καὶ ἀναλαμβάνουσα τὸ σπουδαῖον καὶ δικαιοπραγές, νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτοὺς πᾶν ἕτερον ἢ πολιτικούς ἀνδρας.

Διαρρήθην τίς δὲν βραδύνει νὰ ἴδῃ ὅτι οὗτοι ὑπῆρξαν αἱ δῆδες τῶν ἐμφυλίων πολέμων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες οἱ ἐπενδυθέντες διὰ τοιούτων τίτλων καὶ ἐξουσίας, οὔτε ἔχνος ἔργου πολιτικοῦ ὀργανωτοῦ ἐγκατέλειψαν ὀπισθὲν των, διὸ καὶ ἡ δευτέρα συντακτικὴ συνέλευσις τοῦ Ἄστρους ἐζήτησε νὰ βελτιώσῃ τὰ δικαστικά, ἀλλ' εἰς μάτην. Οὔτε τις δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὰ πρὸ τοῦ Καποδιστρίου δύο δικαστήρια, τὸ ἐν προεδρευόμενον παρὰ τοῦ κ. Ζαΐμη, οὔτε καὶ τὸ ναυτοδικεῖον τὸ ἀπορασίζον διὰ τὰς λείας τῆς θαλάσσης.

* Ἄρα δικαιοσύνη δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καποδιστρίου. Οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὅταν ὁ Κυβερνήτης τὸν Μάρτιον τοῦ 1828 ἀφίχθη, ἀρχόμενος τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Κράτους ἐκ τῶν δικαστηρίων, ἀνέθεσεν εἰς τὰ ἐπόμενα μέλη τοῦ Πανελληνίου τὴν μελέτην αὐτῶν πρὸς τὸν Δεληγιάννην, Κουντουριώτην, Ζαΐμην, Μαυροκορδάτον, Μαγγίναν, Μαυρομιχάλην, Ζωγράφον καὶ ἄλλους.

Ὁ ἀναγνώσας ποτὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 7416 καὶ ἡμερομηνίαν 24 Ὀκτωβρίου 1828 ἔγγραφον τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν, δι' οὗ ἐζητεῖτο παρ' αὐτῆς σχέδιον ὀργανισμοῦ δικαστηρίων καταλλήλων εἰς τὴν κατάστασιν τῆς τε τότε Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὅπως διὰ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ ἀφίχθῶσιν εἰς τὴν ἰσονομίαν ἢ εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διήλθεν ἐπὶ μακροῦς μῆνας λησχηνεύουσα καὶ οὐχὶ συζητοῦσα, διότι οἱ μὲν ἀγράμματοι κοτζαμπασίδες ἐζήτησαν νὰ κατασκευάσωσι νόμους δι' ἑαυτοὺς καὶ ὄχι διὰ τὸν λαόν, αἱ δὲ ὀψιμαθεῖς καλαμκράδες οἰδημίαν πρακτικὴν γινῶσιν εἶχον πολιτικοῦ ὀργανωτοῦ, ὅπως διὰ τῶν φώτων των, τῆς ἀληθοῦς παιδείας των καὶ τῆς πείρας των ἐπιβλήθῃσι πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ διελθὼν ποτὲ τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς ἀπαντήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς πρὸς τὸν Καποδιστρίαν, θέλει ῥαδίως κατανοῆσαι ὅτι οἱ κύριοι οὗτοι δὲν ἐπεθύμουν δικαστήρια, ἀλλ' ἐπεθύμουν δύο εἰδῶν δικαιοσύνην· μίαν διὰ τὸν λαόν καὶ ἑτέραν δι' ἑαυτοὺς δύο εἰδῶν ζύγια· ἐν δεκαπλοῦν δι' ἑαυτοὺς καὶ μίαν μονάδα διὰ τὸν λαόν.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ὅστις ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει κατὰ τὴν φήμην τῆς πολυμαθείας του καὶ τὴν φήμην πρώτου πολιτικοῦ ἀνδρὸς τῆς ἐποχῆς του, ὤφειλε νὰ ἦνε ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Καποδιστρίου, ὑπῆρξεν οὐ μόνον ὁ ἀχρηστότερος πάντων ἀλλὰ καὶ πολέμιος τῶν ἔργων του καὶ ἐπιλήσμων τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλομένων καθηκόντων του.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας τότε ἐπέβαλε τὸν ἐπόμενον ὄργανισμόν. Ἐκάστη ἐπαρχία νὰ ἔχῃ ἐν δικαστήριον πρώτης τάξεως· ἐκάστη πόλις ἐν εἰρηνοδικεῖον καὶ δι' ὅλην τὴν Ἐπικράτειαν ἐν καὶ μόνον Ἐφετεῖον.

Τὸ τοιοῦτον ἐσυμφώνει καὶ μὲ τὰς δοξασίας τῆς Συνελεύσεως τῆς Τροιζῆνος.

Τὰ δικαστήρια τῆς πρώτης τάξεως συνεκροτοῦντο ἐκ πέντε δικαστῶν· τοὺς τέσσαρας ἐξέλεγεν ἡ Κυβέρνησις ἐκ τοῦ καταλόγου δέκα ὀνομάτων, τὰ ὅποια ἐκάστη ἐπαρχία ἐπικρουσίαζε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τὸν δὲ πέμπτον καὶ πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου ἐξέλεγεν ὁ Κυβερνήτης.

Ἀτελής, ὡς δύναται νὰ φαίνεται, ἡ σύστασις αὕτη τῶν δικαστηρίων, ἦτο ὅμως συνταγματικωτάτη, διότι ἀνέθετεν εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐκλογὴν τῶν δικαστῶν του μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ ἐκπαίδευσις τῆς χώρας ἤθελε χρηρηγῆσαι νομικοὺς καὶ νομοδιδασκάλους.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ δικαιοσύνη ἐτίθετο εἰς χεῖρας τῶν ἐντίμων, δικαίων καὶ φιλοθρήσκων πολιτῶν, ἐχόντων κοινὸν νοῦν, ὁρώντων δὲ μόνον τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως καὶ τὸ ἀπ' εὐθείας δίκαιον ἢ ἀδίκον τοῦ πολίτου.

Διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ Ἄργους ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ Εἰρηνοδῖκαι· ἐγένοντο δὲ παραδεκτὰ πολλὰ βελτιώσεις, μεταρρυθμίσεις καὶ τελειοποιήσεις εἰς τὸν ἕνωθι ὄργανισμόν τῶν δικαστηρίων. Ἐσυστήθησαν οἱ συμβολαιογράφοι καὶ τὸ σύστημα τῶν συμβούλων.

Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἀνέδειξε ὡς διακεκριμένους δικαστὰς, τὸν Κλονάριον, Παΐκιον, Παππαδόπουλον καὶ ἄλλους. Οἱ νόμοι οὗς ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου εἶχε παραδεχθῆ ἦσαν οἱ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἰδίως ἡ συλλογὴ τοῦ Λέοντος. Ἐπειδὴ εἰς ὅλην τὴν Ελλάδα δὲν ὑπῆρχον ἢ δύο ἀντίτυπα, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας μὴ δυναμένος νὰ κάμῃ νέαν ἐκδοσιν καὶ μετὰφρασιν, ἦτις ἀπῆτει μεγάλαις δαπάναις, διέταξε συλλογὴν τῶν ἀνγκαιωτέρων αὐτῶν.

Τὰ οικονομικά, ὁ στρατὸς καὶ τὸ ναυτικὸν ἦσαν συγχρόνως ἡ μέριμνα τοῦ Κυβερνήτου.

Ἐπέτυχε νὰ θέσῃ ἁμοίως στερεὰς βάσεις μεταρρυθμίσεως εἰς ταῦτα οἷα εἰς τὸν δικαστικὸν κλάδον.

Δὲν εἶμαι ὁ βιογράφος του ἐπειδὴ ὅμως τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ παρακολουθεῖ δρᾶμα φοβερὸν καὶ ἡ ἀνεπανάρθωτος δυστυχία τῆς Ἑλλάδος, ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι σπανίως ἔθνη ἠξιώθησαν ἐν τῆϊστορίᾳ αὐτῶν κυβερνητῶν τοιαύτης πείρας, ἰκανότητος καὶ πατριωτισμοῦ καὶ σπανιώτερον ἔπασον ἐκ τῆς μαχίρας οὐχὶ ἀπλῶς δολοφόνων, ἀλλ' ἐνὸς ὀλοκλήρου κόμματος συγκροτουμένου ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων οἰκονομικῶν τῆς χώρας.

Ἀναγκάζομαι λοιπὸν, πρὶν διαπραγματευθῆ τὰ τοῦ θανάτου του λακωνικῶς νὰ διατρέξω τινὰ τῶν ἔργων του.

Ὅταν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας παρέλαθε τὴν Ἑλλάδα, αὕτη ἦτο πεπληρωμένη ὄρφανῶν. Ἐκατὸν φορὰς τριακόσιοι ἄγνωστοι ἦρωες, ὡς τοὺς τριακοσίους τῶν Θερμοπυλῶν, εἶχον πέσει κατὰ τὸν ἑπταετη ἀγῶνα, οὔτε τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐγκαταλείψαντες πρὸς ἡμᾶς παρὰ μόνον τὰ ὄρφανὰ των.

Τὰ ὄρφανὰ αὐτὰ ἦσαν ἡ χρυσὴ νεολαία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ ὅμματα τοῦ Καποδιστρίου.

Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκονται ταῦτα; Φεῦ! ἦσαν τῶν Κοτζαμπασίδων, τῶν Καπατανέων καὶ Ὀπλαρχηγῶν οἱ ψυχογιοῖ, ἄλλα δὲ εἰς βάρη διέτρεχον τὰς ὁδοὺς ἐπαιτοῦντα καὶ κοιμώμενα εἰς τὰς τρώγλας τῶν πόλεων καὶ τὰ ἄντρα τῶν ὀρέων.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας πάραυτα ἔδρυσε τὸ Ὀρφανοτροφεῖον ἀπαντήσας μεγάλας καὶ ἀνυπερβάτους δυσκολίας ὅπως ἀποσπᾶση τοὺς μείρακας αὐτοὺς ἐκ τῶν κτηνωδῶν πατρῶνων των.

Ὅποῖον θεῖον βῆμα τοῦτο πρὸς τὴν ἠθικοποίησιν λαοῦ ἀντιγραφψαντος ἐκ τοῦ Τούρκου ὅτι οὗτος εἶχεν ὡς δευτέραν φύσιν!

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας συνῆθροισε ἑξακοσίους παιῖδας καὶ ἐδίδαξε πρὸς αὐτοὺς τὴν γραμματικὴν ἀριθμητικὴν καὶ γεωγραφίαν.

Καθίσσον ἐξεκενοῦτο τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῶν Ἀράβων καὶ Τούρκων, ἰδρύνονται ἀλληλοδακτικὰ Σχολεῖα, πρὶν δὲ παρέλθῃ ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων μαθητῶν ἀνήρχετο εἰς ἑπτὰ χιλιάδας ὀκτακοσίους εἰκοσιτέσσαρας.

Τῷ 1829 ἔδρυσε τὸ Γυμνάσιον τῆς Αἰγίνης.

Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον ὑπῆρξε τὸ μέγαλον ἀνθρώπινον φυτώριον τῶν διαφόρων κλάδων τῶν τεχνῶν. Ἐκ τῶν μερικῶν αὐτῶν μετὰ ἓν ἔτος

ἐσύστησε τὸ ὄπλοποιεῖον τοῦ Ναυπλίου, τὸν Ναύσταθμον τοῦ Πόρου, τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον, τὴν ἀγροτικὴν Σχολὴν τῆς Τίρυνθος καὶ τὴν πολεμικὴν Σχολὴν τοῦ Ναυπλίου.

Οὕτω τὰ τέκνα τῶν ἀγνώστων πεσόντων ἠρώων εὗρον τὸν ἄρτον τῆς πατρίδος ἐν βίῳ ὀργανικῶ καὶ ἐντίμῳ.

Ἄλλ' ὁ Κυβερνήτης ἔδωκε πρὸ πάντων τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν ὀργανισμόν τῆς πολεμικῆς Σχολῆς. Περιεῖχεν αὕτη τεσσαράκοντα μαθητὰς μεγάλους καὶ δώδεκα μικροῦς, σπουδάζοντας ὅπως ἐξέλθωσιν ἀξιωματικοὶ εἰς τὸν συντεταγμένον Στρατόν.

Ἄλλὰ τίς ἦτο ὁ Στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ὅταν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀφίχθη εἰς Αἴγιαν;

Τινὲς ἑκατοστούς εἰς Μέθαινα ὑπὸ τὸν Συνταγματάρχην Φαβιέρον, καὶ τινὲς ἑκατοστούς ἀτάκτων ὑπὸ τὸν ὕπλαρχηγὸν Κατσιογιάννην, ἐστρατοπεδευμένων εἰς Μέγαρα καὶ Σαλαμῖνα, συνεκρότουσιν τὸ ὅλον.

Εἰς τὸ Δραγομέστρι εὐρίσκετο ὁ Στρατηγὸς Τσοῦρτζ μετ' ὃν Στρατόν του, συγκροτούμενον ἀπὸ στρατηγούς καὶ καπετανούς καὶ ὀλίγους στρατιώτας. Ὅσον διὰ πυροβόλα καὶ ὕλικόν, κάλλιστον νὰ σιγήσω.

Ὁ Καποδίστριας διωργάνωσε τέσσαρα τάγματα τοῦ πεζικοῦ, μίαν πυροβολαρχίαν, δύο ἴλας τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, ἐν πρωτότυπον τάγμα συγκροτούμενον ἐκ τετρακοσίων ἀνδρῶν, καὶ εἴκοσι τάγματα ἐλαφροῦ πεζικοῦ ἦτοι φουστανελλοφόρων.

Ἡ εἰσαχθεῖσα αὐστηρὰ πειθαρχία εἰς ἅπαντα ταῦτα τὰ σώματα ἀνεξαίρετως καὶ ἡ εὐκολία μεθ' ἧς ἐξέμαχον τὰ γυμνάσιά των ὑπῆρξαν αἱ πρῶτισται τῶν ἀρετῶν αὐτῶν. Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τότε τὴν Ἑλλάδα ξένοι ἔμενον ἑλθამβοι· διὸ καὶ ὁ Στρατὸς οὗτος διεκείετο ἐκ τῆς φιλοδοξίας νὰ ὀδηγηθῆ κατὰ τῶν Τούρκων πρὸς ἀπέλευθέρωσιν τῶν δούλων ἀδελφῶν του.

Ἰδρυσεν τὸν στρατῶνα τοῦ Ναυπλίου, περιεκτικὸν χιλίων ἀνδρῶν, καὶ ἔχοντα ὕπλοστάσιον μετ' ἑκατὰ χιλιάδας τουφέκια. Διωργάνωσεν ὄπλοποιεῖον ἐν Ναυπλίῳ, ὅπως κατασκευάζωνται διαφόρων εἰδῶν ὅπλα. Ἐπεσκεύασεν τὰ φρούρια καὶ ὀχυρώματα καὶ διωργάνωσεν σύστημα μητρώων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν καὶ βιβλίων ἐγκαταστατισῶσεων τοῦ ὕλικου, πάντη ἀγνώστων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Ἑλλάδι, διὸ καὶ τόσαι διεπράχθησαν γιγαντιαῖαι κλοπαὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδιοκτησίας παρά τινων τῶν πρῶτων ὀνομάτων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Ἄλλ' εἰς τίνα κατάστασιν εὔρε τὸ Ναυτικόν:

Ἡ Ἑλλάς εἶχε δύο μόνον ἀφωπλισμένα πλοῖα εἰς Πόρον, ἐντὸς ὀλιγοετοῦς δὲ διαστήματος κατώρθωσε νὰ συγκροτήσῃ στόλον ἐκ πενήντα δυὸ πλοίων μεγάλων καὶ μικρῶν, ἐξ ὧν τέσσαρες κορβέτται, πέντε βρικόκια καὶ ἐξ γολέται ἦσαν αἱ εἰς κίνησιν πρὸς καταδίωξιν τῶν πειρατῶν καὶ προφύλαξιν τοῦ ἐμπορίου. Ἐν αὐτοῖς ἐγύμναζεν ἐνδελειχῶς τοὺς ναῦτας, ἐφ' ὧν ἐστήριζε τὸ μέλλον μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Καποδίστριας ἐδίδεν ἐν ταύτῳ σπουδαίαν σημασίαν εἰς τὴν ἵδρυσιν μεγάλου ναυστάθμου. Ἡρξαστο λοιπὸν ἐιδικῶν μελετῶν καὶ ἐποιήσατο ἐναρξιν ἔργων ἐπισυράντων τὴν προσοχὴν τῶν Ναυάρχων τῶν ξένων σημασιῶν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἀπήντησεν οὐχὶ πλέον σκοπέλους δυσβάτους, ἀλλ' ὄρη ἀνυπέρβατα διὰ τὸ ἀνοικονόμητον τῶν νησιωτῶν.

Ἀφικνούμενος ἐν Ἑλλάδι εὔρεν ἐννέα ναυάρχους καὶ ἑκατὸν πλοιάρχους, οἵτινες ἐπιλήσμονες τοῦ χυθέντος αἵματος χιλιάδων ἡρώων τῆς ἡρᾶς ἀπὸ τῆς ἀρματωλικῆς ἐποχῆς τοῦ Χρήστου Μιλλιῶνη μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Καραϊσκάκη, αἵματος σχηματίσαντος τὴν λίμνην ἐν ἧ αἰ μεγάλαι Δυνάμεις ἐθάπτισαν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, συνεορτάσασαι αὐτὴν διὰ τῶν ἐκλάμπρων καὶ βρομβοφῶνων Ναυαρινείων πυροτεχνημάτων, ὅταν ὁ Αἰγυπτιακο-τουρκικὸς στρατὸς καὶ στόλος εἶχον ἀποσβέσει τὴν ἐπανάστασιν, κατέχοντες ὀλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν, ἐπιλήσμονες, λέγω, ἱστορικῶν πασιφανῶν γεγονότων, ὡς μανιακὰ φαντασιοπλῆκται, ἀναιδέστατοι πρὸς περιφρόνησιν ὀλοκλήρου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἐκόμπαζον ὅτι οὗτοι μόνοι ἠλευθέρωσαν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Τούρκων, ὡς ἄμοτοι λύκοι ἀπαιτοῦντες παρὰ τοῦ Καποδιστρίου οὐχὶ ὀλιγώτερον ἢ νὰ μὴ ποιῆ βῆμα ἄνευ τῆς συμβουλῆς των, ἢ νὰ τοὺς δώσῃ νὰ βροφήσωσιν ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνταῦθα ἠνεψόθη τὸ βράθρον ἐν τῷ ὅποιῳ ἡ ἀλάστωρ τῆς Ἑλλάδος Μαῖρα ἀπεφάσισε νὰ ρίψῃ τὸν Κυβερνήτην, διότι διαφωνήσασαι αἱ τρεῖς κυριώτεραι νῆσοι, τὰ μὲν Ψαρρὰ φανατικῶς ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τοῦ Καποδιστρίου, ἡ δὲ Ὑδρα καὶ αἱ Σπέτσαι φανατικῶς συνώμωσαν τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ.

Οἱ Ὑδραῖοι καὶ Σπετσιῶται, πλοιοκτῆται μεγάλων πλείων τὰ ὅποια συνεισέφερον ἡρωϊκῶς καὶ λυσιτελῶς εἰς τὸν ἀγῶνα, δὲν ἐπεθύμουν ἡ

Ἑλλάς· ν' ἀπολαύσῃ στρατιωτικὴν εὐρωπαϊκὸν ναυτικὸν, διότι ἐναύλωναν τὰ πλοῖά των ἐπωφελῶς πρὸς τὴν Κυβερνησιν. Δὲν ἐπεθύμουν ὀργανισμὸν εὐρωπαϊκὸν καὶ ναυτικὴν γλῶσσαν σύμφωνον μὲ τὰ προστάγματα, τὰς κινήσεις καὶ τὰς διεθνεῖς διατάξεις, ἀλλ' ἀπῆλθον τὴν ἀρβανίτικην γλῶσσαν των καὶ ναύτας μόνον ἐκ τῆς νήσου ἐξ ἧς κατήγετο ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου. Τὸ πλήρωμα τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἐκυβέρνα ὁ Μικαούλης, συνεκροτεῖτο ὁλόκληρον ἐξ Ὑδραίων. Οἱ ναῦται τῆς κορβέττας Ὑδρας, ἦν ἐκυβέρνα ὁ Σαχίνης, ἦσαν ὅλοι Ὑδραῖοι. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγκαίρως κατενόησεν ὅτι τοιοῦτοτρόπως ὁ στόλος τοῦ Κράτους εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Ὑδραίων.

Ἡ δυσαρέσκεια τῶν ἐπιλοίπων νησιωτῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ δουλῆς Ἑλλάδος τότε ὄρια δὲν εἶχε.

Τοῦ Καποδιστρίου κατορθώσαντος νὰ σχηματίσῃ τὸν στόλον περὶ οὗ ἀνέφερον, κατηργήθη τὸ σύστημα τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ, οὕτω δὲ ἐκανοποιήθη ἡ ἑτέρα μερὶς τοῦ ἐλληνικοῦ ναυτικοῦ. Ἄλλ' ἡ Ὑδρα καὶ αἱ Σπέτσαι, ὑποδουλιζόμεναι παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ποιῶντος ἄφρονον χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀγγλίας καὶ διασαλπίζοντες τὴν ψευδῆ φήμην ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπιθυμεῖ ν' ἀποδιωχθῇ ὁ Καποδίστριας ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἀνιέταξαν αὐταὶ αἱ πρωταθλήτειραι τοῦ ἑπταετοῦς ἀγῶνος τὴν ἀναρχίαν κατὰ τῆς στερεωθείσης ἐν τῷ Κράτει πειθαρχίας.

Ἐν τῇ ἐνάρξει τοῦ ἀγῶνος ὁ Α. Μαυροκορδάτος εἶχεν ἀντιπάλους ἰσχυροτάτους τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην, τὸν Θεόδωρον Νέγρη, τὸν Καρατζᾶ καὶ τὸν Καντακουζηνόν. Κατὰ τὸν ἀγῶνα ἦσαν πάμπωχοι ἐκτὸς τοῦ Καρατζᾶ, οὐδὲν ἕτερον ἔχοντες κεφάλαιον ἐκ' ὅς τοῦ γραψιμκτος, τὸ ὑποῖον ἐν μέσῳ τῶν ἀγγραμμάτων παλληκαρίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπῆρξε συχνότατα χεῖρον τῆς περιτίδος τῶν Τούρκων. Ὁ Καρατζᾶς καὶ ὁ Καντακουζηνὸς ἦσαν εἰλικρινέστεροι καὶ ἰκανώτεροι ἄνδρες· ἀλλ' ἀπαυδῆσαντες ἐκ τῶν βραδουριῶν τοῦ Νέγρη καὶ Μαυροκορδάτου ἐγκατέλειψαν πρόωρα τὸν ἀγῶνα. Ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Νέγρης ἀπέβιασαν, ἔμεινε λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, οὕτως αἱ μεγάλαι καὶ ἀναμφισβήτητοι ἐκδουλεύσεις καὶ τὸ σταθερὸν, φλεγματικὸν καὶ ἀνδρεῖον ὕψος δι' οὗ προσεφέρθη ἀπέναντι τῶν φοβερῶν κινδύνων τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Σφακτηρίας ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, ἐδίδον δικαιοῦματα πρωθυπουργοῦ τοῦ προέδρου τῆς ὑπὸ τὸν Καποδίστριαν Δημοκρατίας.

Ὁ ἐγωϊσμός καὶ τὰ πάθη ἐτύφλωσαν ἐν τῇ κρισιμωτέρᾳ ἐποχῇ τῆς πατριδος τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Α. Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου, συνομωσάντων τὴν καταστροφὴν τοῦ Κυβερνήτου.

Θέλει ἐρωτήσῃ τίς, διὰ τίνων οικονομικῶν μέτρων ἠδυνήθη νὰ προμηθευθῇ ὁ Καποδίστριας τοσαῦτα κεφάλαια ὅπως ναυπηγήσῃ Στόλον, ὀργανώσῃ στρατὸν καὶ πραγματοποιήσῃ ἐντὸς βραχείου διαστήματος τόσα ἔργα;

Τὸ φορολογικὸν καὶ τελωνειακὸν σύστημα τῆς Ἑλλάδος ἦτο τοιοῦτον ὅταν ὁ Καποδίστριας ἀφίχθη εἰς Αἴγινα, ὅπως οὐ μόνον τὸ ταμεῖον μὴ ἔχῃ ποτὲ ὄβολον, ἀλλὰ ὅπως χορηγεῖ καὶ τὰ μέσα πρὸς τοὺς Κοτσαμπασίδες, τοὺς ὀπλαρχηγούς καὶ ἰσχυροὺς νὰ διαρπάζωσι χρήματα, κτήματα, φόρους, προσόδους, γαίας καὶ παντὸς εἶδους ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν, εἴτε διὰ τοῦ τρόπου τῶν δανεικῶν καὶ ἀγυρίστων, εἴτε διὰ ψευδῶν ἀγοροπωλησιῶν ἢ ἐνοικιάσεων, ποτὲ μὴ πληρομένου τοῦ ἐνοικίου, εἴτε δι' εὐφῶν προφάσεων, τῶν ὁποίων αἱ λεπτομέρειαι σχηματίζουσιν οἰκτρὰν βίβλον ἀνεκδότων μιᾶς ψευδοῦς ἐλευθερίας λαοῦ ἐξερχομένου πτωχοτέρου καὶ δυστυχεστέρου ἐκ τῆς δουλείας τῶν Τούρκων, καθότι ὁ πόλεμος εἶχε μεταβάλλει τὰς καλλιεργησίμους γαίας εἰς χέρσους, πυρπολήσει τὰ δένδρα καὶ τὰ δάση, κατερειπώσει τὰς πόλεις καὶ καταστρέψει τὰς ἀμπέλους, πρὸ πάντων τὸν σταφιδοκαρπὸν.

Πρῶτον οικονομολογικὸν μέτρον τοῦ Καποδιστρίου συγχρόνως τῇ ἀφίξει του, ἦτο ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίτης. Ἔθεσεν ἐν αὐτῇ ὅτι ἀπέμενεν ἐκ τῆς περιουσίας του, μέχρι τοῦ ἐσχάτου αὐτοῦ ὄβολου, ὁ δὲ φιλέλληνας βασιλεὺς τῆς Βαβαρίας Λουδοβίκος, ὅστις τότε ἦτο μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ φαντάζηται ὅτι ὁ υἱὸς του ἐμελλε μετὰ πέντε ἔτη νὰ ἀναβῇ τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος, ἔθεσε καὶ οὗτος, πρὸς χάριν τοῦ φίλου του Καποδιστρίου πεντήκοντα χιλιάδας φράγκα.

Δεύτερον οικονομικὸν μέτρον του ἦτο ἡ ἐπωφελῆς ἐνοικίασις τῶν ἀλυκῶν, αἵτινες ἐκμεταλλεῦμεναι ἕως τότε φοβερᾷ δαπάνῃ τῆς Κυβερνήσεως, ἐχορήγουν πολὺ ἄλλας καὶ ὀλίγα χρήματα. Ἐνοικίασεν ἐπίσης τὰ ἰχθυοτροφεῖα, ἐπίσης ἐνοικίασε τὰς ἐθνικὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους διὰ δέκα ἔτη, πολλὰ τῶν ὁποίων ἀπέσπασεν ἐκ τῶν ὀνύχων τινῶν ἰσχυρῶν ἀγοραστῶν, οἵτινες τὰς εἶχον ἀγοράσει, καὶ οὐ μόνον δὲν εἶχον πληρῶσαι, ἀλλ' οὐδὲ εἶχον σκοπὸν νὰ πληρώσωσι ποτέ.

Αἱ ἐθνικαὶ ἰδιοκτησίαι, διαιρούμεναι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς φθαρτάς καὶ ἀφθάρτους, εὐρέθησαν σχεδὸν ὅλαι ἐκποιημέναι κατὰ τὰς ἀρ-

χὰς τοῦ 1828, ἀλλ' ἦσαν σχεδὸν ἅπασαι ἀπλήρωτοι. Διόρισεν ἐπιτροπείαν ὅπως ἐξετάσῃ τοὺς τίτλους καὶ κανόνισῃ τὴν πληρωμὴν των, καὶ διόρισεν ἐτέραν ἐπιτροπείαν ὅπως ἐξελέγξῃ τὰς ἐργασίας τῆς πρώτης, καὶ ἐπικυρώσῃ τοὺς παρ' αὐτῆς ἀναγνωρισθέντας τίτλους.

Ἄνεκάλυψεν ὅτι ὀφείλοντο ἑκατομμύρια εἰς τὸ Ταμεῖον παρὰ τῶν ἰσχυροτέρων τῆς χώρας. Ὁφέλε λοιπὸν διὰ τῆς μεγαλειτέρας φρονήσεως, σταθερωτέρας ἀποφάσεως καὶ ἴσης διανομῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῆς δικαιοσύνης, νὰ προβῆ εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκονομολογικὰ μέτρα, ὅπως ἢ συλλέξῃ τὰ ὀφειλόμενα ἢ ἀναγκάσῃ τοὺς κατόχους νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ κτήματα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὅπως προσεδόκα καὶ ἐπεθύμει τοῦτο.

Διὰ τῆς ἐνικοιάσεως τῶν ἀμπελώνων, κήπων καὶ καλλιεργησίμων γαιῶν, τὸ Ταμεῖον συντόμως ἐπληρώθη χρημάτων, ἐπίσης συμφώνως ταῖς προσδοκίαις του.

Ἐκανόνισε τὸν ὑπέρογκον τελωνειακὸν φόρον 12 τοῖς ἑκατὸν διὰ νέου Δεσμολογίου εἰς μόνον ἕξ τοῖς ἑκατὸν τῆς τε εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς τὰ ἐμπορεύματα, θέσας μικρὸν τινα φόρον περιπλέον μόνον εἰς τὰ τῆς πολυτελείας.

Ἐβόσθησε νομισματοκοπεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ κατασκευάζοντο χάλκινα νομίσματα καὶ ἀργυροὶ φοίνικες, καὶ ἔθεσε φόρον εἰς τὰ ζῶα καὶ τὰς βροσκὰς των ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν γαιῶν.

Τοιαῦτα ἦσαν τινὰ τῶν ἔργων δι' ὧν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας κατώρθωσεν, ὡς ἀληθῆς ἀναμορφωτῆς, νὰ διαλύσῃ τὴν πέριξ τῆς Ἑλλάδος πυκνὴν ὀμίχλην, ποιήσῃ αὐτὴν καὶ αὐθις ὄρατὴν εἰς τὸν κόσμον, ἐξαγάγῃ δὲ ἐκ τοῦ χάους, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦ τε δουλεία τῶν Τούρκων καὶ κί ἀθλιότητες καὶ περιπέτεια τοῦ ἑπταετοῦς ἀγῶνος εἶχον βυθίσει αὐτήν.

Δὲν ἀναφέρω τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ ἐμπορικῷ ναυτικοῦ εἰς τὰς ἡμέρας του. Ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1831 ἐχορηγήθησαν τρεῖς χιλιάδες διπλώματα ἐμποροπλοίαρχων. Τῷ 1829 εἰσῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν ὀκτακόσια πλοῖα φέροντα τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν. Τῷ 1830 εἰσῆλθον 1027 πασῶν τῶν χωρητικότητων. Ὁ Κυβερνήτης ἐδάνεισε 50 χιλιάδας τάλληρα πρὸς τοὺς ἔχοντας νὰ λαμβάνωσιν ἀποζημιώσεις νησιώτας, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ναυπηγήσεως τῶν πλοίων των.

ΟΙ ΣΥΝΩΜΟΤΑΙ.

Ἐν τῷ πενθίμῳ ἔτει 1831 ἢ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου συνωμοσία

ἀφίχθη εἰς τὸ σημεῖον τῶν ἐσχάτων ἐνεργειῶν τῆς ἡ "Υδρα ἦτο ἡ ἐστία αὐτῆς, ἡ δὲ φωνὴ τῆς ὁ «'Απόλλων», ἐφημερίς τοῦ κ. Πολυζωΐδου.

Τὸν κ. Πολυζωΐδην ὑπεστήριζον πρὸ πολλοῦ ὁ τε Κουντουριώτης καὶ ὁ 'Ορλάνδος. Λέγω δὲ τοῦτο κρίνων ἐκ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ 'Ορλάνδου καὶ Λουριώτη γεγραμμῆς ἐκ Λονδίνου πρὸς τὴν 'Εκτελεστικὴν Κυβέρνησιν τὴν 1^{ην} 'Οκτωβρίου 1824, ἀναφέρουσιν ὅτι ἐκ τοῦ δανείου τοῦ 1824 ὁ 'Ορλάνδος ἐμέτρησε 500 ἀλλήρα πρὸς τὸν Πολυζωΐδην διὰ τὴν ἐφημερίδα του.

'Ο Καποδίστριας ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του ἐνεθάρρυνε πολὺ τὴν ἐλευθεροτυπίαν, ἴδρυσε δὲ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐν Ναυπλίῳ καὶ εἰς Αἴγιναν μεγάλα τυπογραφεῖα, ἐν οἷς ἐπέτρεποντο δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως ἢ πληρωμῇ τοῦ ἐκδότου ἐκδόταις συγγραμμάτων οἰωνδῆποτε ἐλευθερῶν ἰδεῶν.

'Ο κ. 'Αντωνιάδης εἶχεν ἐπίσης συστήσει τυπογραφεῖον ἐν ᾧ ἐδημοσιεύετο ἡ «'Ηώς.»

Τῆς συνωμοσίας προβαίνουσης, ἡ «'Ηώς» καὶ ὁ «'Απόλλων» ἤρξαντο νὰ ἐπιτίθωνται κατὰ τοῦ 'Ιωάννου Καποδιστρίου μετ' ἀπρεπῶν ὕβρεων.

'Ο 'Ιωάννης Καποδίστριας ἐτύχανε νὰ ὑπηρετήσῃ πολυετῶς τὴν 'Ρωσίαν. Τοῦτο ἦτο τὸ δυστύχημά του, τὸ ἐγκλημά του· διὰ τοῦτο μόνον παρεγνωρίζοντο τὰ μεγάλα ἔργα του, ὁ πατριωτισμὸς του, ἡ ἐντιμότης του καὶ τὰ καθ' ἐκάστην διατρανούμενα διὰ χιλίων ἀποδείξεων φιλάνθρωπα καὶ φιλελεύθερα αἰσθηματά του. 'Εκαλεῖτο ὁ προδότης τῆς 'Ελλάδος καὶ ὁ τύραννος παρὰ τῶν δύο τούτων ὀργάνων.

'Ηναγκάσθη τότε διὰ Δικτάγματος νὰ διαρρυθμίσῃ τὰ τοῦ Τύπου δι' ἐνῆα ἄρθρων σύμφωνα τῶν περὶ Τύπου Νόμων τῶν μᾶλλον φιλελευθέρων καὶ πεπολιτισμένων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ διατάγματος τούτου ἀπῆται πᾶς τυπογράφος νὰ παρακκταθῆσῃ τέσσαρας χιλιάδας φοίνικας εἰς τὴν 'Εθνικὴν Τράπεζαν, ὡς ἐγγύησιν ὅτι δὲν θὰ τυπώσῃ τι κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἢ τῶν ἀρχῶν τῆς δημοσίου ἠθικῆς, οὔτε δημοσιεύσῃ προσωπικότητας ἢ συκοφαντίας. (α)

(α) Τίποτε φιλελευθερώτερον, συντετώτερον καὶ ἀσφαλέστερον διὰ τὴν τιμὴν καὶ περιουσίαν ἐνὸς πολίτου ὅσον ὁ ὑπ' ἀρ.θ. 2085 καὶ ἡμερομηνίαν 26 'Απριλίου 1831 νόμος περὶ τύπου τοῦ 'Ιωάννου Καποδιστρίου.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἔκαμε τοῦτο, ὅπως ἀναγκαιότητι τὴν σύστασιν μικρῶν ἀφανῶν καὶ κρυφίων τυπογραφείων ἐν αἷς ἐστοιχειοθετοῦντο σάτυραι καὶ λιβελλοί, ἔμπλεοι σατανικῶν συκοφαντιῶν καὶ ἀηδεστάτων κοπρολογιῶν.

Οἱ συντάκται τῶν τοιούτων ἐπηγγέλλοντο τοὺς φιλελευθέρους, ἐπωνομάζοντο συνταγματικοί, ἐξεγείροντες τὸν λαὸν κατὰ τοῦ Ῥώσου τυράννου τῆς χώρας.

Ἐν τῷ πυθμένι τῆς τοιαύτης ἀντιπολιτεύσεως εὐρίσκοντο οἱ ἐν Ὑδρᾷ συνωμόται, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦσαν τινὲς τῶν ἐπίσημοτέρων οἰκογενειῶν τῆς Ὑδρας, τῶν Σπετσῶν καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος. οἷτινες πρὸς ἐνίσχυσίν των διεσάλπιζον ὅτι ὠδηγοῦντο, οὐχὶ ἐκ προσωπικῶν συμφερόντων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Πρέσβειων τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἢ μᾶλλον ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως.

Εὐτυχῶς δὲν ὑπάρχει οὔτε ῥάκος γραπτῆς ἀποδείξεως, ὅπως ἡ ἱστορία δώσῃ ἐλαχίστην πίστην εἰς τοῦτο.

Ἄλλως δὲ, πῶς ἠδύνατο ἢ τε Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις νὰ ὑποσκάπτωσι κατὰ τὸ 1831 τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν καὶ τὴν Ῥωσσίαν, ὅταν τὴν 3ῃν Φεβρουαρίου 1830 αἱ τρεῖς αὐταὶ μεγάλαι δυνάμεις ὁμοῦ συνεδριάσασαι ἐν Λονδίῳ, ἀπεφάσισαν διὰ Πρωτοκόλλου τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς Βασίλειον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν τριῶν;

Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἤθελεν ἐγερθῆ ἀπὸ τοῦ 1830 καὶ προληφθῆ ἢ δολοφονία τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἂν ἡ ἐπανάστασις τῆς Γαλλίας τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1830 δὲν διέκοπτε τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λονδίνου τὰς τετελεσμένους ἐργασίας.

Ὁ δυστυχὴς λαὸς τῆς Ἑλλάδος, πῶς ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ὅτι οἱ θεωρούμενοι μεγάλοι πατριῶται ὑπηρετοῦν πᾶθη, συμφέροντα, κόμματα καὶ ὄχι πατρίδα, ὅτι δὲ ἦσαν ἡ κεφαλὴ συνωμοσίας, ἧς τὰς καταστρεπτικὰς συνεπειὰς αἱ μέλλουσαι γενεαὶ ἐξ ἑναιαυτοῦ εἰς ἑναιαυτὸν ἀνιχνώτερα θὰ αἰσθάνωνται, αὐστηρότερα θὰ κατακρίνωσι καὶ πικρότερα θὰ καταδικάζωσι.

Δύο τῶν Μαυρομιχαλαίων ἐπέπρωτο νὰ γίνωσιν οἱ δύο ἐκτελεστικοὶ βραχίονες τῆς συνωμοσίας αὐτῆς.

Ἡ Μάνη εὐρίσκετο, ὡς καὶ ἡ Ὑδρα, εἰς φανεράν ἀποστασίαν κατὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Μάνη πρὸ τῆς ἐπανάστασεως παρουσιάζει ἱστορικὴν διαφορὰν τῆς

ἐπιλοίπου ἑλληνικῆς φυλῆς, διότι ἔχαιρεν εἶδος ἀνεξαρτησίας εἰς χεῖρας τῶν Μουρζινάκων, Ζαννετάκων, Καπετανάκων, Δευτεράκων, Κουμουνδουρακίων, Διαβολάκων, Μαυρομιχαλαίων, Πατριαρχίων, Κουκουβαλαίων καὶ ἄλλων, παρουσιάζουσα λαὸν μάχιμον, ἔχοντα πολλὰς ἀρετὰς τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν ἀναμίκτους μετ' ἀγρίων παθῶν καὶ μεγάλης δεισιδαιμονίας.

Ὁ λαὸς οὗτος ὁμιλεῖ ὑπὲρ πάντα ἄλλον γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, ἀπὸ λαχμίνην τουρκικῶν καὶ λατινικῶν λέξεων, ἀποδεικνύων ὅτι οἱ διαφοροὶ κατακτηταὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐξετάθησαν μέχρι τοῦ μέρους τούτου, ἢ δὲν ἠδυνήθησαν χρόνον πολὺν νὰ διαμείνωσι.

Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1769 ὡς καὶ ἐν ἐκείνῃ τοῦ 1821, ἡ οἰκογένεια Μαυρομιχάλη διεκρίθη καὶ ἐθυσίασεν οὐχὶ χρήματα, διότι τοιαῦτα δὲν εἶχε, ἀλλ' ἄνδρας οἵτινες προσέφερον μεγάλας καὶ ἀνεκτιμήτους ἐκδουλεύσεις εἰς τὸν ἱερόν τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα. Ὁ διατρέχων τὰ ἀπομνημονεύματα ταῦτα ἐνθυμεῖται καλῶς εἰς τὰς σιγηνάς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοὺς ἡμέρους Μαυρομιχάλη καθὼς καὶ τὴν δραπέτευσίν των.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τὸ αἶμα τῶν Μαυρομιχαλαίων ἀφθόνως ἐπέτισε τὸ δένδρον τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἄλλ' ὅταν ὁ Κυβερνήτης ἤρξατο τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐθνικῶν γαιῶν ὅπως προσπορισθῆ τὰ μέσα τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἡ Μάνη παρουσιάσθη ὡς πρόβλημα ἐνώπιόν του.

Ἐποιοὺν ἄρα τὰ ἄγρια καὶ ἀδέσποτα ὄρη αἱ βοσκαὶ καὶ οἱ βᾶτοι τῆς Μάνης μέρος τῶν ἐθνικῶν γαιῶν ἢ ὄχι; Εἰς ποίους ἀνήκον; Καὶ διὰ τίνων τίτλων ἡ Μάνη ἔπρεπε νὰ μὲν ἐξαιρετικῆ εἰς τὰ γενικὰ μέτρα τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, σχηματίσῃ δὲ βασιλείον ἐντὸς βασιλείου, Κράτος ἐν Κράτει; Ὁ βραχίων τῶν Νόμων τῆς χώρας δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκταθῆ μέχρι τῆς Μάνης; Δὲν ἔπρεπε νὰ ληφῶσι μέτρα ὅπως μὴ ἡ Μάνη γίνῃ καταφύγιον τῶν κατὰ τῶν νόμων καὶ γενικῶν μεταρρυθμίσεων ἀντιστρατευομένων;

Τῆς Μάνης παρουσιαζομένης ὡς τὸ δυσχερέστερον κατὰ τὴν λύσιν πρόβλημα εἰς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, ὁ Πετρόμπεης καὶ ὁ Ζαννετάκης ἀπεφάσισαν ἐκ συμφώνου ἰδίαν αὐτῶν λύσιν.

Ὁ Πετρόμπεης καὶ ὁ Ζαννετάκης ἐψήφισαν ἡ Μάνη νὰ διακιρεθῆ εἰς δύο, ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν, καὶ τὴν μὲν κυριαρχίαν τῆς ἀνατολικῆς ν' ἀναλάβῃ ὁ Ζαννετάκης, τὴν δὲ τῆς δυτικῆς ὁ Μαυρομιχάλης.

Ἐκαστος δὲ αὐτῶν, ὅπως ὑποστηριχθῆ παρά τῶν Μανιατῶν, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτοὺς θέσεις, στρατιωτικούς βαθμούς, ἀποζημιώσεις, συντάξεις, καὶ τὸν σχηματισμὸν ταγματῶν Μανιατῶν τὰ ὁποῖα θὰ κυβερνῶνται ἐξ ἑνὸς μέλους τῶν δύο οἰκογενειῶν.

Τοιουτοτρόπως ἐκυμάτισαν εἰς τὸ Λιμάνι τὴν σημαίαν τοῦ Λυκούργου, φωνάζοντες Ζήτω τὸ Σύνταγμα! Ἐμπιστευθέντες τὴν ἀρχηστρατηγίαν πρὸς τὸν στρατηγὸν Κατσάκον, ὅστις διὰ πρῶτον συνταγματικὸν κατώρθωμα ἐπισκέφθη, ὡς ἄλλος Ἰμπραὴμ πασᾶς, τὰς Καλάμας, καὶ μολονότι αὐταὶ ἐφρουροῦντο ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐλεηλάτησεν αὐτάς.

Ἀπέναντι τοιαύτης καταστάσεως πραγμάτων τῆς τε Ὑδρας καὶ τῆς Μάνης, τί ὄφειλε νὰ πράξῃ ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας; Παρουσιάζοντο ἐνώπιόν του δύο μέτρα. Τὸ ἓν, ἀμέσως νὰ παραιτηθῆ καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς Γενεύην, τὸ ἕτερον ἢ ὑφισταμένη Κυβέρνησίς του ἐντὸς τῶν δικαιωμάτων τῆς νὰ ἀντιτάξῃ δραστηρίως βίαν κατὰ τῆς Ὑδρας καὶ Μάνης, κατακρατούσα τὴν κατ' αὐτῆς ἀνταρσίαν τοῦ νὰ γενικευθῇ.

Διὰ τὸ πρῶτον, ὄφειλε νὰ δώσῃ τὴν παραιτήσιν του πρὸς τὰς τρεῖς δυνάμεις, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ, χάριν τῶν Μανιατῶν καὶ Ὑδραίων, τὴν πατρίδα του καὶ ἓνα λαὸν, ὅστις εὐρὴν πόρους ζωῆς, ἐμπόριον, ναυτιλίαν, κατάπαυσιν τῆς πειρατείας καὶ κιβδηλείας καὶ εὐτυχίαν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, ἠυλόγει καὶ ἠγάπα αὐτόν.

Διαρκεῖς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ Ἄργους, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1829, ὁ Καποδίστριας ἔλαβεν ἐνεργητικὸν μέρος ἐν αὐτῇ, ὅπως διαφωτίσῃ τὰ μέλη τὰ διάφορα νομοσχέδιά των. Ὁ καλούμενος πέμπτος Νόμος ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀποζημιώσεις τῶν τριῶν νήσων Ὑδρας Σπετσῶν καὶ Ψαρρῶν, τὸν στρατὸν τοῦ Καραϊσκάκη, τὰ σώματα τοῦ Μεσολογγίου καὶ τὴν φρουρὰν τῆς Ἀκροπόλεως.

Αἱ νῆσοι ἐζήτουν δύο ἑκατομμύρια καὶ ἑνεακοσίας χιλιάδας τάλληρα τῆς Ἰσπανίας ὡς ἀποζημιώσεις, καὶ οἱ τῆς ξηρᾶς στρατιωτικοὶ πενήντα τέσσαρα ἑκατομμύρια τουρκικὰ γρόσια.

Παντες οὗτοι ἐζήτουν αὐτὰ ἄνευ τίτλων, ἀποδείξεων δαπάνης καὶ βασιμῶν μαρτυριῶν. Τεσσαρακοντα πλοιοκτῆται ἦσαν Ὑδραῖοι ζητοῦντες 1,200,000 τάλληρα, τριάκοντα Σπετσιῶται ἐζήτουν 1,000,000 τάλληρα καὶ οἱ Ψαριανοὶ 700,000 τάλληρα.

Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, καθὼς καὶ ὁ Καποδίστριας, ἀπεφάσισαν νὰ πληρώσωσιν 1,000,000 τάλληρα εἰς τὰς νήσους, εἰς γαῖας, χρήματα καὶ

γραμμάρια, ἢ τὸ ὅλον τῶν 2,900,000 ταλλήρων εἰς μόνον γαίας. Ἄλλ' ὁ μέγας πατριώτης Κουντουριώτης εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ θέσῃ τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τράχηλον τῆς Ἑλλάδος ζητῶν τὸ ὅλον ποσὸν 2,900,000 τάλληρα εἰς τάλληρα, καὶ δέκα τοῖς ἑκατὸν τόκον μέχρι οὐ ἀποπληρωθῇ τὸ ποσὸν τοῦτο.

Οὔτε ἡ Κυβέρνησις οὔτε ἡ Γερουσία παρεδέχθη τὴν τοκογλυφικὴν ταύτην αἴτησιν, ἥτις δὲν ἐβασίζετο εἰς ἀποδείξεις, ἀλλ' εἰς τὰς παραλόγους φωνασκίας τῶν πλοιοκτητῶν, τινὲς τῶν ὁποίων ἐλαχίστας ὑπέστησαν ζημίαις.

Τὰ μεγαλείτερα πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῶν νησιωτῶν δὲν ἦσαν μεγαλείτερα τῶν τριακοσίων τόνων, ἐν δὲ πλοῖον τῶν 300 τόνων κατὰ τὰς ὑψηλότερας διατιμήσεις τῶν τότε ναυπηγῶν τῆς Γαλλίας, δὲν ἠδύνατο νὰ στοιχίσῃ ἐν τῇ ναυπηγίᾳ του περισσότερον τῶν 25 χιλιάδων φράγκων. Ἄρα ὅλα τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν ὅλα τῶν 300 τόνων, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπωλέσθησαν ὅλα εἰς τὸν ἑπταετῆ ἀγῶνα, δὲν ἠδύνατο νὰ ζητήσωσιν ἀποζημίωσιν οὔτε ἐν ἑκατομμύριον ταλλήρων.

Ὁ ἄγγλος Ἐδγάρδος Γκάρστον (Edgar Garston) ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τὸ ἐπιγραφόμενον Greece Revisited (Δευτέρᾳ ἐπίσκεψις ἐν Ἑλλάδι) σελ. 273 ὁμιλῶν περὶ Ἵδρας καὶ περιγράφων τὰς διαφόρους οἰκογενεῖας καὶ τὰ πλοῖα τῶν Ἵδραίων, διότι διέμεινεν ἄρκετὸν χρόνον τῷ 1825 καὶ τῷ 1840 ἐν Ἵδρα, φιλοξενηθεὶς πρὸ πάντων παρὰ τῶν Κριεζήδων, οἵτινες καὶ ἐχορήγησαν τὰς πλεῖστας τῶν λεπτομερειῶν του, λέγει· «Τὰ πλοῖα τῶν Ἵδραίων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος» δὲν ἦσαν πολὺ κατώτερα ἀπ' ὅτι ἦσαν τῷ 1821, ἐνῶ πρὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, εἶχον ὀλίγα πλοῖα μεγαλείτερα τῶν 130 τόνων. Ἡ Ἵδρα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἶχεν ἐννενήκοντα πλοῖα, ἐκ διακοσίων μέχρι πεντακοσίων τόνων χωρητικότητος ἑκαστον, ἐξ ὧν τὰ περισσότερα ἦσαν τριακοσίων τόνων. Τὰ πλεῖστα ἐναυπηγήθησαν εἰς Ἵδραν, καὶ τινὰ εἰς Βενετιάν ἢ Λιθόρνον, μετασχηματισθέντα ἐν καιρῷ πολέμου εἰς πολεμικά· ἔφερον ἕκαστον δέκα μέχρι δεκατεσσάρων πυροβόλων καὶ πενήκοντα μέχρι ὀγδοήκοντα ναυτῶν. Ὀλίγα αὐτῶν εἶχον δέκα ὀκτῶ μέχρις εἴκοσι τηλεβόλων, καὶ πλείονας ναύτας. Τὰ παλαιὰ καὶ ἄχρηστα πλοῖα μετεβάλλοντο εἰς πυρπολικὰ.»

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ κ. Γκάρστον, ὅστις εἶνε ἄκρος τῶν Ἵδραίων φίλος, καὶ ἐκ τῶν συγγραφεῶν ἄλλων φιλελλήνων τοῦ ἀγῶνος

μαθηματικῶς καὶ δι' ἀριθμῶν τῆς ναυπηγικῆς ὑπολογισάντων τὴν ἀξίαν τῶν εἰρημμένων πλοίων, εὐρίσκομεν κατὰ μέσον ὄρον τὴν ἀξίαν ἐκάστου τριακοσίων τόνων πλοίου μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰ πεντακισχίλια τάλληρα καὶ ἐκείνων τῶν πεντακοσίων μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰ δεκακισχίλια τάλληρα.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν πλοίων αὐτῶν δὲν ἐχάθησαν οὔτε τὰ ἡμίση κατὰ τὸν ἀγῶνα, οἱ δὲ μισθοὶ τῶν ναυτῶν ἐδίδοντο παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῶν εἰσπράξεων, ἢ ἐκ τῶν ἐθνικῶν δανείων, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν εἰς χειρὰς μου πρωτοτύπων πολυαριθμῶν ἐγγράφων, ἐπιστολῶν καὶ ἀποδείξεων πληρωμῆς τῶν Κουντουριώτιδων, Τομπάζιδων, τοῦ Ἀνδρέα Μικουλή καὶ τῶν προκρίτων τῆς Ὑδρας πρὸς τὸν πατέρα μου Θεόδωρον Ξένον καὶ τὸν θεῖόν μου Ἐμμανουὴλ Ξένον, αἱ ἀπαιτήσεις αὗται τοῦ Κουντουριώτη ἦσαν παράλογοι.

Ἄλλὰ δὲν εἶνε μόνον τοῦτο κρίνων ἐκ τῶν εἰς χειρὰς μου πολυαριθμῶν πρωτοτύπων ἐπιστολῶν πρὸς τὸν κ. Ἐμμανουὴλ καὶ Θεόδωρον Ξένον τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, Πανούτσου Νωταρᾶ, Ἰωάννου Κωλέττη, Θεοδώρου Νέγρη, Ἀνδρέα Ζαΐμη, Διονυσίου Ῥώμα, Γεωργίου Σισίνη, Κωνσταντίνου Ζωγράφου, Ζαφειροπούλου, Παππηλιοπούλου, Ἀναγνώστου Σπηλιωτάκη, τῶν Μαυρομιχαλαίων, τοῦ Καραϊσκάκη, Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου καὶ Θέμελη, δὲν δύναμαι ἢ νὰ φθάσω εἰς τὸ ἄνωθι εἰρημένον συμπέρασμα.

Οἱ εἰρημένοι κ. κ. Ξένοι, οἱ τροφοδοτοῦντες τῷ 1825 τὸ Μεσολόγγιον καὶ τοὺς στόλους διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως, ἐχορήγουν εἰς τὰ πλοῖα πυρίτιδα, μυδράλια, πυρόβολα, καὶ ζωτροφίας καὶ παντοειδῆ πολεμεφόδια μὲ δανεικὰ χρήματα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τὰ πλεῖστα δυστυχῶς ἀγύριστα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κάτωθι ἐγγράφων. Αἱ ἀπαιτήσεις τῶν κ. κ. Ὑδραίων ἄρα ἐν τῇ αὐτῇ ὁδυνηρᾷ ἐποχῇ τῆς Ἑλλάδος οὐ μόνον ἦσαν ἀντιπατριωτικαὶ καὶ παράλογοι, ἀλλὰ καὶ ἀδικαιολογήτως ἀσυγγνωστοὶ παρὰ τῆς ἱστορίας, καθότι ἐξ αὐτῶν κυρίως πηγάζουν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ ἡ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου συνωμοσία, τὰ δεινὰ τῆς ὁποίας σήμερον εἶνε τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὰ τρομερὰ καὶ φοβερὰ δεινὰ. Αἱ μεταγενέστεραι γενεαὶ θὰ ἦνε ἔτι αὐστηρότεροι ἐπικριταὶ τῶν Μαυροκορδάτων, Κουντουριώτηδων, Μαυρομιχαλαίων, Ξένων καὶ λοιπῶν συνωμοστῶν, μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν θὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ σκότους τῶν αἰώνων ἡ ἀγνή, ἄσπιλος, ἀκράδαντος καὶ ἀληθῆς ἱστορία τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἥτις οὔτε σκιὰν χάριτος ἢ εὐσπλαγχνίας

θά χάριση πρὸς τοὺς αἰτίους αὐτοὺς τῆς ριζικῆς καταστροφῆς τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος. (Α)

Αἱ ἀπαιτήσεις τῶν τῆς ξηρᾶς ἦσαν δίκαιαι καὶ συγκαταβατικάι. Ὁ στρατηγὸς Πάγκος, λέγει φιλέλλην ιστοριογράφος τῆς ἐποχῆς, ἐδειξέ: πρῶτος τὸ παρᾶδειγμα, τοιοιτοτρόπως δὲ ἐζώφλησεν οἱ πλείστοι.

Οἱ Ἰωάννη ἀπορριψάντες τὰς προτάσεις τοῦ Ἰωάννου Καποδίστριας ἐξέφραζον ἀγανάκτησιν κατ' αὐτοῦ, ἐπιλήσμονες ὅτι κατέστρεφον οὐ μόνον τὴν πατρίδα, ἀλλὰ τὰ ἴδια αὐτῶν ἀνδραγαθήματα, τὰς ἰδίας αὐτῶν θυσίας.

Ἰπάρχουσι χιλιάδες Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ καὶ ἑκατοστῦες φιλελλήνων, τινὲς ἐκ τῶν εὐγενεστέρων τῆς Εὐρώπης οἰκογενειῶν, δουκῶν, λόρδων καὶ κομητῶν, χύσαντες τὸ αἷμά των καὶ θυσιάσαντες τὴν κατὰστασίν των ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ὧν τὰ τέκνα ποτὲ οὔτε ὄβολον ἐζήτησαν.

Τοιαύτην εἰκόνα παρίστα ἡ Ἑλλάς τῷ 1830, ὅταν ὁ Πετρόμπεης συλληφθεὶς ἐπροσωποκρατήθη εἰς τὸν Ἰτς Καλέ, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης ἐπροσωποκρατήθη εἰς Παλαμῆδιον.

Ἡ ἀποστασία τῆς Μάνης αἱ προσωποκρατήσεις τῶν Μαυρομιχαλαίων, ἡ πυρπόλησις τῶν πλοίων εἰς Πόρον τὴν 13^{ην} Αὐγούστου 1831 παρὰ τοῦ Ναυάρχου Μιαούλη καὶ αἱ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τῆς Κυβερνήσεως, μὴ δυναμένης ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς δαπάνας αὐτῆς ἔνεκεν τῶν παρεμποδίων τῶν εἰσπράξεων, ἐδείνωσαν τὴν θέσιν τοῦ Κυβερνητικοῦ κόμματος, ἐξήπλωσαν δὲ τὴν τοῦ συνταγματικοῦ, τὸ ὑποῖον ἀγνοῦν τί ἐστὶ Σύνταγμα, ἐτέρπετο εἰς τὴν φωνὴν, κάτω ὁ Ἰβρᾶνος ζήτω τὸ Σύνταγμα, καὶ εἰς τοῦτο εὗρισκε καθ' ἑκάστην ὀπαδούς.

Ἄλλὰ πόσοι λαοὶ δὲν ἐξηπατήθησαν τοιοιτοτρόπως! Πόσους τυράννους οἱ αἰῶνες δὲν ἀπέδειξαν πατέρας τοῦ ἔθνους των, καὶ πόσους τοιοῦτους οἱ λαοὶ δὲν ἐθρήνησαν ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν; Δὲν λέγω περιπλέον. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐδολοφονήθη τὴν 9^{ην} Ὀκτωβρίου 1831 εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος παρὰ τοῦ Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας μετακομισθεὶς ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ἐξέπνευσε μετ' ὀλίγας στιγμάς.

Ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης φεύγων ἐπυροβολήθη καὶ θανατηφόρος ἐτραυματίσθη παρὰ τῶν φυλάκων τοῦ Κυβερνήτου.

Ὁ Γεώργιος Μαυρομιχάλης καταφυγὼν εἰς τὴν πρεσβείαν τὴν Γαλ-

λικήν, παρεδόθη εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἐδικάσθη καὶ ἐτουφεκίσθη εἰς τὴν Πρόνοιαν τὴν 20^{ην} Ὀκτωβρίου ἐνώπιον πλήθους λαοῦ, καλύπτοντος αὐτὸν μετ' ἄρων, θρηνοῦντος δὲ τὸν ἐξάρχον πολιτικὸν Ἕλληνα, τὸν πατέρα τῶν τόσων ὄφρανον Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1832 ὁ ἀδελφὸς τοῦ Αὐγουστίνου μετέφερε τὸ λείψανόν του εἰς Πετρούπολιν.

Ἡ δολοφονία τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια παρουσάζει θέμα πολιτικῆς καὶ συγχρόνως ψυχολογικῆς σπουδῆς.

Εἶνε ἀντικείμενον ἐκ τῶν σπανιωτάτων τῆς ἱστορίας νὰ ἴδῃ τίς πολλὰς τῶν ἐνδοξοτέρων οἰκογενειῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, αἵτινες μάλιστα συνέτεινον εἰς τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ ἔθνους, ἐκ προμελέτης καὶ διὰ συνωμοσίας δολοφόνους.

Ἄλλὰ πρὸς τί ἡ μικροφόνος αὕτη δολοφονία; Ὅπως ἀπαλλάξωσι τὴν χώραν ἐξ ἐνὸς τυράννου; Πλάνη! Ἦτο ἢ δὲν ἦτο ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας τύραννος, ἡ χώρα πρὸ ἐνὸς ἔτους ἦτο ἀπηλλαγμένη αὐτοῦ παρὰ τοῦ Λονδινείου Συνεδρίου τῶν τριῶν Δυνάμεων, τὸ ὅποιον διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς τρίτης Φεβρουαρίου τοῦ 1830 εἶχεν ἰδρῦσει τὴν Ἑλλάδα Βασίλειον ὑπὸ τὸν Λεοπόλδον ἢ ἄλλον ἡγεμονόπαιδα τῆς Εὐρώπης.

Ἡ δολοφονία ἄρα ἦτο μόνον, ὅπως ἐκδικηθῶσι τὰ προσωπικὰ συμπεφέροντα καὶ δυσχερεσκείας των, ἢ ὅπως κατορθώσωσι τοὺς φιλοδόξους σκοπούς των.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος Μαυρομιχάλης δὲν εἶνε οἱ δολοφόνου τοῦ Καποδίστρια. Ὁ βυθίζων τὸν ἀκινάκην βραχίων εἰς τὸ σῶμα τοῦ θύματος δὲν εἶνε ὁ ἀληθὴς δολοφόνος· δολοφόνος εἶναι ὁ ὀδηγὸν τὸν βραχίονα τὸν κρατοῦντα τὸν ἀκινάκην πρὸς τὴν δολοφονίαν. Ἡ δολοφονία ἦτο συνέπεια μιᾶς ἐκφανῶς ὁμολογουμένης συνωμοσίας. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος Μαυρομιχάλοι δὲν εἶναι ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, δὲν εἶνε ὁ Βροῦτος Κάσσιος, Κάσκα, ἢ ὁ Μέτουλλος Κίμπερ, οἱ δολοφόνου τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Δὲν εἶνε οὔτε ὁ φανατικὸς Φραγκῆσκος Ῥαβαλλιὰν τοῦ ἀγαθοῦ Ἐρρίκου τετάρτου τῆς Γαλλίας, οὔτε ὁ Λουβέλ, ὁ δολοφόνος τοῦ Λουκῆ δὲ Βερρῦ, διαδόχου τοῦ θρόνου τῶν Βουρβόνων, οὔτε ὁ ἀτρόμητος Μούκιος, ὁ ζητήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸν Πορσέννα, οὔτε ὁ καλόγηρος Ἰάκωβος Κλεμάν, δολοφόνος τοῦ Ἐρρίκου τρίτου, βασιλέως τῆς Ναβάρρας.

Μηδενὸς αὐτῶν ὁ βραχίων ὠδηγήθη εἰς τὴν δολοφονίαν παρ' ἄλλων, πολὺ μᾶλλον παρ' ἀνδρῶν τοῦ ὑψηλοτάτου βαθμοῦ, ὡς συνέβη εἰς τὴν

δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου. Οὔτε ἡ δολοφονία αὕτη προσεγγίζει τῇ τοῦ Αὐτοκράτορος Πέτρου, δολοφονηθέντος ἐν τῇ φυλακῇ παρὰ τοῦ πρίγκηπος Ἀλεξίου Ὁρλώφ, τοῦ πρίγκηπος Μπαραντίνσκη καὶ Τέπλωφ, κατὰ διαταγὴν τῆς Αἰκατερίνης συζύγου του. Οὔτε δύναμαι νὰ παραβάλω τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου μετ' ἐκείνης τοῦ Αὐτοκράτορος Φιλίππου τῆς Σουαβίας παρὰ τοῦ Ὁθωνος τῆς Οὐίτελσβαχ, διότι δὲν τῷ ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν ὑποσχεθεῖσαν θυγατέρα του.

Εἰς τὰς σελίδας τῆς γενικῆς ἱστορίας δολοφονίαν παράλληλον τῇ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου δὲν εὐρίσκω. Μεγάλοι καὶ ἀγαθοὶ ἡγεμόνες, πατέρες τῶν λαῶν, ἐδολοφονήθησαν παρὰ φανατικῶν ἢ φρενοβλαβῶν. ἢ ἀνδρῶν δοξασιῶν πεπλανημένων, ὡς ὁ Ἑρρίκος τέταρτος ἀπὸ τὸν Ῥαβαλλιὸν, ἀλλ' οὐδέποτε ἀνὴρ πατὴρ τοῦ ἔθνους, θερμὸς καὶ εἰλικρινὴς πατριώτης, ἔμπειρος ὀργανωτῆς, ἐὰν ὀφείλωμεν νὰ κρίνωμεν τὸν Καποδιστριαν ἐκ τῶν ἔργων του καὶ τῆς ἐπιστολογραφίας του, ἔπασσε νεκρὸς ἐκ μιᾶς συνωμοσίας, ἧς πρῶτισται κεφαλαὶ ἦσαν ἄνδρες ὡς τὸν Α. Μαυροκορδάτον, τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην καὶ ἑκατὸν ἄλλους, ἀνακριβῶς διαδιδόντων ὅτι ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ δύο προστατῆδων μεγάλων Δυνάμεων ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τρίτης, καὶ ὅτι ὠδηγοῦντο ἢ ἐνεπνέοντο εἰς τὴν καταχθόνιον ταύτην πράξιν παρὰ τῶν πρέσβειων καὶ ναυάρχων τῶν δύο αὐτῶν Δυνάμεων.

Ὁ πάνσοφος χρόνος σήμερον καθαρίζει τὴν παλιμύηστον μεμβράνην, ἐφ' ἧς ἦτο γεγραμμένη ἡ μυστηριώδης αὐτῆ συνωμοσία, ἐπιτρέπων εἰς ἕκαστον καθαρῶς ν' ἀναγνώσκη τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν τοῦ 1828-1832.

Ἡ δὲ ἀληθὴς ἱστορία εἶνε ὅτι σήμερον ἐξ οὐθενὸς ἐγγράφου τῶν πρέσβειων εἰς χεῖρας τῶν συνωμοτῶν, ἐξ οὐδεμιᾶς ἐπιστολῆς τῶν πρέσβειων πρὸς τὰς Κυβερνήσεις των, ἐξ οὐδεμιᾶς ἐπιστολῆς ἢ ἄλλης ἀποδείξεως τῶν τόσων διαφορῶν ἔθνων φιλελλήνων ἐν Ναυπλίῳ καταρτίζεται, ὅτι εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου ἔστω καὶ κατὰ σκιάν ἔλαθον μέρος ἡ Γαλλία καὶ Ἄγγλια. Ἀπόδειξις δὲ ὅτι ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας πληροφορηθεὶς αὐτὴν, ἐγκαίρως τὴν ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Ἰωάννην Καποδιστριαν.

Ἡ συνωμοσία ἦτο καθαρῶς ἑλληνικὴ, τὰ δὲ δύο κέντρα τῆς ἢ Ἰδρα καὶ ἡ Σῦρος.

Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκετο ὁ πατριωτισμὸς τῶν συνωμοτῶν αὐτῶν; Ἴδού διατὶ τὸ ζήτημα μεταβάλλεται εἰς ψυχολογικόν.

Τὸ νὰ κτίξῃ τις πατρίδα συμπράττων μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους του, κρημνίζῃ δὲ αὐτὴν μόνος διὰ μιᾶς ὑπονόμου ἐν στιγμῇ ὀργῆς ἢ ἐκδικήσεως, ὅπως ἰκανοποίησῃ τὰ πάθη του, τὴν ἀλαζονίαν του, τὴν λιμοδοξίαν του καὶ τὰ ἀτομικὰ αὐτοῦ συμφέροντα, τοῦτο δὲν καλεῖται πατριωτισμός. Πρὸς χάριν τοῦ πατριωτισμοῦ ὁ Δέκιος ἐθυσίασε τὴν ζωὴν του, ὁ Φάδιος τὴν τιμὴν του, ὁ Καμίλλος τὴν ἀγανάκτησίν του, καὶ ὁ Βροῦτος τὰ τέκνα του· ἀλλ' ὁ καυχώμενος εἰς τὴν σύνεσίν του καὶ εἰς τὰς στέρας τῶν ταλλήρων του Λάζαρος Κουντουριώτης, καὶ ὁ καυχώμενος εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν φήμην του Α. Μαυροκορδάτος ἐπραξαν τὸ ἀνάπαλιν· ἐθυσίασαν τὸν πατριωτισμὸν πρὸς τὰ πάθη των. Ὁ δὲ Πετρόμπεης, ὁ τόσα μέλη τῆς οἰκογενείας του θυσίασας, ὁ ἐπαναστάτης, ἀλλ' οὐχὶ συνομῶτης κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Καποδιστρίου, δὲν ἐνθυμήθη καὶ τὴν Σπαρτιάτιδα καὶ τοὺς πέντε πεσόντας υἱοὺς της. «Δὲν σ' ἐρωτῶ ἐὰν ἐφρονέυθησαν, ἀλλ' ἐὰν ἐνίκησαμεν» ἀπάντησεν ἡ Σπαρτιάτις πρὸς τὸν εἰλωτα καὶ ἔδραμεν εἰς τὸν ναὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Θεοὺς διὰ τὴν νίκην, ὅταν ἐπληροφορήθη αὐτὴν.

Ὁ Κουντουριώτης, ὡς ὁ Καῖσαρ, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ ἓνα ἀνώτερόν του. Ὁ Μαυροκορδάτος, ὡς ὁ Πομπήιος, ὁμοίόν του δὲν ὑπέφερε, καὶ ὁ Πετρόμπεης ἐφήρμοζε τοὺς λόγους τοῦ κυνικοῦ Διογένης, λέγοντος διὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι μὲ τὰ βράχη των εἰς τὴν ὑπεροφίαν δὲν ἦσαν κατώτεροι τῶν Ῥοδίων, τῶν φορούντων χρυσοῦφανα ἱμάτια.

Ἐκ τῶν ψυχολογικῶν παρατηρήσεων τῆς ἀκραδάντου ἱστορίας ἐπὶ τῶν διεπόντων ἀνδρῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν συνομοσίαν, ἀρνούμεθα ὅτι ἢ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου συνομοσία δὲν ἦτο πάλη ὑπὲρ ἰδεῶν ἢ ἀρχῶν, δὲν ἦτο οὔτε ἀπόρροια πεποιθήσεων ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ εἰμαρμένου τῆς πατρίδος, κατὰ συνέπειαν δὲ δὲν ἦτο οὔτε ἔκτακτος πατριωτισμὸς, ὡς τὸν τοῦ Μισσαλαῖ Βαλερίου, ὅστις εἶπε πρὸς τὸν Τιβέριον «*Ἦκολούθησα τὰς ἰδίας ἐμπνεύσεις μου, καὶ εἰς τὰ πράγματα ἀποφορῶντα τὴν δημοκρατίαν δὲν συμβουλεύομαι ἢ μόνον τὴν συνείδησίν μου, μὲ κίνδυνον μάστιγα τὰ μεταβάλλω εἰς ἐχθροὺς μου τοὺς ἰσχυροτέρους τῆς Ρώμης.*»

Διὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου, οἱ δύο ἐπιστημότατοι τῆς Ἑλλάδος πολίται, Μαυροκορδάτος καὶ Κοντουριώτης, δὲν ἠκολούθησαν οὔτε τὴν συνείδησίν των. Ἡ ἱστορία σήμερον τετραγωνικῶς μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι αὕτη ἐπασχεν ἐκ δεινῆς ὀφθαλμίας, τυφλώττουσα οὐ μόνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξωτε-

ρικόν, διότι ἡ λύσσα τῶν τριῶν κομμάτων τὴν ὁποίαν ἡ δολοφονία αὕτη ἐξήγειρε, μικρὸν ἔλειψε νὰ χαλαρώσῃ τὴν καλὴν ἄρμονίαν τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅπως τὴν ἐγκαταλείψωσι.

Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης ἀπὸ τοῦ 1825 ἐδίωκε τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἔτι ἦτο ἄγνωστον ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ἐλευθερωθῆ, ἐζήτηε δὲ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ στέμμα αὐτῆς διὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἴδου τί ἔγραφον ἐκ Λονδίνου ὁ Ὀρλάνδος καὶ ὁ Λουριώτης τὴν 4^{ην} Ὀκτωβρίου 1825, πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν, τῆς ὁποίας πρόεδρος καὶ δικτάτωρ ἦτο ὁ Κουντουριώτης. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν γαλλιστὶ κατεχώρησαν διάφοροι φιλέλληνες εἰς τὰ πονήματα των.

Extrait de lettre de MM. Orlando et Lurioti au pouvoir executif.

Londres, le 4 Octobre 1825

Nous avons exposé à M. Canning le contenu des vos ordres. Nous lui avons mis sous les yeux, avec le plus de force qui il nous a été possible, la nécessité dans laquelle se trouve la Grèce, de faire cesser le Gouvernement démocratique, et de lui substituer le Gouvernement monarchique, le seul convenable aux circonstances du pays et le seul capable d'amener le résultat heureux de la régénération et de l'indépendance.»

(Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τῶν ΚΚ. Ὀρλάνδου καὶ Λουριώτη πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν.

Λονδῖνον, τῆ 4 Ὀκτωβρίου 1825

Ἐξεθήκαμεν τῷ Κ. Κάνιγγ τὸ περιεχόμενον τῶν ὑμετέρων διαταγῶν. Ἐθέσαμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, μεθ' ὅσης ἠδυνήθημεν μείζονος δυνάμεως, τὴν ἀνάγκην ἐν ἧ ἡ Ἑλλὰς εὕρηται νὰ καταπύσῃ τὸ δημοκρατικὸν τῆς πολιτεύμα, ἀντικαθιστώσα τοῦτο διὰ τοῦ μοναρχικοῦ, τοῦ μόνου καταλλήλου διὰ τὰς περιστάσεις τῆς χώρας καὶ τοῦ μόνου ἱκανοῦ νὰ φέρῃ τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς.)

Ἐὰν ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης εἶχε τιαυτάς ἀξιώσεις, διότι συνέδραμε χρηματικῶς τὸν ἀγῶνα, διὰ τὸ ὅποιον πρὶν ἀναπνεύσῃ ἡ Ἑλλὰς τὰς πρώτας ἀναπνοὰς τῆς ἀνεξαρτησίας, ἐζήτησε τοκογλυφικῶς νὰ πληρωθῆ, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἐγένετο, ἐμείνετο κατὰ τοῦ Καποδιστριαίου, ἐὰν ὁ Α. Μαυροκορδάτος, διότι ἐπλημμύρει τὴν Εὐρώπην μὲ ἐπιστολάς γνωστοποιούσας ἑαυτὸν, καὶ διότι ἦτο ὁ περιωνυμότερος τῆς ἐποχῆς κατασκευαστῆς ὑπονόμων ἐμφυλίων πολέμων, ἐζήτηε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν Ἰωάννην Καποδιστριαίον, ὁ Πετρόμπεης ἐδικαιοῦτο διπλάσιως πρὸ αὐτῶν ν' ἀποθλέπη εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Διότι ἦτο ἤδη ἡγεμὼν ἐνὸς σπουδαίου μέρους τῆς Πελοποννήσου, καὶ διότι αἱ θυσίαι τῆς οἰκογενείας ταύτης πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπαναστά-

σεως τοῦ 1769 ἦσαν ὑπεράνω πάσης ἄλλης. Ἡ ἱστορία ποτὲ δὲν δύναται νὰ λησμονήσῃ τοῦ Μαυρομιχάλη τοῦ 1769 καὶ τοῦ 1770 τὰς ἐπιστολάς, τὰς ἀφωρώσας τὴν Αἰκατερίναν πρὸς τὸν Ἀλέξιον Ὁρλώφ, ἀξίας τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀγιδῶν καὶ Ἀγγοσιλάων.

Ὁ θάνατος ἄρα τοῦ Καποδιστρίου, ἦτο καταφανές, ἤθελε φέρεται, ὡς καὶ ἔφερε, τρομεροὺς νέους ἐμφυλίους πολέμους, ἐὰν τὸ στέμμιμα τῆς Ἑλλάδος ἦτο τὸ μῆλον τῆς ἐριδος τῶν τριῶν τούτων πατριωτῶν.

Ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰωάννης Καποδιστριας, ἔλεγεν εἰς τὸ πρῶτον τῶν τριῶν θεμάτων (thèse) τὰ ὑποῖα παρουσίασεν εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν τριῶν δυνάμεων, σχετικῶς πρὸς τὴν τοῦ Ἄργους ἐθνοσυνέλευσιν:

« Πῶς ὁ λαὸς πάραυτα ἐγένετο καλὸς καὶ τίμιος; Ὅχι! ὁ λαὸς ἔ-
 » μεινεν ἐκεῖνος ὅπου ἦτο. Τὰ ὑποκείμενα ἐπίσης ἔμειναν ἐκεῖνα ὅπου
 » ἦσαν. Μόνον διεχωρίσθησαν αὐτὰ ἐκ τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ. Ἀπώ-
 » λεσαν τὴν ἐπιτροπὴν των, καὶ ὁ λαὸς μὴ παραλαμβάνων πλέον τὰς
 » ἐντυπώσεις του παρ' αὐτῶν διετράνωσε τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρά του.
 » Παραχωρήσατε τινὰ ἔτη εἰς αὐτὸν τὸν λαόν. Περιμένετε οἱ φοιτῶν-
 » τες παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα νὰ λάθωσιν ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὸ ἔθνος
 » καὶ θὰ ἴδῃτε νὰ ἐξαφανισθῇ οὐ μόνον ἡ ἀμάθεια ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλέ-
 » θρια ἀποτελέσματα ὧν αὕτη εἶνε ἡ μοναδικὴ αἰτία. Ἐντὸς διετίας
 » βεβαίως δὲν ἦλθε νέα γενεὰ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅμως τοὺς ἰδίους ἀνθρώ-
 » πους οἵτινες ἐνησχολοῦντο πρὸ μικροῦ εἰς τὴν πειρατεῖαν καὶ τὴν
 » κλοπῆλοποιάν, καὶ παρηκολούθουν τοὺς ἀρχηγούς των εἰς τοὺς ἐμ-
 » φυλίους πολέμους, τοὺς ὁρᾶτε ἤδη ὑποτεταγμένους εἰς τὴν πειθαρ-
 » χίαν τῆς κυβερνήσεως, ποιοῦντας μέρος τοῦ ὀργανωμένου στρατοῦ,
 » σχηματίζοντας τὰ τακτικὰ πληρώματα τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ
 » Ἐθνικοῦ Στόλου, ἢ τοὺς βλέπετε διεσπαρμένους εἰς τὰς γαίικας καὶ
 » κερδίζοντας τὸν ἄρτον των διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν των. Εἰς τοὺς καλ-
 » λιτέρους τοῦ κόσμου λαοὺς θέσατε τὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς χεῖρας ἀν-
 » θρώπων δυστρόπων (pervers) καὶ θέλετε ἴδει αὐτοὺς νὰ δια-
 » πράττωσι τρομερὰ ἐγκλήματα. Θέσατε εἰς ἓνα διεσπαρμένον λαόν
 » (depravé) τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας τιμίων ἀνδρῶν, τί θὰ ἀκολου-
 » θήσῃ; Θὰ ποιήσῃσι πολλὰ; δοκιμὰς, ἀλλὰ πάντοτε θ' ἀποτύχωσι
 » καὶ θὰ ἀπολήξωσιν εἰς τὸ νὰ ἐγκαλείψωσι τὴν ἐξουσίαν ὅπως διασώ-
 » σωσι τὴν συνειδήσιν των. »

Ἐρωτῶμεν, εἶνε οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κυβερνήτου πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν τριῶν Δυνάμεων, λόγοι πατρὸς τοῦ ἔθνους ἢ τυράννου, τὸν ὁποῖον

δύο τῶν πρέσβειων τούτων ἤθελον ποτέ νουθετήσαι τοὺς ἐν Ὑδρα καὶ Σύρω συνομότας νὰ δολοφονήσωσιν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τρίτης. ὅπως παραδώσωσι τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ αὐθις εἰς ἐμφύλιον πόλεμον;

Οἱ συνομόται βαθυηδὸν ἐγένοντο πολυάριθμοι. Ἡ ἐξηντηλημένη Ὑδρα μόνη δὲν ἠδύνατο νὰ διεξαγάγῃ τοιοῦτον ἀγῶνα πρὶν ἐξασφαλίσῃ τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων τοιοῦτος πόλεμος ἠδύνατο μέχρι τέλους λυσitelῶς νὰ διατηρηθῇ.

Τὰ μέσα ταῦτα, φεῦ! ἐπέπρωτο νὰ εὑρεθῶσι διὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Ξένου, Θεοδώρου Ξένου καὶ τινων ἄλλων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἐκ τοῦ παρακατιόντος ἐγγράφου φαίνονται. Πρὸ πάντων ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ξένος εἰσέρχεται εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς συνομοσίας, διότι ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων ἐγγράφων τῶν δημογερόντων τοῦ καινοῦ τῆς Ὑδρας φαίνεται, ἦτο ὁ προκαταβάλλων τὰς τιοαύτας δαπάνας. Ἐὰν δὲν ἦτο ἡ Σύρος, ἡ συνομοσία αὕτη πώποτε δὲν ἤθελεν ἀφίχθῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐφ' οὗ ἀφίχθη. Εἶμαι δὲ ἠναγκασμένος νὰ γυμνώσω τὴν ὄλην ἀλήθειαν, ἂν καὶ πικρὰν πρὸς ἐμέ, ἐκθέτοντα τοὺς ἰδίους γονεῖς μου· ἀλλὰ θεωρῶν ὅτι ἡ εὐτύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔλαβε τροπὴν δικαφορετικὴν ἐκ τῆς ἀποφράδος ἡμέρας τῆς μισαρᾶς ταύτης δολοφονίας, δὲν δύναμαι νὰ ἀποφύγω τοῦτο.

-Ὁ Ἑλλὰς ἀποσπωμένη παρὰ τοῦ Καποδιστρίου ἐκ τοῦ χάους τὸ ἕτοιμον προανάφερον, εἶχεν ἀνάγκην ἀνεγνωρισμένου ὀργανωτοῦ ὅπως τὴ θέρσῃ εἰς τὸν ἀληθῆ δρόμον τοῦ προορισμοῦ της. Οὔτε ὁ Ὅθων, οὔτε ἡ Ἀντιβασιλεία του, οὔτε ὁ ἴδιος Λεοπόλδος ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ τοῦτο ἄνευ αὐτοῦ. Ὁ Καποδίστριας ἐν πρώτοις τῷ 1800 ὑπὸ τὰς δυσχερεστεράς περιστάσεις, ὅτε αἱ Ἴονιοι Νῆσοι ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ὄργάνισε τὴν διοίκησιν τῶν νήσων Κεφαλληνίας, Ἰθάκης καὶ Ἀγίας Μαύρας μετὰ τιοαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας. Ἀπῆρξε συγχρόνως μέλος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας, χρηματικῶς ἀπὸ τοῦ 1802 μέχρι τοῦ 1807 ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, τῶν ναυτικῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἡ ἱκανότης τοῦ Καποδιστρίου δὲν διέφυγεν ὡς εἶπον, τὸ ὄμμα τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως, διὸ μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Τιλιτὶ ὁ Αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν ἐποίησατο αὐτῷ λίαν τιμητικὰς προτάσεις ὅπως λάβῃ ὑπηρεσίαν ἐν τῷ γραφεῖῳ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ ἀνακτοβουλίου τῆς Πετροπόλεως. Τὸ ἀνακτοβούλιον τῆς Πετροπόλεως εἶνε ἡ μεγαλειτέρα σχολὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ

δίνονται λειτουργός τις νά διδαχθῆ δύο πράγματα· τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν καὶ τὸν ὀργανισμὸν νέων Κρατῶν. Ἡ Ῥωσσία συγκροτεῖται ἀπὸ 120 κατακτηθείσας φυλὰς, ὁμιλοῦσας 44 γλώσσας. Ἐν τῷ Ἀνακτοβουλίῳ τούτῳ ὑπηρετήσε κατ' ἄρχλς τρία ἔτη· μετὰ ταῦτα ἐπέμφθη τῷ 1811 εἰς τὴν Ῥωσικὴν πρεσβείαν τῆς Βιέννης, τῷ δὲ 1813 ἐπέστρεψεν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ διπλωματικοῦ τμήματος τοῦ ἐπιβλέποντος τὸν Ῥωσικὸν στρατὸν τοῦ Δουάβεως. Τῷ δὲ 1815 ἔμενε παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι διεξέχων τὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὰς συνθήκας τὰς ἀφορώσας τὴν εἰρήνευσιν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τοῦ 1816 μέχρι τοῦ 1822 ἦτο ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ῥωσσίας. Κατὰ συνέπειαν ἐγνώριζεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἀνὴρ ἐν Εὐρώπῃ τίνα συστήματα ὀργανισμοῦ ἀναλόγως τοῦ ἐθνισμοῦ, τῶν ἐθίμων, τῶν ἰδιοσυγκρασιῶν, τῆς γλώσσης, τοῦ κλίματος καὶ τῆς θρησκείας μετεχειρίσθη ἡ Ῥωσικὴ Κυβέρνησις δι' ἐκάστην τῶν ἄνωθι 120 φυλῶν ὅπως τὴν συγχωνεύσῃ ἐντὸς τῆς πελωρίας αὐτοκρατορίας. Ποῖον ἄλλον ἄνδρα καταλληλότερον ἠδύνατο νά εὕρῃ ἡ Ἑλλὰς ἵνα ὀργανισθῆ ἀναλόγως τῶν στοιχείων καὶ τῆς πατροπαράδοτου ἱστορίας αὐτῆς; Οὗτος ὡς Ἕλληνα ἐποιήσατο τὴν διάγνωσιν ἐκ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὀργάνωσε τὰς Ἰονίους Νήσους, τὰ δὲ ἔργα του, τινὰ τῶν ὁποίων προανέφερον, ἀποδεικνύουσι τοῦτο τρανώτατα καὶ ὑπεράνω παντὸς δισταγμοῦ.

Εἰς τὴν Ὑδραν εἶχον καταφύγει διάφοροι ἄλλοι συνωμῶται, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα διεξέφυγον μέχρι τοῦδε τὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν Μαυροκορδάτων, Κουντουριωτῶν, Μπουτούρηδων, Ὀρλάνδων, Βουλγάρων, Εἰένων, Πολυζωϊδῶν καὶ ἄλλων, ἔρχονται ἐκεῖνα τῶν ἐν Σύρῳ Λουκᾶ Ῥάλλη, Ταρμποζιδων, Ῥαλληδων, Λαδοπούλων, Ζυγομυλᾶ, Γλαρχῆ, Πετρίτση καὶ ἄλλων, ὡς φαίνονται εἰς τὸ ἐπόμενον ἔγγραφον διὰ τοῦ ὁποίου ζητοῦν τῇ μεσολαβήσει τοῦ θεοῦ μου Ἐμμ. Εἰένου παρὰ τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, τὰ χρήματα τὰ ὑποῖα ἔδανυσαν πρὸς τοὺς συνωμῶτας τῆς Ὑδρας.

Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρος τὴν 24 Αὐγούστου 1835.

Κύριε Ἐμμ. Εἰένε.

Εἰς Ναύπλιον.

Γνωρίζετε ὅτι οἱ πολῖται τῆς Ἐρμουπόλεως ἔδανυσαν δις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, σημαντικὰς ποσότητας χρημάτων διὰ κατεπειγουσας ἀνάγκας, ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς εἰσπραξείας τοῦ Τελωνείου τούτου.

Περὶ τὰ δύο πεμπτημόρια τῆς ὅλης ποσότητος ἐλάβομεν ἤδη οἱ δανεισταί, μέχρι τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐτυχοῦς ἐλεύσεως τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος.

Κατὰ συνέπειαν βασιλικῆς διατάγματος, ἀναβάλλοντος πᾶσαν πληρωμὴν χρεῶν τῆς Κυβερνήσεως, συμφωνηθέντων πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος, δικόπη ἢ συνέχεια τῆς ἀποσθέσεως τῶν ρηθέντων δανείων.

Ἡ περίπτωσις αὕτη κατελύπησε τοὺς δανειστάς, ὡς ἀναξίως συγκαταταχθέντος εἰς τὸ γενικὸν τοῦτο μέτρον, ὅποτε τὰ δάνεια ταῦτα ἐδόθησαν εἰς δεινὰς περιστάσεις τοῦ τόπου τούτου καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ἐχρησίμευσαν εἰς ἀποφυγὴν διωγμῶν καὶ πολυειδῶν δεινῶν καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν νήσων καὶ τῆς θαλασσοπλοίας τοῦ Αἰγαίου. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐθεωρήθη ἄδικον δι' ἡμᾶς τὸ μέτρον τοῦτο, καθότι ἔγεινε μὲ ἀφαίρεσιν ῥητῆς ὑπόθηκης, τῶν ῥηθειῶν εἰσπράξεων τοῦ Τελωνείου, παραμεληθέντος οὕτως ἐνός ἀποκτημένου δικαιώματος (droit acquis), σεβομένους θρησκευτικῶς ἀπὸ πᾶσαν εὐνομούμενην Κυβέρνησιν. Ἡ δικόπη τῆς ἀποσθέσεως ταύτης ἀποκαθίσταται τὸσον πλέον δυσάρεστος, ὅσον προσβάλλει τὰ συμφέροντα τῶν ἀσφαλιστικῶν τούτων Καταστημάτων, στερουμένων τὴν δοθεῖσαν ἀπὸ αὐτὰ ποσότητα περίπου δραχμῶν ἑπτὰ χιλιάδων ἀριθ. Δρ. 7,000 εἰς συμπλήρωσιν τῶν τότε ἀναγκῶν.

Καὶ πολὺ περισσότερον, καθότι στερεῖ καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα μὲ ἰδρώτας ἐναποταμίευσεν διὰ τὴν μελετωμένην ἀνεγερσιν κτιρίου διὰ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον τῆς πόλεως, διότι ἐκ τῶν ἐναποταμιεύσεων τούτων ἐδανείσθησαν εἰς δύο φοραῖς περίπου δραχμὰς δεκαεννέα χιλιάδας ἀριθ. Δραχ. 19,000 καὶ σχηματίζουν τὸ συμπλήρωμα τῶν δις δανεισθειῶν ὡς ἀνωτέρω ποσοτήτων.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐνομίσαμεν πρέπον νὰ ἀναφέρωμεν τὰ δικαῖά μας ταῦτα εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα, καὶ ἐπ' αὐτῶ τούτῳ ἔγεινε ἀνλόγος ἀναφορὰ, τὴν ὁποῖαν οἱ δανεισταί εἰς συνέλευσιν συνηγμένοι, προεδρευούσης τῆς Δημογεροντίας μας, ἐνέκριναν ν' ἀποπέμψωσιν εἰς Ἰμᾶς διὰ νὰ τὴν θέσητε ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑ. Ἀντιβασιλείας, συνοδεύοντες αὐτὴν καὶ μὲ προφορικὰς σας παραστάσεις εἰς ὑποστήριξιν τοῦ τῶσον προφανοῦς τούτου δικαίου.

Θαρροῦντες λοιπὸν εἰς τὴν ἰκανότητα καὶ εἰς τὸν ζῆλον Σας καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐδείξατε πάντοτε εὐγενῆ αἰσθήματα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου καὶ τῶν ἐμπόρων τούτων, Σὰς ἐπισυνάπτομεν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀναφορὰν, παρακαλοῦντες Σας νὰ τὴν ὑποβάλλητε καὶ ὑποστηρίξητε μὲ τὸν διακρίνοντά Σας ζῆλον καὶ πείραν τῶν αὐτοῦ πραγμάτων, καὶ ἐπικαλούμενος τὸν κύριον Γραμματέα τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Βασιλικῆς Γραμματείας, ἀρκετὰ γνωρίζοντα καὶ πάντοτε ὑπερμαχῆσαντα διὰ τὴν ἀπόσθασιν τοῦ δανείου τούτου, διὰ νὰ συνδράμη καὶ ὑποστηρίξη τὰς προσπάθειάς Σας, καὶ νὰ φέρετε οὕτω εἰς εὐτυχὰς πέρας τὴν εὐκαίαν αἰτήσιν τῶν ἀναφερομένων.

Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ Α. Μεγαλειότης, ἐμβλέπουσα εἰς τὸ προφανῆ δικαῖά μας, εἰς τὸ ἀνιδιοτελὲς καὶ τοῦ δανείου καὶ τῆς αἰτήσεως, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ καταπατούμενον ἱερὸν δικαίον ἐνός ἀποκτηθέντος δικαιώματος, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὸν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν χρημάτων τούτων κίνδυνον τῆς στερήσεως τοῦ τῶσον ἀναγ-

καίου Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου τῆς πόλεως, θέλει εὐδοκῆσαι νὰ διατάξῃ, σύμφωνα μὲ τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας του, μὲ τὴν δικαιοσύνην, μὲ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως καὶ μὲ τὴν κοινὴν ἡμῶν προσδοκίαν.

Ἐποσημειούμεθα μὲ τὴν προσήκουσαν ὑπόληψιν

ΛΟΥΚΑΣ ΡΑΛΛΗΣ

δι' ἐαυτὸν καὶ ὡς διευθυντῆς τῆς Φιλεμπ. Ἀσφαλείας.

ΑΡΓΥΡΟΣ Δ. ΤΑΡΠΑΚΤΗΣ,
Π. ΓΕΡΑΛΟΠΟΥΛΟΣ,
Π. ΡΟΓΚΩΤΗΣ,
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΟΥΡΑΝΗΣ,
Ν. ΜΕΤΑΞΑΣ,
Θ. ΑΜΙΡΟΣ,
ΝΙΚΟΛ. ΜΑΓΣΕΛΟΣ,
Γ. ΨΥΧΑΣ,
ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ,
ΜΙΧΑΗΛ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ,
Γ. ΓΑΪΤΑΝΟΥ,
ΓΡΗΓ. ΔΑΝΤΑΝΟΓΛΟΥΣ,
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΥΤΑΣ,
Α. Ε. ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ,

Θ. ΞΕΝΟΣ,
ΑΔ. Χ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ καὶ ΒΟΥΤΖΙΝΑ,
ΑΘ. ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ,
Ξ. Α. ΡΑΛΛΗΣ,
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ,
ΓΕΩΡΓ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΟΣ,
ΓΕΩΡΓ. ΠΕΤΡΙΤΗΣ,
ΑΔΕΛΦΟΙ ΖΥΓΟΜΑΛΑ,
ΑΝΤ. ΤΣΙΤΣΕΚΑΝΗΣ,
ΗΛΙΑΣ ΠΕΡΑΙΚΙΔΗΣ,
ΓΕΩΡΓ.
ΚΩΝΣΤ. ΓΑΡΑΚΗΣ,
ΠΑΥΛΟΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ.

ΟΙ ΣΥΝΩΜΟΤΑΙ, ΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ.

Ὁ Κάρολος Μένδελσων, Βαρθόλδης ἀφιερῶ σπουδαῖον μέρος τῆς ἱστορίας του εἰς τὰ τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου ἀλλ' ἐκ ταύτης ἐξάγεται ἐκφανῶς ὅτι εἶνε πᾶν ἕτερον ἢ ἀμερόληπτος ἱστοριογράφος ὡς δυστυχῶς μέχρι τοῦδε ὑπῆρξαν καὶ οἱ πλείστοι τῶν γραψάντων τὸν βίον τοῦ Καποδιστρίου.

Αἱ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ἀπαγγελλόμεναι κρίσεις τοῦ Μένδελσων εἶνε ἐπιπόλαιαι ἐπὶ τῶν βαθυτάτων ζητημάτων, ἄμμοροι δὲ ψηλαρητῶν ἀποδείξεων καὶ ἀναμφισβητήτων ἐπιχειρημάτων πρὸς τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην.

Λέγω Ἕλληνα ἀναγνώστην, διότι διὰ τὴν νέαν ἡμῶν ἱστορίαν ὑπάρχουσι δύο διαφορετικοὶ ἀναγνώσται, ὁ Ἕλλην καὶ ὁ Εὐρωπαϊός.

Ὁ Ἕλλην, ἐμφορούμενος ἐκ τῶν παραδόσεών του, αἰτινες οὐσαί εἴτε περιχρόμεναι, εἴτε μυθικαί, εἴτε ἀληθεῖς, ἐσχημάτισαν ἐνδοξα ὀνόματα καὶ οἰκονομικὰς διηγήσεις τὰς ὁποίας μόνον αὐτόγραφοι ἀποδείξει, ἀναχρονισμοὶ καὶ τὰ alibi (ἀλλαγῶν παρουσία) δύνανται νὰ διαψεύσωσι.

Μόνον έναργέσταται ἀποδείξεις δύνανται ν' ἀνατρέψωσι, λέγω, δικαιώματα καὶ ἀξιώσεις, τὰς ὁποίας οἱ φέροντες τὰ ἐνδοξα ὀνόματά των ἀπόγονοι ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν μέχρι τοῦδε ἐκαρπώθησαν.

Τοιοῦτον τι κατώρθωσαν σήμερον οἱ μεγάλοι ἱστοριογράφοι τῆς Ἀγγλίας Μακώλεϋ, Φρούδ, Γίββων καὶ ἡ κυρία Στρίκλανδ, ἡ τὸν βίον τῶν Βασιλισσῶν τῆς Ἀγγλίας συγγράψασα.

Παραδόντος τοῦ αἰῶνος πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔγγραφα τῶν αἰῶνων καὶ τὰς μέχρι τῶν ἡμερῶν των δημοσιευθεῖσας ἱστορίας, ἀπομνημονεύματα χειρόγραφα, αὐτόγραφα, ἐπιστολάς, περιηγήσεις καὶ ἡμερολόγια, προικισμένοι δὲ διὰ κλίσεως ἐμπαθοῦς πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἀνεδέχθησαν τὴν συγγραφὴν αὐτῆς. Ἄλλ' οἱ τοιοῦτοι μεγάλοι ἱστοριογράφοι, δὲν ἦσαν μόνον προικισμένοι οὕτω, ἀλλ' εἶχον καὶ θέλησιν ἀκατάβλητον, ἐργατικότητα ὑπεράνθρωπον, ἐμβριθέστατον διαγνωστικὸν, ἀλάνθαστον ἀντιληψιν, θετικὴν κρίσιν, δικαιοσύνην ἀκράδαντον καὶ ἄσπλαχνον, φαντασίαν κατοπτρικωτάτην, καὶ ταχεῖαν καὶ πεπειραμένην τέχνην εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν ὕλην τῆς ἀναγνώσεως τῶν διαφόρων συγγραφέων ὅπως κατορθώσωσι τὰ κολοσσιαῖα ἔργα των. Οἱ τοιοῦτοι διέτρεξαν τὰς πλείστας βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης, τὰ ἀρχεῖα τῶν Κυβερνήσεων, τὰ μουσεῖα καὶ τὰς συλλογὰς τῶν χειρογράφων τῶν ἐπικρατειῶν καὶ τὴν ἐπίσημον ἢ μὴ ἐπίσημον διασωζομένην ἀλληλογραφίαν τῶν οἰκογενειῶν, διαγνωσταὶ δὲ οὗτοι τῶν γνησίων ἢ μὴ γνησίων χειρογράφων, κατώρθωσαν ἔκδοσιν συγγραμμάτων ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὀλόκληρος ἡ κοινὴ γνώμη ἠνάγκασε καὶ τὰ ἴδια τέκνα τῶν δι' αἰῶνας φερόντων ψευδῶς μεγάλα ὀνόματα, εὐλαβῶς νὰ γονυπετήσωσιν ἐνώπιον τῆς ἀληθείας.

Ἀναγνώσατε τὴν ἀνάλυσιν τοῦ δαιμονίου Βάκωνος παρὰ τοῦ Μακώλεϋ καὶ θέλετε ἐννοήσῃτε καλλίτερον τὸν προορισμὸν τοῦ τοιοῦτου ἱστοριογράφου. Ἀναγνώσατε τὸν βίον τῆς Ἐλισσάβετ τῆς κυρίας Στρίκλανδ, ἡ τὸν βίον ἐνὸς τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων παρὰ τοῦ Γίββωνος, ὅπως βεβαιωθῆτε περὶ τούτου. Ἄλλ' ὁ κύριος Μένδελσον τοιαύτην ἱστορίαν τῆς Νέας Ἑλλάδος δὲν ἔγραψε, οὔτε εἶχε τὰς δυνάμεις νὰ γράψῃ, καθὼς οὔτε οὐδεὶς ἕτερος τῶν μέχρι τοῦδε γραψάντων.

Τοιαύτην ἱστορίαν θὰ γράψῃ μόνον κριτικὸς Ἕλλην μετὰ διακόσια ἔτη, ἡ καὶ περισσότερον, ὅστις θὰ γεννηθῇ ἱστοριογράφος, θὲ ἐκπαιδευθῇ δι' ἱστοριογράφον καὶ θὰ ἀποθάνῃ μόνον ἱστοριογράφος. Ὅστις θὰ γνωρίζῃ συγχρόνως καλῶς καὶ τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας καὶ ἐκτὸς τῶν εὐρωπαϊκῶν συγγραμμάτων θὰ συμβουλευθῇ καὶ τὰ ἀρχεῖα τῶν Τούρκων

καὶ πᾶν ἔγγραφον εἰς τὴν τουρκικὴν καὶ ἀραβικὴν ῥίπτων φῶς εἰς τὰς σκοτίας ἐν αἷς κρύπτεται ἢ ἀλήθεια ἢ μερὶς τῆς ἀληθείας.

Ὁλόκληρος ἡ περιγραφή τοῦ κ. Μένδελσων περὶ Καποδιστρίου καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς κατ' αὐτοῦ κρίσεις καὶ εἰς τὸν πεπισμένον πανηγυρικὸν τῶν ἀναγνωρίζομένων παρ' αὐτοῦ προτερημάτων του, περιορίζεται εἰς τὰ δύο ταῦτα. "Ὅτι ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐπλάσθη παρὰ τῆς φύσεως δεσποτικῆς χαρακτῆρος ἀν' ὅχι τύραννος, καὶ ὅτι ἦτο τυφλὸν ὄργανον τῆς Ῥωσσίας, ἀφ' ἧς ἐπάτησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Τσαροῦ ὀργανίσας καὶ διοικήσας αὐτήν.

Ὁ κ. Μένδελσων εἶνε οὐ μόνον ἀνακριθὴς εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκ προμελέτης μεροληπτικός. Διαστροφεὺς δὲ πολλῶν φράσεων τῶν αὐθεντικῶν ἐγγράφων πρὸς τὰ ὑποῖα καταφεύγει ὅπως ὑποστηρίξῃ τὰς κρίσεις του, ἐκτὸς ἐὰν ἡ κριτικὴ αὐτοῦ ἦτο ἐλαφροτάτη καὶ μὴ δυναμένη νὰ καταθυθισθῇ μέχρι τοῦ ἐπικρατοῦντος πηλοῦ ἐν τῷ τυθμῆνι τῶν τότε συμβάντων καὶ παθῶν, ὅπως ἀναζητήσῃ καὶ ἀνεύρῃ τὴν ἀλήθειαν.

Ἴδού διὰ τίνα λόγον εἶπον ὅτι ἡ ἱστορία τῆς νέας Ἑλλάδος θὰ γραφῇ μετὰ δύο αἰῶνας παρ' Ἑλλῆνος ἱστοριογράφου. Οὐδόλως δὲ παράδοξον νὰ γραφῇ, ὡς συχνὰ συμβαίνει, ἐκ τινος ἀπογόνου τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, τῶν πολεμησασῶν ἀνταρτικῶς, τυραννικῶς καὶ ἄλλογως τὸν Καποδίστριαν.

Τίποτε παράδοξον ἡ ἱστορία τῆς νέας Ἑλλάδος νὰ γραφῇ ὑπὸ τινος εὐσυνειδήτου ἀπογόνου τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, ὅστις πεπροικισμένος μὲ τὰς εἰρημένας ἀρετὰς τοῦ ἱστοριογράφου, ῥίπτων μακρὰν του τὰς φανατικὰς δοξασίας τῶν προγόνων του, καὶ πᾶσαν πατραγαθίαν, ὀδηγούμενος μόνον ἐκ τῆς ἀσπλάγχχνου ἀληθείας, κρίνων ἐπίσης ἐκ τῶν τρομερῶν ἀποτελεσμάτων καὶ εἰθοροποιῶν συνεπειῶν τῆς ἐσφαλμένης καὶ ἐγκληματικῆς πολιτικῆς τῶν προγόνων του, πρῶτος καταδικάσῃ αὐτοὺς, πρῶτος ἀποδείξῃ τὴν πλάνην των, πρῶτος διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν ζωγραφίζων πιστῶς καὶ ἄνευ σκιῶν τὴν εἰκόνα τοῦ 1828—1831.

Ὁ κ. Μένδελσων ἐκ τοῦ ὅλου συγγράμματός του καταφαίνεται οὐ μόνον ὅτι εἶχε προσωπικὰς συμπαιθείας καὶ ἀντιπαιθείας ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅτι ἀπετέλει μέρος κόμματος, πρὸ πάντων δὲ ὅτι παρακολουθεῖ τὰς συγγραφὰς τῶν γραψάντων προηγουμένως Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων κατὰ τοῦ Καποδιστρίου, ὅτινες καὶ χρωματισθέντες διὰ τὸ κομματικὸν των μένουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναξιώπιστοι.

Λυποῦμαι ὅτι οὔτε ὁ χώρος οὔτε ἡ συγγραφή ἡμῶν ἐπιτρέπουσιν ἐν

ταῦθα νὰ προβῶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν ὀλοκλήρου τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς ἱστορίας τοῦ κ. Μένδελσων τοῦ ἀφορώντος τὸν κόμητα Καποδίστριαν. Ὅφειλω ὅμως, νὰ προσπαθῆσω νὰ διαλύσω τὴν ὀμίχλην δι' ἧς ὁ Γερμανὸς ἱστοριογράφος περιβάλλει τινὰ σπουδαιότατα χωρία τοῦ βίου τοῦ Καποδιστρίου, ὅπως ὁ ἀναγκώστης ἡμῶν καταπεισθῆ, ὅτι σκοπὸν ἄλλον δὲν ἔχω ἢ νὰ παραδώσω πρὸς αὐτὸν τὰς κλείς τῶν θυρῶν τῆς ἱστορίας, δι' ὧν μετὰ ταῦτα οὗτος εἰσερχόμενος ποιήσει τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐρεῦνας μελέτας καὶ διαγνώσεις.

Ὁ κ. Μένδελσων ἐλησμόνησε βαπτίζων τὸν Κυβερνήτην τύραννον καὶ ὄργανον τῆς Ῥωσσίας, νὰ προσθέσῃ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν συγχρόνων τοῦ Καποδιστρίου ὀπλαρχηγοὶ καὶ Κοτζαμπάσηδες ἦσαν οὐ μόνον τυραννόφρονες καὶ δεσπόται, ἀλλὰ καὶ ἀμαθεῖς ἢ ὀψιμαθεῖς καὶ ἀνθρώποι ἀνευ λεπτότητος, ἔχοντες ὡς ἄρμα τοῦ μεγαλείου των οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν ἀτομικὴν των ἀνδρίαν, τὴν οἰκογενειακὴν ἐπιρροήν, τινὲς δὲ τούτων τὸ ἀτίταστον καὶ τὸ αἰμοβόρον, καθὼς καὶ πολλὰς κτηνώδεις ὀρμας.

Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶνε ἄλλως ἄνθρωποι ἐξεληθόντες τῆς δουλείας ἀφοῦ ὑπῆρέτησαν τοὺς τούρκους, οἵτινες εἶχον εἰς ἀνώτερον βαθμὸν τὰ ἄνωθι συστατικά.

Οὐδεὶς διαφιλονεικῆ εἰς τοὺς πρωταγωνιστὰς ἡμῶν τὸ ὑψηλότερον αἶσθημα τῆς τιμῆς, φιλοτιμίας, ἀνδρίας καὶ πατριωτισμοῦ, ἔστω καὶ τῆς φυσικῆς εὐφυίας ἢ ἀγχινοίας, ἀλλὰ δυστυχῶς ἅπαντα ταῦτα ἐμηδενίζοντο ἢ μετεβάλλοντο εἰς ὀλέθρια ἐλαττώματα, ἅμα οἱ ἐπιτήδειοι πολύγλωττοι καλαμαράδες ἐκμεταλλευόμενοι αὐτὰ, τὰ ἔστρεφον ὡς ὅπλα κατὰ τῶν κατόχων των.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, καὶ ἐὰν ἦτο ὁ τυραννόφρων τὸν ὁποῖον ζωγραφίζει ἀνηλεῶς ὁ κ. Μένδελσων, περιεβάλλετο ὅμως ὅταν ἦλθεν ἐν Ἑλλάδι, δι' ἀνεγνωρισμένης εὐρωπαϊκῆς λεπτότητος καὶ ἀβροτάτης συμπεριφορᾶς. Ἦτο ἀνὴρ βαθυτάτων γνώσεων, πείρας μεγάλης καὶ διπλωματικῆς γλώσσης, οἷαν ὀλίγοι ἐν Εὐρώπῃ εἶχον. Ὁ πατριωτισμὸς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἀδιαφιλονεικῆτος καὶ ἀγνότατος, διότι τοιοῦτον μᾶς τὸν περιέγραψαν οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ ἔθνους ἀπὸ τοῦ 1812 πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ πρὸ τῶν ἐμφυλίων ἡμῶν πολέμων. Οἱ πεπαιδευμένοι Ἕλληνες τῆς Βιέννης, οἱ πρωταθληταὶ τοῦ ἔθνους Φιλικοὶ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης ἐξεθείασαν τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου καὶ τὰς μερίμνας του ὑπὲρ τοῦ Γένους πολὺ πρὶν

τοῦ 1821. Ἄλλως δὲ αἱ θυσίαι αὐτοῦ ὑπῆρξαν πολὺ μεγαλειότεραι οἰουμένητε ψευδοπατριῶν τινῶν πλουσίων τοῦ 1821, διότι οὗτος ἐθύσασεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς τὴν ὑψίστην θέσιν του, ἣτις ἦτο ἐκείνη ἐνὸς προσωπικοῦ φίλου καὶ ὑπουργοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας, θέσιν ἣτις πλέον ἢ ἅπαξ τὸν ἐθύσεν εἰς ἴσην μοίραν μὲ τούς αὐτοκράτορας βασιλεῖς καὶ πρωθυπουργούς τῆς ὅλης Εὐρώπης.

Ἐλησμώνησεν ὁ κ. Μένδελσων ὁποῖαν ὑπεροχὴν εἶχεν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας τῷ 1815 ἐνώπιον τοῦ Bozzo de Borgo, τοῦ Σταδίων, τοῦ Ταλειῦραν, τοῦ λόρδου Κάλστερόου, τῶν πρέσβειων τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Μετερνίχου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας; Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' ἐξεηρτάτο ἡ τύχη τοῦ Βοναπάρτου καὶ τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ Ἀγγλία πᾶν ἄλλο ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθῇ πράττουσα ἢ νὰ μισθοδοτῇ τοὺς στρατοὺς τῆς Γερμανίας ὅπως μάχωνται κατὰ τοῦ Βοναπάρτου. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἔκτοτε ὑπῆρξε τὸ πηδάλιον τοῦ Ἀλεξάνδρου Α'. μέχρι τοῦ 1821, ὅταν ἡ θέσις του ἐνεκεν τῆς πατρίδος του ἀκαριαίως ἐδεινώθη. Νὰ δεχθῇ τὴν προεδρείαν τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συμμαχίας, ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀδείας τοῦ αὐτοκράτορος; Ἦτο ἐπιβλαβέστατον πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Τὸ τοιοῦτον οὔτε ἐντιμον οὔτε ἀποτελεσματικὸν ἦτο. Τίς ἀνὴρ εὐρέθη ποτὲ εἰς θέσιν δυσκολωτέραν; Διὰ νὰ τὸ ἐννοήσητε καλλίτερον θεωρήσατε τοὺς ἐπιφανεῖς ἰσχυροτάτους πασσάδες καὶ διπλωμάτας Ἕλληνας σήμερον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν Σουλτάνων, ὁποῖαν διαγωγὴν ἐδείξαν καὶ ὁποῖαν πολιτικὴν ἔπαιξαν ὀφέποτε διεγέρθη σπουδαῖον ἐλληνικὸν ζήτημα. Ἀνεδείχθησαν φανατικώτεροι τῶν Τούρκων ἐκτελεσταὶ μετὰ μεγαλειτέρου ζήλου τῶν καθηκόντων των γιγνόμενοι, ὅπως διατρανώσωσι τὴν πρὸς τοὺς Σουλτάνους πίστιν, ἀφοσίωσιν καὶ εὐκρίνειάν των. Ἐὰν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐμιμῆτο κατὰ τὸ ἡμῖς ἕνα αὐτῶν, ἤθελεν ἀποθιώσει εἰς Πετρούπολιν δεδοξασμένος ἀρχικαγκελάριος μεγάλης αὐτοκρατορίας καὶ οὐχὶ πίσει ὡς κῶων κατασπαραγμένος εἰς τὰ πρόβυρα τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

Ἄλλ' ὁ κ. Μένδελσων καὶ οἱ ὅμοιοι βιογράφοι τοῦ Καποδιστρίου μιμῶνται τὸν Κουάκερον τῆς Ἀγγλίας, ὅστις μὴ δυναθεὶς νὰ φιμώσῃ τὸν ἀεὶ ὑλακτιζόντα αὐτὸν κύνα τοῦ ἰσχυροῦ γείτονός του, ἡμέραν τινα στάς ἀντικρυ τοῦ κυνὸς λέγει πρὸς αὐτόν. Φίλε, θά σε δώσω ἐπίθετον διὰ τοῦ ὑποίου θά σιγήσῃς διὰ παντός προχωρήσα; δὲ πρὸς τινὰ παι-

δας παίζοντας οὐχὶ μακρὰν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι ὁ κῶων εἶνε λυσσαλέος. Τὸ ἐπίθετον λυσσαλέος τὴν ἐπαύριον ἐγέννησεν εἰς τὴν πόλιν τοὺς λυσσαοδήκτους καὶ ὑδροφόβους. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ κῶων ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τοῦ ὄχλου πρὸς ἀσφάλειαν τῆς πόλεως. Οὕτω καὶ ὁ κ. Μένδελσων σύμφωνα μετὰ τῶν συνωμοτῶν τῆς ἐποχῆς ἐβάπτισαν τὸν Καποδίστριαν τύραννον πωλοῦντα τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὸν Τσάρον, ἐνῶ οἱ ἀληθεῖς τότε τύρανοι ἦσαν αἱ ἐν Ὑδρᾷ συσσωρευθεῖσαι κεφαλαὶ τῶν καλουμένων συνταγματικῶν. Οὗτοι ἐν τῇ ἀγγραμματοσύνη των ἠγνόουν ὅποιοι θησαυροὶ, ὅποιοι διάβολοι, ὅποιοι ἄγγελοι, ὅποιοι κακίαι καὶ ὅποιοι ἀνεπαιθῶτοι δυστυχίαι καὶ συμφοραὶ ἐνεκλείοντο εἰς τὴν λέξιν Σύνταγμα, οὗτοι ἠγνόουν ὅσα ὁ πολυετῶς διοικήσας, διευθύνας ἢ διαγνοὺς τὰ ἑκάτον εἴκοσι ἔθνη ἐξ ὧν συγκροτεῖται ἡ Ῥωσία, τὰ μὲν ἐκ βαρβάρων λαῶν, τὰ δὲ ἐκ πεπολιτισμένων ἐθνῶν Ἰωάννης Καποδίστριας δὲν ἠγνόει καὶ δὲν ἠγνόει ὅτι ἂν διέσπειρε φύρδην μίγδην πάντα τὰ ἐν τῇ λέξει σύνταγμα ἐγκλειόμενα ἀγαθὰ καὶ κακὰ ἐν τῷ ἑναρετωτέρῳ λαῷ τοῦ κόσμου πρὸ τῆς ἠθικοποιήσεώς του, πρὸ τῆς πολιτικῆς ἀνατροφῆς του, πρὸ τῆς ἐκπαιδεύσεώς του καὶ τινος προστοιμασίας δι' ἧς ἀναφαίνονται, ἀναγνώριζονται καὶ γίνονται παραδεικταὶ αἱ συνταγματικαὶ ἢ δημοκρατικαὶ τοῦ πολίτου ἀρεταὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ τοιοῦτου πολιτεύματος, ὅπως συνταχθῇ τὸ πολίτευμα τοῦτο ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρασίας του, οὐδὲν ἕτερον ἤθελε κατορθωθῆ εἰμὴ ὅτι ἀντὶ τῆς μορφῆς χαρρακτῆρας ἤθελε διαφθεῖρη αὐτοὺς καὶ προσενέγκη ἀνυπέρβατον χάος.

Ἄλλὰ ποῦ ἠκούσθη ἀμερόληπτος ἱστορικός, ἐνῶ τὸ ὀλίθριον 1831 παρουσιάζει δύο Κυβερνήσεις, τὴν μίαν τοῦ Κράτους ἀνεγνωρισμένην καὶ παραδεδεγμένην παρὰ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλήνων, παρὰ τῆς Εὐρώπης καὶ αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου, στερεωθεῖσαν πρὸ ἐνὸς ἔτους ὑπὸ τῶν προστατῶν Δυνάμεων διὰ τῆς μετατροπῆς τῆς κινδυνευούσης σμικρῆς χώρας εἰς αὐτόνομον βασιλείον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, κρίνοντες ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του πρὸς τὸν Λεοπόλδον, ἐμελλε σὺν τῇ ἀφίξει του ν' ἀναχωρήσῃ, τὴν δὲ ἐπέραν συγκροτουμένην ἐξ ἀνταρτῶν ἐγωϊστικῶν φρονιμάτων αἰσθημάτων καὶ ἀρχῶν, συναγελαζομένων ὑπὸ τὴν καλουμένην ὕβρινον συνταγματικὴν στέγην, ἐκάστου καυχωμένου ὅτι ἠλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἠκούσθη, λέγομεν, ἱστορικός ὡς τὸν κ. Μένδελσων, ἐπαγγελόμενος νὰ διδάξῃ πρὸς τὰς μελλούσας γενεὰς τῶν Ἑλλήνων τὴν ἱστορίαν των, στρατοπεδεύων καὶ

οὗτος κομματικῶς ἐν Ὑδρᾷ; ζητῶν νὰ δικαιώσῃ τοὺς ἀντάρτας καὶ ῥίψῃ τὸ ὅλον βᾶρος εἰς τὸν Καποδίστριαν.

Κατηγορεῖ αὐτὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀποδείξεως, ἐκτὸς τῶν κατασοφισμῶν του, ὅτι ἦτο ὄργανον τοῦ Ὑδραίου. "Ὅτι δὲ αἱ βᾶσεις ἅς ὁ Καποδίστριας ἔθεσε τῶν Σχολείων, ὀρφανοτροφείων, τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ναυτικοῦ, τῶν Δικαστηρίων, καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν ἔργων τοῦ ἀθανάτου ὄργανοῦ τοῦ Ἑλληνος, ἦσαν σύμφωνα μετ' ἐκείνων τῆς Ῥωσσίας ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνατραφῶσι ῥωσσοφρονες.

Ὅποια ἱστορικὰ κεφάλαια δὲν ἀγωνίζεσθαι νὰ σχηματίσῃ ἐξ ἐλαχίστων ἀφορμῶν; Δὲν εἶνε ὁ μόνος ἱστορικὸς ὁ περιελθὼν ἐν τοιαύτῃ πλάνῃ, ἀγνοῶν ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος, ἣτις φέρει ἡσμημέραι τὰ σκοτεινὰ γεγονότα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ, ὡς ἡ νηνεμοῦσα θάλασσα μετὰ τὴν τρικυμίαν τὰ λείψανα ἐνὸς ναυαγίου, διαψεύδει τοὺς τοιοῦτους σαθροδύτους ἱστοριογράφους.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἔγραφε πρὸς τὸν κόμητα Λαβέρδον: « Ἡρξάντο οἱ πρόκριτοι λαλοῦντες περὶ Ἑθνικῆς Συνελεύσεως, συντάγματος, Νομοθετικοῦ Σώματος καὶ ἐλευθεροτυπίας, καίτοι οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐννοεῖ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων αὐτῶν ἢ τὴν ἐφαρμογὴν των. »

Ἐρωτῶμεν, πόσοι σήμερον, τῷ 1885, τὴν ἐννοοῦσι;

Ἄλλ' ὅπως σαφέστερον κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης τὸν ἱστοριογράφον τοῦτον, ἅς ἀναγνώσῃ τὰς κρίσεις του ἐπὶ τῶν ἐπομένων εἰλικρινεστάτων καὶ πατριωτικωτάτων φράσεων τοῦ Καποδιστρίου. (α)

Ὁ Καποδίστριας ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην: « Ἐδέχθην τὸ ἀξίωμα τὸ ὅποιον μοὶ ἐνεπιστεύθη τὸ ἔθνος, οὐχὶ χάριν τοῦ ἀξιώματος, ἀλλ' ἵνα ἐργασθῶ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος. »

Διακτὶ νὰ δυσπιστήσωμεν εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων τούτων; Ὁ Ἕλληνας ὑπουργὸς τῆς μεγάλῃς Ῥωσσίας δὲν ἐθυσίασε τὴν ὑψηλοτάτην θέσιν του χάριν τῆς πατρίδος του; Ὑπάρχει σήμερον εἰς Κουντουριώτης, εἰς Μαυροκορδάτος, εἰς Μιαούλης, εἰς Μαυρομιχάλης, ὅστις ἤθελε πιστευθῆναι ἐν ἔλεγε, ὅτι ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ ἐκουσίως ἐγκαταλείψας ὑπὲρ τῆς πατρίδος του τὰς τιμὰς τοῦ ἀνακτοβουλίου τῆς Ῥωσσίας καὶ ἐκουσίως ἐξορισθεὶς εἰς Γενεύην ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ

(α) Ἱστορία Καρίλου Μενδελσῶνος Βερβόλδη, μέρος Β'. σελὶς 274.

Fleur d' Eau, ἐδέχθη τὸ ἄξιωμα τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος μόνον καὶ μόνον ὅπως προσφέρῃ τὴν πατρίδα του ὡς ἄλλος Γκιράυ χάν τὴν Κριμαίαν πρὸς τὸν Τσάρον.

Καὶ ὅμως ὁ κ. Μένδελσων οὐδὲν ἕτερον ἐξάγει ἐκ τῶν ἄνω λόγων καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐπαναλαμβάνει εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματός του ἢ τοῦτο.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἔλεγε πρὸς τὸν φρούραρχον Ράικον « δὲν ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως ζητήσω θέσιν, μηδὲ αὐτὴν τὴν πρώτην, ἀκούσας δὲ τὴν κλήσιν τοῦ ἔθνους τούτου, σκοπὸν εἶχον μόνον νὰ συντελέσω πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν. Ὁ σκοπός μου οὗτος εἶνε ἀμετάβλητος καὶ μένει πάντοτε ὁ αὐτός. Ἄν ὁ ἐκλεχθεὶς ἡγεμὼν (ὁ Λεοπόλδος) εἶνε τὸ μέσον πρὸς ὀριστικὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, ἐγὼ πρῶτος θέλω ὑποδεχθῆ αὐτὸν καὶ χαρῆ ἐπὶ τούτῳ. »

Καὶ οἱ λόγοι εὔτοι εἶνε πλήρεις εὐλικρινείας. Ὁ μολυνοπράγμων ὅμως ἱστορικὸς Μένδελσων ζητεῖ νὰ ἐξάξῃ ἐκ τούτων ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ὑποκρύπτεται ἡ κρυφία δυσαρέσκεια τοῦ Καποδιστρίου, διότι ἐνῶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ βασιλικὸν διάδημα, τοῦτο ἀφρηπάσθη ἐπ' αὐτοῦ. Ἐπιφέρει δὲ κρίσεις ἀναξίαις ἱστορικοῦ. Οὐ μόνον τοῦτο ἐνῶ δὲν ἀγνοεῖ ὁ κ. Μένδελσων ὅτι ὅταν οἱ πρέσβεις ἠρώτησαν τὸν Καποδίστριαν τίνα προτείνει τῆς Ἑλλάδος κληρονόμον ἡγεμόνα, οὗτος ὑπέδειξε τὸν Λεοπόλδον τοῦ Καθούρ-Γόθα, τὸν ὁποῖον προσωπικῶς ἐγνώριζε καὶ μεθ' οὗ συνειργάσθη, κατηγορεῖ τὸν Κυβερνήτην ὅτι πανουργότατα τὸν ἐξέλεξε, διότι ὡσφραίνετο εὐνοϊκὰς διαθέσεις τοῦ πρίγκηπος ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑπαινίττεται δὲ ὅτι διὰ τῶν ἐπιστολῶν του ὁ Καποδίστριας προέτρεψε τὸν Λεοπόλδον νὰ παραιτηθῆ τοῦ θρόνου τὸν ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ἀπεδέξατο.

Ἡ κατηγορία αὕτη, ἣτις εὔρε καὶ ἔτι εὐρίσκει οὐ μικρὰν ἠχώ καὶ πίστιν ἐν Ἑλλάδι, εἶνε ἀνακριβεστάτη καὶ ἀνυπόστατος.

Ὅφειλε τις νὰ διέλθῃ μετ' ἐπιστασίας τὰς ἐπιστολάς τοῦ Λεοπόλδου πρὸς τὸν Καποδίστριαν, ἐκείνας τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Λεοπόλδον, τὰς ἐπιστολάς τοῦ Λεοπόλδου πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς καὶ πρέσβεις τῶν προστατίδων Δυνάμεων καὶ πρὸς ἄλλους διαπραγματευομένας τὰ τοῦ ἐλληνικοῦ θρόνου καὶ τῶν ἐλληνικῶν ὀρίων, καθὼς καὶ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὰς Δυνάμεις, ὅπως σχηματίσῃ ὀρθὴν κρίσιν.

Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Κόμητος Καποδιστρίου πρὸς τὸν Λεοπόλδον εἶνε ἐπιστολαὶ γέμουσαι ὀρθοτάτων, ἐντίμων καὶ εὐλικρινῶν ἀπαντήσεων εἰς

τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Πρίγκηπος περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ὑψηλότης του ἐζήτηε ἀποκλειστικῶς νὰ διαφωτισθῆ παρὰ τοῦ Καποδιστρίου.

Τολμῶ νὰ εἶπω ὅτι ὁ Καποδίστριας εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτὰς ἐγκαταλείπει τὸ διπλωματικὸν ὕφος καὶ γράφει ὡς ἀπλοῦς ἄνθρωπος πρὸς φίλον, τὸν ὁποῖον οὗτος ὑπέδειξεν εἰς τὰς Δυνάμεις, τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ διαφωτισῆ καὶ περὶ τοῦ ὁποίου, μακρὰν τοῦ νὰ ἔχη τὴν ἐλαχίστην ὑπόψιν ὅτι ἐμελλε νὰ παραιτηθῆ ἐκ τοῦ θρόνου, ἀνυπομόνως περιμένων, παροτρύνει ἐνδελεχῶς νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄφιξίν του.

Ἡ μὴπως ὤφειλεν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Λεοπόλδον καὶ δώσει ψευδεῖς πρὸς αὐτὸν ἀπαντήσεις εἰς ὅσας ἐζήτηε παρ' αὐτοῦ πληροφορίας; καὶ ψευδεῖς περιγραφὰς τῶν ἀθρώπων καὶ πραγμάτων τῆς τότε καταστάσεως;

Ὅποια σαθρὰ συμπεράσματα, ὅποια ἐπιπόλαια ἐπιχειρήματα, ὅποια φανταστικὰ ἐξαγόμενα, καὶ ὁποίους κατασοφισμοὺς ὁ κ. Μένδελσων δὲν ἐξάγει ἐκ τινῶν φράσεων τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καποδιστρίου ἐξ ὧν ὁ ἀκέραιος ἱστοριογράφος ὤφειλε τὸναντίον σήμερον, ὅτε τὰ μεταγενέστερα συμβάντα διεφώτισαν πανταχόθεν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν, νὰ πλέξῃ στεφάνους πρὸς τὸν Κυβερνήτην.

Ὁ κ. Μένδελσων θεωρεῖ ὅτι ὁ Καποδίστριας ὑπέσκαψε δύο ὑπόνομους πρὸς τὸν Λεοπόλδον, διότι θέτει τὰς δύο ἀκολουθούς ἐρωτήσεις πρὸς τὴν Ὑψηλότητά του.

Α^ο Εἶνε διαθεθεμένη ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης νὰ ἀσπασθῆ τὸ Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὸν δόγμα καὶ νὰ συνδέσῃ οὕτω ἑαυτὸν καὶ τὸ γένος του δι' ἱεροῦ δεσμοῦ μετὰ τοῦ Ἔθνους;

Β^ο Θέλει ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης νὰ ἐκτελέσῃ τὰς λοιπὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Ἀργεῖ Συνελεύσεως, αἵτινες ἀσφαλίζουν τὰ συμφέροντα πάσης τάξεως τοῦ λαοῦ, καὶ ἀποζημιώσῃ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ θυσίας του;

Ὁ κ. Μένδελσων ἐπιλήσμων ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἦτο ὁ βασιλεὺς νὰ ἦνε ὀρθόδοξος, θεωρεῖ ὅτι διὰ τῶν ἐρωτήσεων αὐτῶν ὁ Καποδίστριας δὲν ἐτόλμα νὰ ἐγγυηθῆ προσήκουσαν παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑποδοχὴν πρὸς τὸν Λεοπόλδον, κατὰ συνέπειαν, ἀπέτρεπεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄς ἴδωμεν ἐὰν τὰ τοιαῦτα πορίσματα εἶνε ἄξια τῆς κριτικῆς ἱστορίας.

Γράφων τὴν 28 Φεβρουαρίου 1830 ὁ Λεοπόλδος ἐκ Λονδίνου πρὸς

τὸν Καποδίστριαν τὰ περὶ τῆς παραδοχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, ἔλεγεν ὡς ἐπομένως:

«Ὡς πρὸς τοὺς ὄρους, ἡ παράκλησίς μου νὰ ἐπιτραπῇ τοῖς Ἑλλησιν ὑπὸ δικαίωμα τῆς ἀντιρρήσεως κατὰ τοῦ προσώπου μου δὲν εἰσηκούσθη, ὥστε ἀναγκάζομαι νὰ παρᾶστώ αὐτοῖς ὡς ἡγεμῶν προσφερόμενος ὑπὸ τῶν Δυνάμεων. Ἄν ἀνελογιζόμεν τὴν προσωπικὴν μου μόνον θέσιν, ἤθελον ἐπιμείνῃ εἰς εὐνοϊκωτέρους ὄρους ἢ δὲν ἤθελον ἀποδεχθῆ: ὁ φόβος ὅμως μὴ ρίψω πάλιν τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα εἰς τὸ χάος ἐκεῖνο ὅθεν μόλις ἐξέρχεται, προτρύνει με νὰ θυσιάσω οἰονδήποτε σκοπὸν προσωπικόν. Γνωρίζετε, ἀγαπητέ μοι κόμη, ὅποια διατρέφω πρὸ πολλοῦ χρόνου αἰσθήματα δι' ὑμᾶς: ὀφείλω δὲ νὰ σᾶς ἐκφράσω ὅτι εὐελπίζομαι τὴν ὑποστήριξιν ὑμῶν διὰ τε τῶν συμβουλῶν καὶ τῆς φρονήσεώς σας ἐν τῷ σχολῶν σταδίῳ ἐν ᾧ εἰσέρχομαι. Διὰ τοῦτο παρᾶκαλῶ ὑμᾶς: νὰ ἐξακολουθήσητε κυβερνῶντες τὸ σκόφος τῆς πολιτείας, ὅπερ πτοσάκις διεσώσατε ἀπὸ τοῦ ναυαγίου, μέχρι τῆς ἀφιξέως μου. Ἡ ἀφιξις μου δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐντὸς βραχέος χρόνου, καθότι ἔχω πολλὰς ἐτι νὰ τακτοποιήσω ἰδιαιτέρας μου ὑποθέσεις. Ἐκθέσατέ μοι, ὡς παρᾶκαλῶ, σαφῶς, ἅμα ὡς δυναθῆτε, τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Σπουδαῖον ἔσται νὰ μοι στείλετε ὅσον τάχισιν γραμματέα τινὰ τῶν ἀπορρήτων, κομιστὴν τῶν ὑμετέρων ἀνακοινώσεων, δυνάμενον δὲ νὰ μοι χρησιμεύσῃ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἔγγραφα.»

Ὁ κ. Μένδελσων ἀρύεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ὅτι ὁ Καποδίστριας συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κυβερνᾷ τὴν Ἑλλάδα ἐπ' ἀορίστῳ, κατακρατῶν τὸν Λεοπόλδον ἐν Εὐρώπῃ διὰ τῆς παρᾶστάσεως τῶν ἑλληνικῶν ὑποθέσεων καὶ σκοτεινῶν ἐπικινδύνων καὶ ἀδιορθώτων.

Ὅποια κουφότης! Παρᾶγνωρίζει καὶ λησμονεῖ τὴν θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ προνοητικὸν καὶ τὴν ἀγγίνοιαν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν τριῶν Δυνάμεων, αἰτινες κατὰ τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Λεοπόλδου ἔπεμπον αὐτόν, ἄνευ τῆς ἀντιρρήσεως τῶν Ἑλλήνων, βασιλέα των.

Ἄλλὰ τί ἄπαντᾷ πρὸς τὸν Λεοπόλδον ὁ Καποδίστριας εἰς τὰ ἄνωθι διὰ τῆς ἀπὸ 6 Ἀπριλίου ἐπιστολῆς του;

«Ἄν ἔσχον ἐγὼ ἐπιτυχίαν τινὰ παρὰ τῷ πνεύματι τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἂν ἐξακολουθῆ νὰ μοι παρέχῃ δείγματα εἰλικρινοῦς καὶ ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης, ἀφορμὴ τούτου εἶνε ὅτι βλέπει πῶς διαρκῶς συμμερίζομαι αὐτοπροσώπως τὰς στερήσεις αὐτοῦ καὶ τοὺς πόνους ἐπὶ μόνῳ

»τῷ σκοπῷ νὰ πραύνω αὐτούς. Ἐν μέσῳ τοῦ στρατοπέδου, ὑπὸ τὴν
 »πενιχρὰν στέγην καλύβης, ὅπου διαμένω ἀψηφῶν τὴν κακοκαιρίαν
 »καὶ λησμονῶν τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν μου, μοὶ ἐλάλησαν συ-
 »χνότατα ὁ λαὸς καὶ οἱ στρατιῶται περὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν.
 »Ἐκεῖ με ἐγνώρισαν, ἐκεῖ ἠδυνήθην νὰ ἐμπνεύσω πρὸς αὐτούς τὸ αἴσ-
 »θημα τοῦ καθήκοντος πρὸς ἑαυτούς, πρὸς τὴν Κυβέρνησίν των καὶ τὸν
 »πεπολιτισμένον κόσμον. Ναι, πρίγκηψ μου, συγχωρήσατε τὴν τόλμην
 »μου, οἱ Ἕλληνες προσδοκῶσιν ἀφ' ὑμῶν τὴν δοκιμασίαν ταύτην. Ἄν
 »παρουσιασθῆτε πρὸς αὐτούς ὡς μεγιστάν, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποστῆ
 »πτωχείαν καὶ στερήσεις, τότε ἀντὶ νὰ ἐπιβληθῆτε θέλετε στερηθῆ
 »ἀκουσίως τὸ πρῶτιστον μέσον δι' οὗ ἐπωφελῶς ἠδύνασθε νὰ ἐπιδρά-
 »σητε ἐπὶ τῶν διαθέσεων τοῦ ἔθνους. Χορηγεῖται ὑμῖν ἡ εὐκαιρία νὰ
 »προσφέρητε τὴν πρῶτην ταύτην θυσίαν. Ἐλθετε νὰ παρευρεθῆτε
 »αὐτοπροσώπως εἰς τὰς δυσχερεῖς καὶ ἐπιπόνους ἐργασίας τοῦ κανονι-
 »σμοῦ τῶν ὀρίων, καὶ μὴ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἀντιπροσωπεύσωσιν ἄλλοι
 »ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ.»

Ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Μένδελσων εἶνε ὅτι διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ Καποδίστριας ἔθετε τὸν Λεοπόλδον εἰς δεινὴν θέσιν, ἐπειδὴ κάλλιστα ἐγνώριζεν ὅτι οἰκογενειακοὶ λόγοι ἠνάγκαζον τὸν πρίγκηπα νὰ διαμείνῃ ἔτι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶχε σπεύσει τῷ 1827 νὰ καταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς δυσκόλους περυστάσεις τοῦ ἔτους τούτου.

Ἐνταῦθα οὐ μόνον ὑπάρχει ὑφesis κρίσεως τοῦ Γερμανοῦ ἱστοριογράφου, ἀλλὰ καὶ ὀρατὴ φατριαστικὴ κακεντρέχεια, τὴν ὅποιαν εὐτυχῶς τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ τὰ παρόντα καθιστῶσιν ὀρατωτέραν καὶ πρὸς τοὺς ἡλιθιωτέρους τῶν ἀνθρώπων.

Ἐν πρώτοις, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐβράδυνε τὴν ἔλευσίν του ἐν Ἑλλάδι, οὐχὶ δι' οἰκιακοὺς λόγους, ἀλλὰ τὸναντίον δι' ἐθνικοὺς. Διότι ἔδραμεν εἰς τὰς διαφόρους Κυβερνήσεις, ὅπως παράσχῃ τῷ ἔθνει δυσκόλους θυσίας καὶ ὅπως συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν, μεθ' ὧν προσωπικῶς ἐγνώριζετο καὶ μεθ' ὧν ἄλλοτε συνειργάσθη ὡς ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ῥωσσίας, ὡς σύμβουλος καὶ ἀκόλουθος τοῦ αὐτοκράτορος.

Δεύτερον δὲν ἤλθεν ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1827, ὅχι ὅπως ἀποφύγῃ, ὡς λέγει ὁ κ. Μένδελσων, τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ διότι ἤτο καθῆκον αὐτοῦ, ἀφοῦ ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς ὑπηρεσίας του ἐν Ῥωσίᾳ ἠδύ-

νατο νὰ θεωρηθῆ κλίνων πρὸς τὴν Ῥωσίαν, νὰ προσεγγίση τὰς ἄλλας Δυνάμεις πρὸ τῆς καθόδου του εἰς Ναύπλιον καὶ παραστήσῃ πρὸς αὐτὰς τὰς ἰδέας του καὶ διὰ τίνος τρόπου ἐσκόπει νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν.

Οὐδεὶς ιστοριογράφος Ἑλληνας, ὅσον ἀντικυβερνητικὸς καὶ ἂν ᾔηνε, ἤθελε ποτὲ ἀποδώσῃ πρὸς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν ἀνανδρίαν καὶ ἔλλειψιν πατριωτισμοῦ διὰ τὸ ὅτι δὲν κατῆλθεν ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογὴν του εἰς Ἑλλάδα τῷ 1827.

Ἄλλ' ὁ κ. Μένδελσων, σχολιάζων ἐτέραν ἐπιστολὴν τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Λεοπόλδον, σχετικὴν τῶν ἐνστάσεων τῆς Γερουσίας κατὰ τῶν ὄρων τοῦ Πρωτοκόλλου, λέγει·

«Ἵποκρινόμενος ὁ Καποδίστριας τὴν συκοφαντηθεῖσαν ἀθωότητα, ἐκτίθησι μετ' ἐπιφανοῦς εἰλικρινείας, ἣν ἐγνώριζε νὰ ὑποδύηται ἐν κρισίμοις στιγμαῖς.»

Λοιπὸν κατὰ τὸν κριτικὸν Γερμανὸν, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔηνε εἰλικρινὴς οὔτε εἰς τὰ ζητήματα τὰ ἀνεπίδεκτα διπλωματικῆς, οὔτε εἰς ὅσα δὲν ἐξήρτωντο παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, πρὸς τὰ ὅποια δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ ἄνω ποταμῶν καὶ εἰς τὰ ὅποια ἐκὼν ἄκων εἶχε καθῆκον νὰ ᾔηνε εἰλικρινὴς.

Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ ἐπομένῃ ἐπιστολὴ τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Λεοπόλδον, διὰ τὴν ὁποίαν κατηγορεῖται παρὰ τοῦ Γερμανοῦ κριτικοῦ ὅτι δὲν εἶνε εἰλικρινὴς καὶ ὅτι ὑποκρίνεται τὴν συκοφαντηθεῖσαν ἀθωότητα.

«Ἵπάρχουσι, πρίγκηψ, κακόβουλοι καὶ δολοπλόκοι ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἄλλαχοῦ, πλείονες μάλιστα ἢ ἄλλαχοῦ. Ξένου ἀπὸ μικροῦ ἤδη ἀπαύστως διχόνοιαν σπεύροντες, ἐξακολουθοῦσι μετὰ μείζονος ζήλου τὰς ἐγκληματικὰς αὐτῶν σκευωρίας. Διὰ θράσους κομπουμένου μέχρις αὐθεντίας ἐπαναλαμβάνουσι καὶ πρὸς ἐκείνους ἔτι οὔτινες δὲν τοὺς ἀκούουσι, ὅτι ἂν ἡ Ἑλλὰς περιορισθῆ μέχρι τῶν ὄριων τοῦ Ἀσπροποταμίου, ἂν ἡ Κρήτη καὶ ἡ Σάμος ἐγένοντο τουρκικαί, ἂν αἱ λοιπαὶ τοῦ Πρωτοκόλλου διατάξεις ἤμιστα ἀντεπεκρίθησαν εἰς τὰς ἐθνικὰς πτῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμίας, ταῦτα πάντα ἐγένοντο διότι ἡ Εὐρώπη οὐφελε νὰ λάβῃ ἀσφαλιστικὰ μέτρα κατὰ τῶν τερατωδῶν καὶ φιλοδόξων σχεδίων τῆς σημερινῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Ἡ προσωρινὴ αὐτῆ Κυβέρνησις εἰμὶ ἐγὼ, τὰ δὲ τερατωδῆ καὶ φιλόδοξα σχέδια οὐδεὶς αἱ μυστικά μου δῆθεν σχέσεις πρὸς τὴν Ῥωσίαν.

Εἰς τί ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν εἶνε εἰλικρινὴς; Μήπως αἱ κατηγορίαι

αὐται κατὰ τοῦ Καποδιστρίου δὲν ἐγράφησαν τότε εἰς διαφόρους ἐφημερίδας τῆς Εὐρώπης, μήπως δὲν ὑπάρχουσιν εἰς διάφορα πρὸ τοῦ ἰδικοῦ του συγγράμματα; Διατὶ δὲν συνεβουλεύθη αὐτὰ ὁ κ. Μένδελσων, ἢ ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξίν των;

Οὐδέποτε ἀνὴρ διὰ τῶν ἀνωθι λόγων ἠδύνατο ν' ἀνοίξη τὴν καρδίαν του εἰλικρινέστερον πρὸς ἄλλον, ὅσον ὁ Καποδιστριας πρὸς τὸν Λεοπόλδον, διότι ἂν σήμερον ὑπάρχουσιν ἄνδρες ὡς τὸν κ. Μένδελσων, ἀποδίδοντες πρὸς τὸν Καποδιστριαν τοιαύτας μομφάς, ὅποια τερατωδέστερα δὲν ἐκυκλοφοροῦν τότε παρὰ τῶν ἐχθρῶν του.

Καὶ ὅμως ὁ Καποδιστριας ἦτο ἀπηυδακνόμενος, ἀνυπομόνως προσδοκῶν τὸν Λεοπόλδον ὅπως ἐγκαταλείψει τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν μικρὰν ἐν Ἑλβετία ἔπαυλιν του Fleur d' Eau. Δι' ὃ ἐγράφε πρὸς τὸν Ἐυνάρδον « Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ καταλύσωμεν τὸν βίον ἐγγυῶς » ἀλλήλων καὶ ν' ἀναπαυθῶμεν πάλιν ἅπαξ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς λίμνης τῆς Γενεύης. Θέλω κατοικήσει κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ γήρατός μου τὴν μικρὰν ἔπαυλιν τοῦ Fleur d' Eau, ἐὰν ἐννοεῖται δὲν με ἐκβάλλῃ αὐτῆς ὁ ἀπὸ βορρᾶ ἄνεμος. » Ἐννοῶν διὰ τῶν τελευταίων λέξεων, ἐὰν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας δὲν προσκαλέσῃ αὐτὸν εἰς Πετροῦπολιν.

Ὁ πραγματοδότης κριτικὸς Γερμανὸς, σχολιάζει τοὺς ἀνωθι λόγους ὡς ἐπομένως: « Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶνε καθ' ὑπόκρισιν ἀνάπαυσις ἀνθρώπου βαθεῖαν συναισθηνομένου ἠθικὴν προσβολήν. »

Ἐκ τῶν σκέψεων αὐτῶν, καὶ ἄλλων τοῦ κ. Μένδελσων ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν Ἐυνάρδον περὶ τοῦ Λεοπόλδου ἄς κρίνει ὁ ἀναγνώστης ἐὰν ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἱστοριογράφου τούτου ἦτο προωρισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ κριτικὴν ἱστορίαν.

Ἄτὰ μέσα, λέγει ὁ κ. Μένδελσων, ἅτινα μετεχειρίζετο ὁ Καποδιστριας ὅπως πείσῃ τὸν πρίγκηπα νὰ μὴ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦσαν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα πάντοτε, τὰ λοῦζα καὶ ὑπουλα. »

Ἄφου ὁ Καποδιστριας ἐπρότεινε ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Λεοπόλδου πρὸς τὰς δυνάμεις τὸν Λεοπόλδον, πῶς νῦν ἐζήτει ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν νὰ μὴν ἔλθῃ; Τὸ τοιοῦτον εἶνε ἀντίφασις, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἱστορικὸς δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἐγγράφα τοῦ Καποδιστρίου πρὸς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον, ἢ ἄλλον τινὰ, ἢ καὶ μαρτυρίας παραδεκτὰς ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, ἀποδεικνυούσας ὅτι μετημελήθη διὰ τοῦτο.

Ὁ κ. Μένδελσων κἂν δὲν εἶνε οὔτε ἐπιτήδειος διαστροφεὺς φράσεων

ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος, τοῦ ἀφορώντος τὴν τιμὴν καὶ τὴν φιλογένειαν τοῦ Καποδιστρίου.

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ κριτικοῦ περὶσταται ὁ κ. Μένδελσων μάντις τῶν κρυφίων στοχασμῶν τοῦ Κυβερνήτου, ἐπαγγελλόμενος τὸν Τειρεσίαν, τὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἐτύφλωσεν ἡ Ἀθηναῖα, ἐπειδὴ τὴν εἶδε γυμνὴν, ἐκκαθάρισε τὰ ὄτα του διὰ τὴν καταλαμβάνη τὰς φωνὰς ὄλων τῶν πτηνῶν.

Ἐξετάζοντες τὸν γαλλικὸν τύπον τὸν πρὸ τῆς Ἰουλιανῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830, εὐρίσκομεν αὐτὸν μνημονεύοντα τῶν αἰτίων τῆς παραιτήσεως τοῦ Λεοπόλδου. Ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγραφον ὅτι « Ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος ἤρξατο νὰ σκέπτεται νὰ παραιτηθῆ τοῦ » θρόνου τῆς Ἑλλάδος, σχεδὸν πάραυτα ἀφοῦ ἐδέχθη αὐτόν. Καὶ τοῦτο » διότι αἱ Δυνάμεις δὲν ἠγγυῶντο πρὸς τὴν Ἑλλάδα δάνειον καὶ διότι » διαπραγματευομένου αὐτοῦ συνοικέσιον γάμου μετὰ πριγκηπέσσης » τοῦ οἴκου τοῦ Ὁρλεάν, οἱ εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας Βουρβῶνοι » ἀπεδοκίμαζον αὐτό. »

Τὰ ἀληθῆ ταῦτα αἶτια, τὰ ὁποῖα ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος ἀνέφερε πρὸ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Καποδιστρίου, ὀφείλω ἐκτενέστερον νὰ ἀναπτύξω μετ' ἄλλων, ἐξ ὧν οἱ ἀναγνώσται μου θέλουσι πληροφορηθῆ ὅτι οὔτε κατὰ σιαν ἔχουσιν ὑπόστασιν αἱ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου συκοφαντίαι περὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ Λεοπόλδου.

Ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄνευ χρημάτων, ὅπως πληρωθῆ τοῦλάχιστον ὁ τακτικὸς στρατὸς πρὸς ὃν ὤφειλετο πολλῶν μηνῶν μισθός, τὸ ὁποῖον ἡ Εὐρώπη καλῶς ἐγνώριζεν. Ἡ πρὸς τὸν βαρῶνον Στάιν ἀπὸ 10 Ἀπριλίου ἐπιστολὴ τοῦ Λεοπόλδου τί λέγει περὶ τοῦ δανείου; « Ἀνάγκη αἱ Δυνάμεις νὰ ἐγγυηθῶσι » δάνειον. Ἐπροσδιώρισα δὲ ἐν ποσὸν ἐξ οὗ ἡ ἀθλία τῆς Ἑλλάδος κα- » τάστασις ἔχει ἀνάγκη νὰ πρόκειται νὰ γίνῃ τί ἄξιον σημασίας. Αἱ » Δυνάμεις ζητοῦσι νὰ ἐγγυηθῶσιν ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ποσοῦ » ὅπερ ἐγὼ ἀπαιτῶ. Ἀλλὰ τοιοῦτον τί ποτὲ δὲν θέλω παραδεχθῆ καὶ » ὡς ἐκ τούτου πιθανὸν νὰ ἐπέλθῃ βῆξις. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐνδώσω εἰς » τοῦτο, ἔχω δὲ τὴν ἀπόφασιν ἀκράδαντον. »

Ἐπίσης ἔγραψεν ὁ Λεοπόλδος τὴν 22 Ἀπριλίου πρὸς τὸν Κυβερνήτην περὶ τῆς αὐτῆς υποθέσεως τοῦ δανείου. « Δυνατὸν εἶνε νὰ ἐπέλθῃ » βῆξις, καὶ ἴσως ἐπὶ τέλους σὰς ἔλθῃ ἄλλος ἡγεμῶν. »

Τὰ αἶτια ταῦτα δὲν εἶνε ἄγνωστα οὔτε πρὸς τὸν κ. Μένδελσων, οὔτε πρὸς τοὺς λοιποὺς ἱστοριογράφους τῆς Ἑλλάδος τοὺς γράψαντας

κατὰ τοῦ Καποδιστρίου. Φρονῶ δὲ ὅτι ἤρκουσαν ὅπως ἐξαλείψωσι πᾶσαν ἰδέαν ἐνοχλῆς τοῦ Κυβερνήτου ὡς πρὸς τὴν παραίτησιν τοῦ Λεοπόλδου.

Καὶ ὁμῶς προβαίνω εἰς τὴν ἔκθεσιν καὶ ἄλλων αἰτίων, ἀγνώστων πρὸς τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Ἑλλήνων, ἅτινα παρώτρυναν τὸν Λεοπόλδον νὰ παραιτηθῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, αἶροντα δὲ τὴν ἐλαχίστην κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ὑπόνοιαν.

Ὁ Λεοπόλδος ἦτο υἱὸς τοῦ δουκὸς Φραγκίσκου Σάξ-Κομπούργκ.

Ἡ οἰκογένεια Κομπούργκ ἐσυγγένευε τότε μὲ τοὺς Ῥωμανοὺς τῆς Ῥωσσίας ἐνεκεν τοῦ γάμου τῆς ἀδελφῆς του Ἰουλιάνας μετὰ τοῦ μεγάλου Δουκὸς Κωνσταντίνου. Ὁ Λεοπόλδος κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ῥωσσίας μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγῶς καὶ συνώδευσε μετὰ ταῦτα τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον εἰς τὸ συνέδριον τῆς Ἐρφούρτ. Ὁ Καποδίστριας ἐγνωρίσθη λοιπὸν μετὰ τοῦ Λεοπόλδου ἀρκούντως, διότι μετὰ ταῦτα συνυπηρέτησε μετ' αὐτοῦ ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἦτο ἐν γνώσει ὅλων τῶν ἀρετῶν του ὅπως εὐσυνειδῶτως προτείνῃ αὐτὸν εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν τριῶν Δυναμίεων, ὑποδείξῃ δὲ τοῖς Ἕλλησι ὅπως τὸν ἐκλέξωσι.

Ἐὰν ὁ Καποδίστριας ἦτο Ῥωσοφρων καὶ ὄργανον τῆς Ῥωσσίας, διατὶ ν' ἀποτρέψῃ ἕνα συγγενῆ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, πρῶτον στρατηγὸν αὐτῆς, νὰ ἔλθῃ ἐν Ἑλλάδι, ἀφοῦ οὗτος δὲν ἠδύνατο ν' ἀναβῆ τὸν θρόνον καὶ θέσῃ Στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ; Διατὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ἔλθῃ ἄλλος βασιλεὺς ἀγνώστου ἰκανότητος, ἀγνώστων ἰδεῶν, ἀγνώστων δοξασιῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγνώστου συμπαθείας; Τόσον ὀλίγον ἐμερίμνει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἂν ὄχι περὶ τῆς πατρίδος του;

Τὸ κυριώτερον αἴτιον τῆς παραίτησεως τοῦ Λεοπόλδου ἦτο ἡ σοβαρὰ ἀσθένεια τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, πάραυτα μετὰ τὴν ἐκλογὴν του εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος. Διότι ὁ Λεοπόλδος ἦτο ὄρισμένος ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ βασιλέως νὰ γίνῃ ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ πρίγκιψ Λεοπόλδος εἶχε νυμφρευθῆ εἰς πρῶτον γάμον τὴν 2 Μαΐου 1816 τὴν πριγκίπισσαν Ἀυγούσταν Σχιαρλότταν, διάδοχον τοῦ θρόνου τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ὁ γάμος οὗτος ἐψηφίσθη τὴν 27 Μαρτίου 1816 παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Ἀγγλίας, δόντος πρὸς αὐτὸν τὸν τίτλον τοῦ Ἄγγλου Δουκὸς Κένδαλ (Kendal) καὶ τὸ προνόμιον τοῦ νὰ παρίσταται εἰς ὅλας τὰς τελετὰς ἢ συναθροίσεις τῶν Δουκῶν τοῦ Στέμματος τῆς Ἀγγλίας. Ἐδόθη πρὸς αὐτὸν ἐπίσης ὁ τίτλος τοῦ

Στρατάρχου τῆς Μεγάλης Βρετανίας (Feld-Marchal) καὶ ἔδρα ἐν τῷ μυστικῷ συμβουλίῳ (Privy-Council). Δυστυχῶς ἡ δημοφιλὴς Πριγκήπισσα Αὐγούστα Σχιαρλόττα ἀπεβίωσεν εἰς τὸν τοκετὸν, τὴν 5 Νοεμβρίου 1817, ἀφεῖσα ἀπαρηγόρητον λύπην εἰς τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος καὶ γενικὴν συμπάθειαν καὶ ὑπόληψιν πρὸς τὸν Λεοπόλδον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ κατοικῇ τὴν Ἀγγλίαν καὶ λαμβάνη παρὰ τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως χορήγησιν ἐτησίαν πεντήκοντα χιλιάδων λιρῶν.

Δὲν παρῆλθε χρόνος πολὺς μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στέμματος, τὸν Μάιον τοῦ 1830, καὶ ἀσθενεῖ βαρέως ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος ὁ Δ'. Ἡ ἀνεψιὰ τοῦ Λεοπόλδου Ἀλεξανδρίνα Βικτωρία, ἐνδεκαετίς κόρη, ἦτο ἐπίδοξος κληρονόμος τοῦ θρόνου, καθὼ θυγάτηρ μονογενῆς τοῦ Δουκὸς τῆς Κέντ, τετάρτου υἱοῦ τοῦ Γεωργίου Γ' καὶ τῆς Πριγκηπέσσης Λουίζης Βικτωρίας τοῦ Σάξ-Κομπούργκ.

Ἄλλ' ὁ θρόνος τῆς Ἀγγλίας ἠμφισβητεῖτο τότε καὶ παρὰ τοῦ δουκὸς τῆς Κλάρενς, ἀρχιναύαρχου τῶν στόλων τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τρίτου υἱοῦ τοῦ Γεωργίου Γ'. ὅστις οὐδεμίαν ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὰς Ἀγγλικὰς βουλὰς ὅπως δώσωσι τὰς ἡνίας τοῦ Κράτους εἰς χεῖράς του.

Ἄφ' ἐνὸς ὁ ἰδιωτικὸς βίος του, μετὰ τῆς δεσποινίδος Ζουρδαίν, ἀφ' ἐτέρου ὁ ναυτικὸς βίος του, ἀπέδειξαν τρανὴν ἀναξιοτήτα αὐτοῦ. Ἦτο δὲ πασίγνωστον ὅτι ὁ βαθμὸς τοῦ Ναυάρχου, ὁ ὅσον δυσαρεστήσας τὸ ναυτικόν, ὤφειλετο ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸν Γεώργιον Κάνιγγα.

Ὁ Δουξ τοῦ Κλάρενς ἔζη κυρίως εἰς Ἀννόβερ, ὁ δὲ θάνατος τοῦ Δουκὸς τῆς Ὑόρκ τῷ 1827 ἐποίει αὐτὸν ἐπίσης ἐπίδοξον κληρονόμον τοῦ Στέμματος καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ Ἀννόβερ.

Οἱ φίλοι τοῦ Λεοπόλδου ἐνουθέτου αὐτὸν τότε νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος, διότι ἐθεωρεῖτο βεβαιότατον ὅτι ἤθελεν ἐκλεχθῆ ἄντ' αὐτοῦ ἡ ἐνδεκαετίς ἀνεψιὰ του Βικτωρία εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας, οὗτος δὲ ἦτο ὁ ὠρισμένος Ἀντιβασιλεὺς μέχρι τῆς ἐνηλικιότητός της.

Ὁ Ἰούλιος τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔφερε τὴν ἐπανάστασιν τῆς Γαλλίας, ὁ δὲ Αὐγούστος τοῦ 1830 τὸν ἐξόριστον Δούκα τῆς Ὁρλεάνης διάδοχον τοῦ Καρόλου Χ'. ὑπὸ τὸ ὄνομα Φίλιππος.

Ὁ Λεοπόλδος ἦτο θαυμαστῆς τῆς Πριγκηπέσσης Λουίζης τῆς Ὁρλεάνης, πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, ἦτο δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τῶν μᾶλλον φοιτώντων τὴν εἰς Τουϊκναμ (Twickenham) τοῦ Ταμέσεως ἔπαυλιν τοῦ Δουκὸς τῆς Ὁρλεάν. Οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Γαλλίας Βουρβῶνες δὲν ἐπέτρεπον νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν καὶ φέρη εἰς τὴν

Ἑλλάδα. Περὶ τούτου ἐγράφησαν ἄρκετὰ τότε εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν τύπον, ὅταν ὁ Λεοπόλδος ἐδέχθη τὸν Ἑλληνικὸν θρόνον.

Ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος ἔζη ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, οὐδεμίαν ἔχων ἐλπίδα ν' ἀναβῆ τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας, οὔτε περὶ τούτου πλέον φροντίζων, ἔχων δὲ τὴν εἰς Τουίναμ ἑπαυλίν του κέντρον τῶν ἐπισήμων Γάλλων καὶ Ἀγγλῶν ἐπιστημόνων, καλλιτεχνῶν, συγγραφέων, βουλευτῶν καὶ πατρικίων τῆς βουλῆς, ἐραστῶν τῶν γραμμάτων καὶ εἰκαστικῶν τεχνῶν, πάντων Φιλελευθέρων καὶ ὀπαδῶν τοῦ Συνταγματικοῦ πολιτεύματος τῆς Ἀγγλίας, ἐξ οὗ τῶν Βουρβόνων αἱ ἰδέαι ἀπέιχον πολὺ μακρὰν. Διὸ καὶ ὁ Στρατηγὸς Fouy ἔλεγε διὰ τὰ ἐν Τουίναμ σαλώρια τοῦ Δουκὸς τοῦ Ὁρλεάν: « La charte, toute la Charte, rien que la Charte. » Ἡ Γαλλικὴ Αὐλὴ διεκίνησε τὸν Μάιον τοῦ 1830 ἐπισήμως πρὸς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτῆς εἰς τὸ νὰ νυμφευθῆ τὴν πριγκηπέσσαν τῆς Ὁρλεάν. Ἀφ' ἐτέρου κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐστενοχωρεῖτο πανταχόθεν ὁ Λεοπόλδος νὰ ἔλθῃ εἰς Ἑλλάδα ὅπως προληφθῆ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ δὲ τύπος τῆς Εὐρώπης, πρὸ πάντων τῆς Γαλλίας, ἐποίησε πρὸς αὐτὸν πικρὰς ἐρωτήσεις. Διατὶ, ἡρώτα ἀκαταπαύστως, δὲν κατέρχεται εἰς Ἑλλάδα; Ἀπεδίδοτο ἐν Εὐρώπῃ φανερὰ μομφή καὶ εὐθύνη τῆς τρομερᾶς καταστάσεως τῆς δυστυχοῦς Ἑλλάδος πρὸς αὐτόν. Εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς αἰθούσας τῶν Παρισίων καὶ Λονδίνου ὁ Λεοπόλδος ἐθεωρεῖτο ὅτι ἔπαιζε μὲ τὴν τύχην τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ἕνεκεν τῶν ἰδιαιτέρων συμφερόντων τοῦ καὶ τῆς ἀπαθείας του. Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι ἐκερδοσκοπεῖ ἐπὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς μεγάλης θυέλλης τῆς συσσωρευμένης εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς Γαλλίας. « Ἐὰν » ἔλθῃ εἰς τὸν θρόνον, ἔλεγον, ὁ Δουξ τῆς Ὁρλεάν, θὰ τὸν κάμῃ γαμ- » θρόν του ἐν ἀποτυχίᾳ τῆς Ἀντιβασιλείας τῆς Ἀγγλίας. » Ἡ αἰτία τοῦ δανείου καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων ὑπῆρξεν ἴσως μόνον πρόφασις τῆς παραιτήσεως τοῦ Λεοπόλδου· ὡς δὲ φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς 10 Ἀπριλίου πρὸς τὸν Βερῶνον Στεῖν, ἔθετε τὴν πρόφασιν αὐτὴν ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ πρὸς τὰς Προστάτιδας διὰ τὴν καθοδὸν του.

Ἄνῃρ ἐμβριθῆς, ἐντιμότητος καὶ εἰς ἄκρον φιλότιμος καὶ εὐσυνείδητος, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ περισσότερον μετέωρον οὔτε τὴν θέσιν του οὔτε ἐκείνην τῆς Ἑλλάδος. Τὴν 21 Μαΐου 1830 ἔδωκεν ὀριστικῶς τὴν παραίτησίν του, δύο μῆνας ἔαν ἐπερίμενεν ἔτι δὲν ἤθελε δώσει αὐτὴν· καὶ τοῦτο εἶπε εἰς τὸν λόρδον Παλμεστρώνα μετὰ ἐν ἔτος. Ὁ

λόρδος Πάλμεστον μοι διεβεβαίωσε τούτο δις, και διεβεβαίωσεν ἐπίσης τὸ αὐτὸ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἑλλήνων τὴν σταλεῖσαν πρὸς αὐτὸν ὅπως τὸν εὐχαριστήσῃ διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γεωργίου εἰς τὸν θρόνον ἡμῶν, μέλος τῆς ὁποίας ἤμην κἀγώ. Τοὺς λόγους του ἐδημοσίευσα τῷ 1863 εἰς τὴν « Ἡμέραν » τῆς Τεργέστης, οἵτινες και ἐπέφερον τὴν μεταξὺ ἐμοῦ και τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ῥῆξιν. Τὰ καθέκαστα τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης και τὰ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ βασιλέως Ὁθωνος, καθὼς και τὰς συνεπειὰς τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀπαντήσεως τοῦ λόρδου Παλμεστρώως, τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν θέλει εὔρει εἰς τὰς ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ ἐτέρου ἀνεκδότου ἐγκυκλοπαιδικοῦ μυθιστορημάτος μου. « Ὁ Πάτροκλος Σκοπελίδης, ἦτοι ἡ Ἀγγλία, οἱ Ὁμογενεῖς και οἱ Χρυσοκάνθαροι, μετὰ τιῶν παρεμπιπτότων ἀπομνημονευμάτων τοῦ συγγραφέως σχετικῶν τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Ὁθωνος. »

Αἰνιγματώδεις ἀμφιταλαντεύσεις, ὡς λέγει ὁ κ. Μένδελσων, δὲν ὑπῆρχον λοιπόν. Τὰ αἴτια και τότε και νῦν μᾶλλον, εἶνε γνωστὰ, οὐδεμία δὲ περίπτωσις θέλει με πείσει ὅτι δὲν ἦσαν γνωστὰ και εἰς τὸν Γερμανὸν ἱστοριογράφον ἐκτὸς ἂν τὸ πνεῦμα τῆς μεροληψίας κατὰ τοῦ Καποδιστρίου προέβη μέχρι μυωπίας.

Ἴδου διατὶ μετὰ δύο μῆνας μετεμελήθη ὁ Λεοπόλδος διὰ τὴν παραιτήσιν του.

Ὁ Γεώργιος Δ' ἀπέβίωσε τὴν 26 Ἰουνίου 1830. Ὁ Δουξ τῆς Κλάρενς αὐθημερὸν ἀνεπίστως ἀνεγνωρίσθη παρὰ τῶν βουλῶν τῆς Ἀγγλίας Γουλιέλμος Δ'. Αἱ ἐλπίδες τοῦ Λεοπόλδου λοιπόν διὰ τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας ἐματαιώθησαν. Ἡ ἐπανάστασις τῆς Γαλλίας ἔλαβε χώραν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1830, τὸν δὲ Αὐγούστον τοῦ 1830 ὁ Δουξ τοῦ Ὁρλεὰν ἐγένετο Λουδοβίκος Φίλιππος Βασιλεὺς τῶν Γάλλων. Ὁ Λεοπόλδος, ἐν δὲν εἶχε παραιτηθῆ τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος, τὸν Μάξιον ἠδύνατο μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας τὸν Ἰούνιον νὰ νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ἀδείχ τῆς Γαλλικῆς Αὐλῆς και ἔλθη ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ Λεοπόλδος μετὰ ἐν ἔτος ἀκριβῶς ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βελγίου, ἐγκαταλιμπάνων τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ δικαιώματά του, καθὼς και τὴν χορήγησιν τῶν πεντήκοντα χιλιάδων λιρῶν, νυμφευθεὶς μετὰ ταῦτα τὴν πριγκιπέσσαν Δουίζαν τοῦ Ὁρλεὰν, θυγατέρα τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου.

Ἐτέρα αἰτία τῆς παραιτήσεώς του ἐκ τοῦ θρόνου τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἡ ἐκλογὴ τῆς θρησκείας αὐτοῦ καὶ τῆς μελλονύμφου του, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιβάσῃ μετὰ τῶν ἀρχῶν του. Οὐ μόνον ἡ Γερουσία ἀλλὰ καὶ ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ τότε φανατικῶς φιλοθρησκου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπέμενον εἰς τοῦτο.

Φρονῶ, τὰ ὀλίγα ταῦτα αἴρουσι μακρὰν τῆς πεποιθήσεως τῶν ἀναγνωστῶν μου τὴν μομφὴν τὴν ὁποίαν ἐζήτησαν νὰ ἐπιρρίψωσι κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ὁ κ. Μένδελσων καὶ ἄλλοι ἱστορικοὶ ὅτι οὗτος ἐκώλυσε τὸν Λεοπόλδον τοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τινὰ καὶ περὶ τῆς κρίσεως τοῦ ἰδίου ἱστορικοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ Καποδιστρίου.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ κρίσις του ὀξυρροπεῖ, ἀμηχανεῖ, περιπλέκεται καὶ προδίδεται, οὕτως ὥστε φαίνεται ἀνάξιος πίστεως ἱστοριογράφος.

Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀπομακρυνθῇ πάσης ἀμεροληψίας καὶ συνταχθῇ μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Ὑδρας, πρᾶγμα ἀσύγγνωστον εἰς τὸν ἀμερόληπτον κριτικόν. Πρὸς τοῦτο τὸν ὤθησεν ἀνεπαισθήτως, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ τὸ ἐνόησῃ, τὸ πεπλανημένον σκεπτικόν του, ἐπὶ τῶν προηγουμένων κεφαλαίων καὶ σελίδων τοῦ συγγράμματός του, καθὼς καὶ μία σειρά συλλογισμῶν καὶ ὑποθέσεων, βασιζομένων εἰς τὸ ἑαυτοῦ ψυχολογικόν προφητικόν καὶ οὐχὶ εἰς ἐνδείξεις, πράγματα ἢ ἔγγραφα.

Ὡδηγήθη ἐπίσης εἰς τοῦτο καὶ ἐκ τῆς στροφουρικῆς διερμηνείας, ἣν δίδει εἷς τινὰ ἔγγραφα. Εὐρέθη λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὰ τοῦ Καποδιστρίου ἔμπροσθεν ἔχων ἀδιάβατον ρεῦμα, ὀπισθεν δὲ βάραθρον. Ὁφείλει ἢ νὰ κατηγορήσῃ μετὰ στήθους τὸν Καποδιστριαν, ὅτι διὰ τοῦ δολίου προδοτικοῦ καὶ τυρανικοῦ χαρακτήρος του, ὁ ἴδιος προεκάλεσε, μιὰν μὲν, ἀλλὰ δικαίαν δολοφονίαν, συμβάλλουσαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν πιεζομένου ἔθνους, ἢ μετὰ τοῦ αὐτοῦ στήθους καὶ θάρρους ἐκφράσῃ ὅτι οἱ ἐπαναστάται ἐνήργησαν δι' ἐμπνεύσεως ἐμμέσου ἢ ἀμέσου τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἢ ὁμολογήσῃ μετὰ μεΐζονος ἔτι τόλμης καὶ στήθους ὅτι τὸν ἐφόνευσε ὁμὰς συνωμοτῶν πενήτηντα ἢ ἑκατὸν τὸ πολὺ, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀποδοκίμασίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἐκδικηθῶσι τὰ ἴδια πάθη των ἢ πραγματοποιήσωσι τὰ ἰδιαιτέρα συμφέροντά των.

Τίποτε. Δὲν παρακολουθεῖ οὐδεμίαν τῶν τριῶν τούτων ὁδῶν. Ἄλλ' εἰσερχόμενος ἐκ τῆς μιᾶς καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς ἄλλης καὶ εἰσδύων εἰς

τὴν τρίτην περιπλέκεται, ἀναμιγνύων τὰ θέματα, ἀπομακρυνόμενος, ὡς εἶπον, πάσης ἀμεροληψίας, ἐξ ἀνάγκης συμπατριάζων μετὰ τῶν ἐπαναστατῶν.

Γνωρίζομεν ὅποιαν λύπην διήγειρεν ἐν Ἑλλάδι ἡ παραίτησις τοῦ Λεοπόλδου τὸν Μάιον τοῦ 1830, καὶ γνωρίζομεν ὅποιας ἐμπνεύσεις διήγειρε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἰουλίου τῆς Γαλλίας. Τὸ μεγαλείτερον δυστύχημα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων εἶνε ὅτι εἴμεθα μιμητικοὶ καὶ οὐχὶ ἐφευρετικοί, διὸ ἡ Ἑλλάς εἶνε σήμερον κυκεῶν ἀντιγραφῶν. Ἐγένετο μία ἐπανάστασις ἐν Γαλλίᾳ τὸν Ἰούλιον κατὰ τῶν Βουρβῶνων; Οἱ κκ. Ὑδραῖοι καὶ τινες ἄλλοι καλούμενοι συνταγματικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε πάραυτα νὰ τὴν παρακολουθήσωσι. Εἰς τὴν ἀγρίαν καὶ βάρβαρον κατάστασιν εἰς ἣν εὕρισκετο μέγα μέρος τῶν τότε ἐπὶ τῆς σκηνῆς δρώντων, ἔπρεπε νὰ μιμηθῶσι τοὺς Γάλλους, ἐμφορούμενοι πολλοὶ ἡμῶν ἐκ τῶν αὐτῶν τῆς τρομοκρατίας ἰδεῶν, ζηλωταὶ τῶν Ῥοβεσπιέρρων, Μαρά καὶ Δαντώνων τῆς Γαλλίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπῆρχε λαιμοτόμος, οὔτε δικαστήριον ἕνα δικάσῃ καὶ πέμψῃ εἰς τὴν λαιμοτόμον, ἀλλ' ἡ γυμνὴ μόνον σπάθη τοῦ βιαιοπραγοῦς ὀπλαρχηγοῦ, ἢ ἡ καταχθόνιος πονηρία τοῦ ὑπόουλου Φαναριώτου, προεστοῦ, ἢ Κοτσάμπασῃ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἀνεπαύετο μετὰ πολυετεῖς φιλοδόξους μόχθους εἰς Τῆνον, παρὰ τῷ θείῳ μου Ἐμμανουὴλ Ξένῳ, ὑποσκάπτοντες ἡμῶν ἐκεῖθεν τὸν Καποδίστριαν. Ἀρχισυνωμόται ἀμφότεροι κατὰ Καποδιστρίου, ἐνθυμοῦμαι παῖς ὢν, ὅτι κατεπλήρουν τὴν νῆσον διὰ τῶν ἰδεῶν ὅτι ὁ Κυβερνήτης ἦτο μεγαλείτερον θηρίον τοῦ Ταμερλάνου ἢ Ἀλαρίχου. Μὲ τὰς ἰδέας δὲ αὐτὰς κἀγὼ εὕρισκόμενην μέχρι τῆς τριακονταετοῦς ἡλικίας μου, ὅταν ὁ ἴδιος ἤρχισα νὰ ἐρευνῶ τὰ περὶ Καποδιστρίου συγγράμματα καὶ ἔγγραφα.

Εἰς Τῆνον ἦτο τότε ἐκτὸς τῶν Τηνίων σπουδαιότατον κέντρον ἄλλων συνωμοτῶν, οἱ Ἀργυρόπουλοι, οἱ Βλαχοῦτσαι, καὶ ἕτεροι Φαναριῶται. Ὁ κ. Μένδελσαν ἐν τῇ ἰστορίᾳ του ἐπικυροῖ τοῦτο, λέγων τοὺς λόγους τοῦ Καποδιστρίου σχεπτομένου τίνα δικαστὴν νὰ πέμψῃ εἰς Τῆνον. « Ὁ ὑποψήφίός μας διὰ Τῆνον, γράφει ὁ Καποδίστριας, θὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὸν Ξένον καὶ πολλοὺς ἄλλους. (α) »

Ἡ Σύρος ἦτο ἐπίσης συνταγματικὴ, διευθυνομένη παρὰ τοῦ πατρὸς

μου, τοῦ Ἀργυροῦ Ταρμποξῆ, Λουκᾶ Ῥάλλη καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων τὰ ὀνόματα φαίνονται εἰς τὸ ἄνωθι ἔγγραφον, κατακρατοῦσα τοὺς τελω-
νειακοὺς δασμοὺς καὶ ἄλλους φόρους, τοὺς ὁποίους ὤφειλεν εἰς τὴν Κυ-
βέρνησιν τοῦ Καποδιστρίου, ταύτης μὴ δυναμένης ἕνεκεν τῶν Ὑδραϊ-
κῶν πλοίων τῶν περιφερομένων περίξ τῆς Σύρου, νὰ ἐφαρμώσῃ ἐνταῦθα
τὸν Νόμον.

Ὁμιλῶν ὁ κ. Μένδελσων περὶ Μαυροκορδάτου λέγει (α) « Ὁ Μαυ-
ροκορδάτος, ὅστις εἶχε τέως διαμείνῃ ἐν τῷ βάθει τῆς σκηπῆς καὶ συν-
εδαύλιζε μόνον ἐκ Τήνου τὴν φλόγα, ἦλθε εἰς Ὑδραν.

Ἦλθε πραγματικῶς εἰς Ὑδραν, παρηκολούθησε δ' αὐτὸν μετ' ὀλί-
γας ἡμέρας καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ξένος, ὅστις καὶ ἔθεσε τὸ ταμεῖον του
εἰς τὴν διαταγὴν τῶν ἐπαναστατῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀποδείξεων
τὰς ὁποίας ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα, τῆς συνταγματικῆς ἐπιτροπῆς τῶν
Ὑδραίων, λαβῶν μετὰ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου καὶ τῶν λοιπῶν ἀξιο-
κατάκριτον μέρος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Καποδιστρίου συναμοσίαν.

Ἡ συνταγματικὴ ἐπιτροπὴ συνεκροτεῖτο ἐκ τοῦ Λαζάρου Κουντου-
ρίωτου, Ἀνδρέα Μιαούλη, Β. Βουδούρη, Μ. Τομπάζη, Δ. Βούλγαρη
Α. Κριεζῆ καὶ Ν. Οἰκονόμου.

Ὁ κ. Μένδελσων λέγει ὅτι ἡ Κοινότης τῆς Ὑδρας προέβη εἰς ἀξιο-
μνημόνευτον ἀπόφασιν. Ἐπεφόρτισε τὸν Μιαούλην διὰ πρᾶξιότηματος
νὰ μεταβῆ εἰς Πόρον καὶ καταλάβῃ τὸν Ναύσταθμον καὶ ἔθνικόν
στόλον. Ὁ Μιαούλης τὴν νύκτα τῆς 26 - 27 Ἰουλίου, προδοσίᾳ τινῶν
κατοίκων κατέλαβε τὸν Ναύσταθμον καὶ τὸν στόλον συγκροτούμενον
ἐκ τῆς φρεγάδας Ἑλλάδος, δύο κορβετῶν, δύο ἀτμοπλοίων καὶ πολ-
λῶν μικροτέρων πλοίων, μέχρι γολεττῶν καὶ κοτέρων, καθὼς καὶ τινῶν
πυρπολικῶν, τὸ ὅλον 25, καὶ κατὰ τινὰς φιλέλληνας συγγραφεῖς 27
σκαφῶν.

Αἱ διαταγαὶ τοῦ Μιαούλη ἦσαν ν' ἀπαγάγῃ τὸν στόλον τοῦτον εἰς
Ὑδραν.

Ὁ κ. Μένδελσων προσθέτει ὅτι « ὁ Μιαούλης εἰς μάτην προσεπά-
θησε νὰ προσηλυτίσῃ τὸν Κανάρην, ὅστις ἐκυβέρνηα τὴν κορβέτταν
Σπέτσαι, διότι ὁ Κανάρης ἦτο φανατικὸς ὁπαδὸς τοῦ Καποδιστρίου,
ἐντίμου ψυχῆς καὶ περὶωρισμένου νοῦ, διὸ καὶ τὸν ἐφυλάκισε. »

Ἐὰν ὁ κ. Μένδελσων ἦτο ἀμερόληπτος ἱστορικός, ἢ τοῦλάχιστον ἐμ-

βριλῆς κριτικὸς, ἔχων ἐνώπιόν του καὶ τὰ μεταγενέστερα συμβάνατα ὅταν ἔγραφε τὴν ἱστορίαν του, ὤφειλε νὰ εἶπῃ ὅτι ὁ Κκανάρης δὲν εἶχε περιορισμένον νοῦν, ἀλλὰ τούναντίον, μεγάλην κρίσιν ὅπως κάλλιον προτιμήσῃ τῆς φυλακῆς τὸ μαρτύριον, ἢ νὰ γίνῃ ὄργανον τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, Λαζάρου Κουντουριώτου καὶ τῶν ἄλλων συνωμοτῶν περισσότερον δὲ πατριωτισμὸν ὅπως μὴ ἐνθαρρύνῃ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀλλὰ τὸν κατασβέσῃ.

Λέγω δὲ ταῦτα κρίνων ἐκ τῆς εἰς χεῖρας μου ἀλληλογραφίας τοῦ Α. Μαυροκορδάτου μετὰ τοῦ πατρὸς μου Θεοδώρου Ξένου εἰς Σύρον. "Ἄς κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς τοῦ Α. Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν κ. Θεόδωρον Ξένον γραφείσῃς εἴκοσι ἡμέρας πρὸ τοῦ πρῆξικοπήματος τοῦ Μικαούλη, ἐὰν ὁ κύριος μοχλὸς τοῦ ὄλου δράματος δὲν ἦτο αὐτός ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος.

Ἐν Ἰγδρῳ, 8 Ἀπριλίου 1851.

Φίλτατε ἀδελφε,

Ἀπὸ τὸ πρὸς τοὺς Δημογέροντάς σας διεξοδικὸν πληροφορεῖσαι ὅλας τὰς εἰδήσεις τὰς ὁποίας τὴν νύκτα ἐλάβομεν ἀπὸ Ναύπλιον. Ἰδίως με γράφουν ἐκεῖθεν φίλοι ὅτι ἐπρόκειτο λόγος νὰ ληφθῶσιν εἰς Τῆνον μέτρα κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τοῦ πενθεροῦ μου καὶ τοῦ κ. Βλαχούτση. Δὲν ἤξεύρω ἂν μετεμελήθησαν ὑστερον ἢ διαταγῇ ὁμοῦ ἐγράφετο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Γραμματέως τῶν Ναυτικῶν, τοῦτο εἶνε βεβαιοτάτον. Βλέπεω ὅτι τὸ αὐθαίρετον θὰ νὰ φθάσῃ ἐπὶ τὴν ἀκμὴν του νὰ φέρῃ τὴν διὰ τῆς βίας κρίσιν τοῦ πράγματος. Ὁ ναύαρχος (α), μὲ τὸν ὁποῖον ὠμίλησα, μένει ἐδῶ διότι θέλει χρειασθῆ εἰς μίαν τοιαύτην περίστασιν. "Ολοὶ μᾶς βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ Κυβερνήτης εἶνε τόσον παραχαλισμένος, ὥστε ἀποφασίζει καὶ μετameλεῖται δέκα φορὰς τὴν ὥραν. Ἐπιταχύνετε ὅσον δύνασθε τὰς ἀναφορὰς, διότι μὲ αὐτὰς ἀποψυχραίνεται καὶ ἡ Κυβερνητικὴ ζέσις τῆς Γερουσίας, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πολὺ. Οἱ ξένοι (β) δὲν θέλουν ἀνακατωθῆ, ὡς μᾶς πληροφοροῦν, εἰς κανὲν ἐσωτερικὸν μέτρον, τοῦτο παραχαλίζει ἔτι μᾶλλον τὸν Κυβερνήτην. Πέμψατε, παρακαλῶ, τὸ ἐσωκλειστον ἀσφαλέστατα εἰς Τῆνον. Ἄν δὲν εἴσθε βέβαιος διὰ τὴν ἀσφύλειαν τῆς ἀποστολῆς προτιμῶ νὰ μὴ πεμφθῇ. Πάντοτε ὁμοῦ, νομίζω, ὅτι θέλετε κἄμει: τρόπον διὰ νὰ εἰδοποιήσῃτε τὸν αὐτάδελφόν σας (γ).

Ὁ εἰλικρινὴς ἀδελφός σας
Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

- (α) Ἐννοεῖ τὸν Ἀνδρ. Μικαούλην. Ἦτο ὁ μόνος φέρων τότε τὸν τίτλον Ναύαρχος.
(β) Ἐννοεῖ τοὺς ναύαρχους τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, καὶ τὸν γαλλικὸν στρατὸν.
(γ) Ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ξένος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει: δι' Ἰγδρῶν πρὸ τῆς παραλαβῆς τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐκ Τήνου, πληροφορηθεὶς τὰ κατ' αὐτοῦ ληφθέντα μέτρα πρὸς τοῦ Κυβερνήτου. Εἶχε δὲ φθάσει ἐκεῖ τὴν 6 Ἰουλίου, τὴν ἐπαύριον δηλαδὴ τῆς ἄνωθι ἐπι-

Ἵσπερόγραφον. Ἡ Γερουσία κλονίζεται εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ Κυβερνήτης ἐμπόδισε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τριῶν γερουσιαστῶν, Αἰνιῶνος, Δημητρακοπούλου καὶ Ἄν. Χαραλάμπου, διωρισμένων εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῶν πωλητηρίων ἐγγράφων, καὶ ἐτοιμῶν ὄντων νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς Ἀθήνας, διότι εἰς ἀπουσίαν καὶ αὐτῶν τῶν ὁποσοῦν πιστῶν θεραπόντων, ἐφοβήθη μὴ καὶ αὐτὴ ἡ Γερουσία κάμῃ κανένα ἔγγραφον, ζητοῦσα τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως. Ὅτι δὲ ἐπάγωσε τὴν Γερουσίαν εἶνε, ὅτι ἐνῶ ἔχει νὰ λίβη πέντε μηνῶν μισθοῦ, ἤδη ζητήσασα ἐσχάτως μικρὰν ἐξοικονόμησιν διὰ τοὺς γραμματεῖς, κλητῆρας καὶ ὑπνρέτας τῆς ἔλαβεν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν.

Ο ΙΔΙΟΣ

Λυπηρὸν νὰ ἔχη τις νὰ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις τῶν ἰδίων γονέων του, ἀλλὰ τὸ καθήκον τοῦ ἱστοριογράφου εἶνε ἀχάριστον, διότι εἶνε ἕνευ καρδίας καὶ ἰσχυμάτων. Οὔτε γονεῖς, ἀδελφοὺς, τέκνα, συγγενεῖς ἢ φίλους δύναται τοῦτο νὰ βλέπῃ ἐνώπιόν του. Εὐρίσκουμαι ἐν τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ σήμερον, τοῦ καθήκοντος.

Ἐκ τῶν εἰς χεῖρας μου ἐγγράφων κρίνων, εὐρίσκω ὅτι καὶ ὁ πατήρ μου καὶ ὁ θεῖος μου εἰργάζοντο ὡς συνωμόται μετὰ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, Λαζάρου Κουντουριώτου, Ἄνδρ. Μισούλη, Μ. Τομπάζη, Σταμάτη Βουδούρη, Α. Κριεζῆ, Δ. Βούλγαρη καὶ ἄλλων κατὰ τοῦ Καποδιστρίου. Ὅταν δὲ συλλογισθῶ ὅτι, τῆς Ὑδρας οὔσης ἐξηντηλημένης χρημάτων, οἱ γονεῖς μου συνέδραμον χρηματικῶς τὴν ἀποτρόπαιον αὐτὴν συνωμοσίαν, τεσοῦτον ἡ λύπη μου εἶναι βαθυτάτη.

Ἡ Σύρος, εἶπον, δὲν ἐπλήρῳε τὰς ὀφειλομένας προσόδους εἰς τὸν Κυβερνήτην. Τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Μένδελσων λέγων (α) «Ὁ σκληρότερος ὅμως κατὰ τοῦ Καποδιστρίου κτύπος ἦν ἡ ἀποστασία τῆς Σύρου, ἧς ἡ δυσαρέσκεια αὐξάνουσα ὁσημέραι ἀπὸ τῶν τελευταίων ταραχῶν, ἐκφυρῶθη νῦν, μετὰ τὸ δοθὲν παράδειγμα, εἰς ἐκφανῆ στάσιν. Τὰ τελωνεῖα Σύρου εἶχον τέως ἀποτελεῖσαι τὸν κυριώτερον οἰκονομικὸν πόρον τῆς Κυβερνήσεως.»

Ὁ Ἐμμανουὴλ Ξένος ἐδάνειζε τὰ χρήματα τῆς ἐπαναστάσεως πρὸς τοὺς Ὑδραῖους, οἵτινες ἔδιδον ἐπιταγὴν πρὸς αὐτόν, ὅπως διὰ τοῦ ἐν Σύρῳ πατρὸς μου Θεοδώρου Ξένου πληρόνωνται ἐκ τῶν τελωνειακῶν εἰσπραξέων τῆς Σύρου, καὶ ἐκ τῶν δανειῶν τὰ ὅποια συνωμόται τῆς Σύρου ἐχορήγουν πρὸς τὴν Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ὑδρας.

στολῆς, ὡς φαίνεται ἐξ ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν πατέρα μου, χρονολογουμένης ἀπὸ 6 Ἰουλίου, δι' ἧς τῷ γνωστοποιεῖ τὴν ἐν Ὑδρᾷ ἄφιξίν του.

(α) Μέρος Β'. σελίς 328.

Τοιαῦτα ἐντάλματα ὑπάρχουσιν πλεῖστα εἰς χεῖρας μου. Καταθέτω ἐνταῦθα δύο, πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.

Ἀριθ. 100

Πρὸς τοὺς ἐπιστάτας τοῦ Τελωνείου Σύρου.

Πληρώσατε ἀπὸ τὰ τελωνειακὰ χρήματα εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Ξένου δωδεκάρια χρυσᾶ τῆς Τουρκίας ἑκατὸν ἐξήκοντα ἀριθ. 160, δι' ἄλλα τόσα ἔλαβεν ἐνταῦθα παρὰ τῆς ἐντιμότητός του τὸ κοινὸν τῆς Ἰδρας δι' ἀνάγκην ἐθνικὴν.

Ἐν Ἰδρα, τῆ 2 Ὀκτωβρίου 1831

Οἱ Δημογέροντες τοῦ Κοινοῦ τῆς Ἰδρας

ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ, ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ν. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ,

(Τ. Σ.)

Ι. ΟΡΛΑΝΔΟΣ, ΔΗΜ. Γ. ΒΟΥΔΑΡΗΣ

Ἀριθ. 103

Πρὸς τοὺς ἐπιστάτας τοῦ Τελωνείου Σύρου

Πληρώσατε ἀπὸ τὰ τελωνειακὰ χρήματα εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Ξένου εἰκοσάρια χρυσᾶ τῆς Τουρκίας εἰκοσιῆς καὶ ἑξ δέκατα ἔννατα, ἀριθ. 26 $\frac{9}{10}$, δι' ἄλλα τόσα ἔλαβε παρὰ τῆς ἐντιμότητός του τὸ Κοινὸν τῆς Ἰδρας δι' ἀνάγκην ἐθνικὴν.

Ἐν Ἰδρα τῆ 6 Ὀκτωβρίου 1831

Οἱ Δημογέροντες τοῦ Κοινοῦ Ἰδρας

(Τ. Σ.) ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ν. ΜΠΟΥΔΟΥΡΗΣ

Ι. ΟΡΛΑΝΔΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΒΟΥΔΑΡΗΣ

Ἐκτὸς τούτου οἱ ἔμποροι τῆς Σύρου, εἶπον, ἐδάνειζον διὰ τοῦ πατρὸς μου καὶ τοῦ κ. Ταρμποζῆ δάνεια πρὸς τὴν ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἰδρας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ, μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἰωάννου Καποδιστριαῦ καὶ τὴν ἀφίξιν τοῦ Ὄθωνος ἐξωφλήθησαν ἐνεργεῖα τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, καὶ ἄλλα ἐξωφλήθησαν ἐπὶ Ὄθωνος μεσιτεῖα τοῦ θείου μου Γερουσιαστοῦ καὶ Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας Ἐμμανουὴλ Ξένου, σύμφωνα μὲ τὸ ἄνωθι δημοσιευθὲν ἔγγραφον.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Ὅθωνος οἱ ἐν Σύρῳ δανεισταὶ τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, διήγειραν τρομερὰ παράπονα κατὰ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου ὅτι ἐσυμβίβασε μέρος τῶν δανείων αὐτῶν, ἐπὶ πληρωμῇ προμηθείας τινός, ἐγκαταλείψας τὰ ἐπίλοιπα εἰς τὸ γενικὸν μέτρον περὶ ἀναβολῆς πληρωμῆς χρεῶν συμφωνηθέντων πρὸ τῆς ἐλευσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος. Οἱ κύριοι Ἑρμουπολίται εἶχον ἄδικον νὰ καταφέρωνται κατὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, διότι οἰαδήποτε εἶνε τὰ πολιτικὰ ἀμαρτήματα τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρὸς τῆς ἐπαναστάσεως, ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι οὐ μόνον δὲν ὠφελήθη ὀβολὸν ἐκ τῶν διελθόντων διὰ τῶν χειρῶν του πολλῶν κυβερνητικῶν χρημάτων, ἀλλ' ὑπέφερε τὰς μεγαλειτέρας στερήσεις, μεγάλην πενίαν καὶ ἔδειξεν ἀπαράμιλλον τιμότητα, οὐδὲ δύο σπιθαμὰς ἐθνικῆς γῆς σφετερισθεῖς, ἐνῶ ἄλλοι, κατὰ τέσσαρας βαθμοὺς ὑποδεέστεροι, ἐγένοντο κύριοι ἐκτενῶν γαιῶν καὶ πολυταλάντων κτημάτων, ἐφ' ὧν σήμερον ἀναπαύονται. Ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ τοῦ Α. Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν πατέρα μου ἀρκοῦντως ἐκφράζει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τῶν κ. κ. Συριανῶν.

Ἀγαπητὲ ἀδελφὲ,

Με λύπην μου μακθάνω ὅτι διάφοροι αὐτοῦ, καὶ τὸ περιεργότερον ὁ κύριος Ἄμοιρος, διαδίδουν ὅτι διὰ νὰ τελειώσω τὴν ὑπόθεσιν τοῦ παλαιοῦ δανείου τῶν ἐμπόρων τῆς Σύρας ἐδωροδοκῆθην πεντακόσια διστήλα. Ἐπειδὴ ἡ εὐγενεία σου καὶ ὁ κοινὸς φίλος κ. Ταρποχτζῆς εἶσθε οἱ μεσάζοντες δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἠμπορεῖτε νὰ ἠξεύρητε καλλίτερον παντὸς ἄλλου τί μ' ἐδώσατε. Εἶνε ἄπορον τῇ ἀληθείᾳ νὰ εὐρίσκηται κακὸν ὁσάκις κάμνει καλόν, καὶ τοιαύτη ἔπρεπε νὰ ᾔηγε ἡ ἀμοιβὴ τῆς προσπαθείας μου διὰ νὰ τελειώσω τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν, καίτοι δίκαιαν, εἶχεν ἐμπερδεύσει ἀρκετὰ ἡ προλαβοῦσα ἐξουσία καὶ τὴν ἔφερεν εἰς στάσιν ὥστε νὰ φαίνεται ἐξωφλημένη εἰς τὰ κατάστιχα χωρὶς νὰ ᾔηγε (ἡ ἐπιστολὴ ἐκτείνεται εἰς ἄλλα ἀφορῶντα τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ τὴν ἔλευσιν τῆς ἀντιβασιλείας, ἄσχετα πρὸς τὰ τῆς Σύρου).

Ὁ ἀδελφός Σας

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Τὸ πραξικόπημα τοῦ ναυάρχου Μικούλη εἰς Πόρον, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνωθι ἐπιστολῆς τοῦ Μαυροκορδάτου ἐν τῇ περικοπῇ «Ὁ ναύαρχος μὲ τὸν ὁποῖον ὠμίλησα μένει ἐδῶ, διότι θέλει χρειασθῆ εἰς μίαν τοιαύτην περιστάσιν,» ὑποδεικνύει ὅτι ᾔητο ἐπίνοια τοῦ Α. Μαυροκορδάτου. Οὗτος πρῶτος ἔρριψε τὴν ἰδέαν τῆς ἀρπαγῆς τοῦ Στόλου, ἠτις σχηματίζει τὴν πρώτην πράξιν τοῦ τραγικοῦ δράματος τοῦ Κηποδιστρίου. «Οἱ ξένοι δὲν θέλουσιν ἀνακατωθῆ» γράφει ἐν τῇ

αὐτῇ ἐπιστολῇ ἡ φράσις αὐτῆ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ γνωρίζων καλῶς τὴν γαλλικὴν καὶ ἰταλικὴν καὶ ἀναγινώσκων τὰς ἐφημερίδας τῆς Εὐρώπης, ἔχων δὲ ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν φιλελλήνων καὶ ἐπιστάμενος τὰ Συνταγματικὰ πολιτεύματα τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ἐγνωρίζεν ὅτι οἱ στόλοι καὶ οἱ πρέσβεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναμιχθῶσιν ἄνευ τῆς ῥητῆς διαταγῆς τῶν Κυβερνήσεών των, πρὸ πάντων τῆς Ἀγγλίας, βασιλεύοντος ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ τοῦ Γουλιέλμου Δ' ὅστις, δούς ἄλλοτε ὡς ναύαρχος ὁδηγῆας πρὸς τὸν Κοδριγκτῶνα διὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου, ἀπεδοκιμάσθη παρὰ τοῦ Γεωργίου Δ' καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου.

Ἡ μὴ ἀνάμιξις λοιπὸν τῶν ξένων, ἔδιδεν εὐκαιρίαν πρὸς τὸν φωστῆρα τῆς ἐποχῆς νὰ πείσῃ τοὺς ἀπλοὺς Ἰθραίους, ὅτι ἡ Γαλλία καὶ Ἀγγλία, μὴ ἀναμιγνύμεναι, ἐπεδοκιμάζον τὴν ἀνταρσίαν.

Δὲν ἔμεινε νῦν ἢ ὁ ναύαρχος ὁ Ῥώσσοι καὶ ὁ πρέσβυς ὁ Ῥώσσοι. Εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Α. Μαυροκορδάτου, ὡς καὶ παντὸς ἐτέρου πολιτικοῦ, ἐτεκμαίρετο ὅτι καὶ οὗτοι ὄφελον νὰ ᾔνε σὺδέτεροι. Διότι ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῶν Ναυαρίνων μέχρι νῦν οἱ ναύαρχοι, οἱ πρέσβεις καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων συνειργάζοντο ἐν Ἀνατολῇ καὶ Ἑσπερίᾳ ἐκ συμφώνου δι' ἓνα πολιτικὸν σκοπὸν, τὴν ἰδρυσιν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν οὗτοι, ἀντιστρατευόμενοι ἀλλήλους καὶ ἀναμιγνύμενοι εἰς τὰ δύο κόμματα ἡμῶν, τὸ Κυβερνητικὸν καὶ Συνταγματικὸν, κατέλθωσιν εἰς ἀλληλοσυγκρούσεις, συγχρόνως ἐνθαρρύνοντες τὴν ἀδελφοκτονίαν ἐν Ἑλλάδι.

Ἐρωτῶ τὸν κ. Μένδελσων, ποῦ εὕρισκετο ἡ κριτικὴ του, ὅταν ἔγραφε τὰς περὶ Ἄγγλου καὶ Γάλλου ναύαρχου νύξεις του, ὅτι δῆθεν ἐγίνωσκον οἱ πρέσβεις καὶ στόλαρχοι τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης τὰ διαδραματισθησόμενα εἰς Πόρον καὶ ὁ Λαλάνδ, Λαίωσις καὶ ὁ βαρῶνος Ῥουάν ἀνεχώρησαν ἐπίτηδες ἐκ Ναυπλίου, διὸ ὁ Κυβερνήτης, ἐνοσῶν τὴν κατ' αὐτοῦ συμφωνσίαν τῶν Ἰθραίων καὶ τῶν δύο προσπατίδων Δυνάμεων, παρεκάλεσε τὸν πρέσβυν τῆς Ῥωσσίας νὰ πέμψῃ τὸν ναύαρχον Ῥικὸρ εἰς Πόρον, ἢ μᾶλλον ἀβεντικῶς διέταξε τὸν πρέσβυν καὶ ναύαρχον τῆς Ῥωσσίας, ὡς πρόφην ὑπουργὸς τοῦ αὐτοκράτορος, οὗτοι δὲ ὑπήκουσαν ὡς νὰ ἐλάμβανον τὰς διαταγὰς των ἐκ τοῦ ἰδίου Τσάρου.

Εἶνε οὗτοι συλλογισμοί; Εἶνε σκεπτικὸν καὶ κρίσεις εὐρωπαϊοῦ ιστοριογράφου; Ἄλλ' ὁ κ. Μένδελσων παρακαταθέτει διάφορα, ἀληθῶς

πολύτιμα έγγραφα ἐν ταῖς σημειώσεσίν του. Ἐξ οὐδενὸς τούτων δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Καποδίστριας ἐνήργει ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ῥωσσίας, οὔτε ὅτι ὁ πρεσβευτὴς καὶ ὁ ναύαρχος τῆς Ῥωσσίας παρὰ τοῦ Νέσελρωδ ἢ τοῦ αὐτοκράτορος των, νὰ συνδράμωσι παντοιοτρόπως τὸν Καποδίστριαν, ἀντιπαρατασσόμενοι μάλιστα κατὰ τῶν Ἑγγλων καὶ Γάλλων. Εἰς τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἀποδεικνύεται ἐν μόνον πρᾶγμα ἐκφανῶς, ὅτι ὁ Ῥώσσοσ πρέσβυς Ῥούκμαν, καθὼς καὶ ὁ Ῥώσσοσ ναύαρχος Ῥικόρ, ἔχοντες μείζονα εὐθύνην καὶ εὐρυτέρας ὁδηγίας τοῦ ἐνεργεῖν, ὡς μὴ ἀνήκοντες εἰς συνταγματικὰ Κράτη, ὁρῶντες δὲ τοὺς ἐπαναστάτας παίζοντας τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος, tout pour tout, ἀνέλαβον ἀφ' ἑαυτῶν εὐθύνην τινὰ, χάριν φιλανθρωπίας, ὅπως προλάβωσι τὴν ἀδελφοκτονίαν.

Τοῦτο γίνεται καταφανέστερον ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ κ. Ῥούκμαν πρὸς τὸν κ. Ῥικόρ, ἀπὸ 28 Ἰουλίου 9 Αὐγούστου 1831.

«Πρὸ τοῦ ἐντεῦθεν ἡμετέρου ἀπόπλου ἐξέθηκα ὑμῖν τὴν γνώμην μου »περὶ τῶν ἐν Πόρῳ γιγνομένων. Ἀπόντων τῶν κυβερνητῶν τοῦ γαλλικοῦ καὶ ἀγγλικοῦ στόλου, ὀφείλετε σεῖς νὰ ἐμποδίσητε τὴν ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν συλληφθεῖσαν φρεγάδα «Ἑλλάδα» ἀπὸ τοῦ νὰ διαδώσῃ »τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐγκαταστήσῃ πάλιν ἐν Ἑλλάδι τὴν ληστείαν.»

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ γράφει ὁ κ. Ῥούκμαν παρακατιόν.

«Μὴ δυνηθεῖς νὰ καλῆσω προσωπικῶς μετὰ τοῦ κ. Λαϊῶν καὶ Λα- »λάνδ δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω κατὰ πόσον εἰσὶν οὗτοι διατεθειμένοι νὰ »ἐνεργήσωσιν ἀπὸ καινοῦ μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δύνασθε νὰ τὸ μάθετε.»

Ὁ κ. Μαυροκορδάτος ἐπηγγέλλετο ὅτι τὸ ἐγνώριζε, λέγων, οἱ ξένοι δὲν θ' ἀναμιχθῶσι. Καὶ τοῦτο ἐδίδασκεν ἡ ἐξοχότης του εἰς τοὺς ἀθώους καὶ ἀπλοῦς Ὑδραῖους, ὑποδαυρίζων τὴν συνωμοσίαν καὶ ὠθήσας διὰ πρωτοβουλίας οὗτος τὸν Μιαούλην εἰς τὸ πραξικόπημά του.

Ἐὰν ὁ ἀθάνατος Μιαούλης, ἐὰν ὁ ἔνδοξος Ἰδραῖος εἶχεν ὀλίγον ἐκ τοῦ περιορισμένου νοῦ τὸν ὁποῖον ὁ κ. Μένδελσων ἀποδίδει πρὸς τὸν Κενάρην, ἴσως δὲν ἐγίνετο ὄργανον τοῦ Μαυροκορδάτου, ὡς ἐγένετο καὶ ἄλλοι, Εὐρωπαῖοι καὶ Ἕλληνας, μᾶλλον νοερώς ἀνεπτυγμένοι τῶν Ἰδραίων.

Τὸ ἐγκλημα εἶνε πάντοτε ἐγκλημα, εἴτε ὑπὸ ἥρωος διαπραχθῆ ἢ εἴτε ὑπὸ τοῦ ἐσχάτου ἀφανοῦς πολίτου. Ὁ Μιαούλης ἐπυρπόλησε τὸν ἐθνικὸν στόλον καὶ ἐζημίωσε τὴν Ἑλλάδα μεγάλως, διότι ἡ Ἑλλάς ἦτο ἔτι ἐμπόλεμος καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἐὰν αὐρίον δὲν ἤθελε χρειασθῆ τὸν στόλον αὐτόν. Οὐδέποτε ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία θέλει συγχωρήσει τὸ πραξικόπημα τοῦτο.

Ἡ ἱστορία θὰ καταθέσῃ εἰς ἕνα δίσκον τῆς πλαστικῆς τὰ ἀνδραγαθήματά του, εἰς τὸν ἕτερον τὴν τοιαύτην αὐθαίρετον διαγωγὴν καὶ ἐθνικὴν ζημίαν, ποιήσῃ δὲ τὴν ἀπαιτουμένην ἀφαίρεσιν.

Ἄλλ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ κ. Ῥούκμαν ἀπολύγει διὰ τῆς ἐπομένης

φράσεως, τὴν ὁποίαν ἐν ὀρθῶς ἐνόει ὁ κ. Μένδελσων, ἢ ἐὰν ἐν τῇ ἑαυτοῦ κρίσει ἄλλως δὲν διέστρεφεν, ὧφειλε δι' ἑτέρων χρωμάτων νὰ ζωγραφίσῃ τὴν εἰκόνα τῶν θλιβερῶν συμβάντων τοῦ 1831.

«Ὅταν ἰδῆτε ὅτι δὲν δύνασθε πλέον νὰ ἐλπίζετε τὴν συνδρομὴν τῶν ναυάρχων, ἐναπολείπεται πρὸς ὑμᾶς ἐν μόνον μέσον ὅπως διατηρήσῃτε τὴν προσήκουσαν εἰς τὰ ἡμέτερα συμφέροντα θέσιν. Ὅφειλετε ἢ νὰ ἐπιστρέψῃτε μετὰ τῶν ναυάρχων, ἢ ἐὰν ἀποφασίσῃτε νὰ μείνητε ἐν Πόρῳ, ν' ἀποφύγητε πᾶσαν σύγκρουσιν μετὰ τῶν ἀνταρτῶν. Φαντασθῆτε νῦν τὴν ἐκπληξίν μου, ὅταν ἤκουσα τὴν μεταξὺ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῶν Ὑδραίων μαχρῆν.»

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ρούκμην τὸ ζήτημα λύεται ἀρ' ἑαυτοῦ ὁ Κυβερνήτης ἢ ἔπρεπε νὰ καταδικασθῇ ὡς ἀνανδρὸς, ἀποφεύγων νὰ καταπνίξῃ τὴν ἀδικαιολόγητον συνωμοσίαν καὶ ἐπανάστασιν τῶν νήσων, καθ' ἣν στιγμὴν δι' ἀνωτέρας ἰσχύος αἱ τρεῖς μεγάλοι Δυνάμεις ἴδρουν τὴν Ἑλλάδα Βασιλείον καὶ ἐνησχολοῦντο νὰ εὔρουν βασιλέα, ἐπρόκειτο δὲ ν' ἀποφασισθῇ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ δοθῇ πρὸς αὐτὴν πολιτεύμα, ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ εἰς ἀναρχίαν τὴν Ἑλλάδα ἀφ' οὗ ἔθετε τὰς βάσεις ὀργανισμοῦ μέχρι σήμερον θυμαζομένου. Ἄνανδρὸς δὲν ἦτο. Τὸ πολιτικόν του θάρρος ἦτο οὐ μόνον μεγαλείτερον τοῦ Μαυροκορδατου, Κουντουριώτου καὶ Μιαούλη, ἀλλὰ κολοσσικόν· διότι εὐρίτκομεν αὐτὸν εἰς μεγάλας τρικυμίας τῆς Εὐρώπης καὶ οὐδέποτε πτοηθέντα. Οὔτε ποτὲ ἐπίστευεν ὅτι ὑπῆρχον πατροκτόνοι Ἕλληνες, ὡς καὶ ὁ κ. Μένδελτων ὁμολογεῖ τοῦτο. Διότι ὅταν εἰδοποιήθῃ ὁ Κυβερνήτης παρὰ τοῦ κ. Δῶκην, πρέσβειος τῆς Ἀγγλίας, ὅτι θὰ τὸν δολοφονήθουν, εἶπε· «Θὰ σεβασθῶν τὰς λευκάς μου τρίχας.»

Τὸ χῶος ἐν τῷ ὁποίῳ ἐμίλλε νὰ πέσῃ ἡ Ἑλλάς, ἀφ' ἑτέρου, ἐὰν τὴν ἐγκατέλιπον, ὑπηγόρευεν αὐτῷ ὡς καὶ παντὶ τιμῷ ἄνδρὶ νὰ διαμεῖνῃ μέχρι ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ καθήκοντος. Ὁ ἐντιμὸς καὶ ἀνδρείος πλοίαρχος καταποντιζέται, διαμμένων ὁ τελευταῖος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου του, ὅπως σώσῃ καὶ τὸ ἐσχάτον ἐπιβάτην ἢ ναύτην.

Ὁ θιανκτός του ἐναργῶς ἀπέδειξε τοῦτο· ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δολοφονίας του μέχρι τῆς ἀρτίξεως τοῦ Ὀθωνος ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε τοιοῦτον μακελλεῖον, ὥστε πλεῖστοι τῶν ἀρχισυνωμοτῶν μετεμελήθησαν καὶ ἔκλειον τὸν ἐνδοξὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον ἐφόρευσαν.

Τινι τρόπῳ ἐπυροπολήθη ὁ στόλος καὶ ἐδολοφονήθη ὁ Καποδίστριας εἶνε δῦο ἀντικείμενα τῆς ἱστορίας, αἱ λεπτομέρειαι τῶν ὁποίων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐμφιλοχωρήσωσιν ἐνταῦθα. Τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὀφείλει ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐξετάσῃ εἶνε, ἐὰν ἡ κριτικὴ τοῦ Γερμανοῦ ἱστορικοῦ ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων ἦνε ὀρθή καὶ αἱ λεπτομέρειαι δι' ὧν ἔκτισε τὰ κατὰ τοῦ Καποδιστριαίου κληνοστάσια του δὲν ἐδόθησαν πρὸς αὐτὸν παρὰ φατρικτοῦ Ἑλλήνος, ἢ φανατικοῦ μισέλληγος

κατὰ τοῦ Καποδιστρίου. Ὁ κ. Μένδελσων δὲν παρεισάγει ἔγγραφα, ἐπιστολάς, ἐναργεῖς ἀποδείξεις, ὀνόματα ἢ ἀμερολήπτους καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρας, ὅπως ἐμπνεύσει ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν κριτικὸν ἀναγνώστην, ὅτι ὅσα ἔγραψε κατὰ τοῦ Καποδιστρίου δὲν τὰ πρῆλαθεν ἐκ τῶν πηγῶν τῆς μεροληψίας. Οὐδεὶς διατρέχων τὰς σελίδας του θὰ βραδύνη νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ὁ Γερμανὸς ἱστορικὸς ἔθεσε τὸ δισάκκιον τοῦ Αἰσώπου ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Κυβερνήτου, καὶ τὸ μὲν ἐμπρὸς κατεπλήρωσε μὲ ὅσας ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ ἐκ τοῦ σώματος τῶν συνωμοστῶν μομφάς, κατηγορίας, ἐλλειψεὶς συκοφαντίας καὶ παντοσείδεις προτάσεις, εἰς δὲ τὸ ὅπισθεν ἔθεσε τινὰς τῶν ἀρετῶν τοῦ Καποδιστρίου, ἀλλὰ ἐστίβαζεν ἄνωθι αὐτῶν τὰ αὐτὰ ἐμπορεύματα τὰ ὅποια ἔθηκε καὶ εἰς τὸ ἔμπροσθεν δισάκκιον. Ἐὰν ἐκφανῶς δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν δολοφονίαν, οὐχ ἦπτον δὲν τὴν ἀποδοκιμάζει, μνημονεύων τῶν ποιήσεων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, τῶν ἄρθρων τοῦ φιλελευθέρου κ. Πολυζωΐδου καὶ τῆς χαρᾶς τῶν χηρῶν τοῦ Μεσολογγίου, αἵτινες ἀπέβαλον τὰ μαῦρα ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς δολοφονίας, ὡς παρελθόντος τοῦ πένθους τῆς πατρίδος των.

Ἄλλ' ὁ κ. Μένδελσων δὲν ἐπέζησε νὰ ἴδῃ εἰς τίνα κωμωδίαν, εἰς τίνα παρωδίαν κατέληξε σήμερον τὸ Σύνταγμα, τὸ ὅποιον ὁ ἐνθουσιώδης πατριώτης, ὁ θερμόνους Ἀλέξανδρος Σούτσος, ἔψαλλε πρὸς τοὺς τρισκαμαθεστάτους ἀνθρώπους τοῦ 1831. Δὲν ἐπέζησε νὰ ἴδῃ τὸν μυδροβόλον συντάκτην τοῦ «Ἀπόλλωνος» τοῦ 1831, τὸν διὰ φιλελευθέρων ἰδεῶν ποτίζοντα τότε τοὺς ἐπαναστάτας κ. Πολυζωΐδην, πῶς ἀπὸ ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ Ὁθωνῶν, ὑπέγραψε πρῶτος τὸν περὶ στηλιτεύσεως Τύπου Νόμον. Δὲν ἐπέζησε νὰ ἴδῃ τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου πολυαριθμούς ὑπουργοὺς τῆς Ἑλλάδος, τοὺς μὲν συνωμύσαντας κατὰ τοῦ Ὁθωνος, τοὺς δὲ τίνι τρόπῳ ἐχρησιμοποίησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ ἀνεύθυνον τοῦ Γεωργίου.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Γυμνασίου, λέγει ὁ Γερμανὸς ἱστορικὸς, ἐώρτασαν τὴν προῆξιν τῶν Μανιατῶν καὶ ἔψαλλον τὸ ἀρχαῖον ᾄσμα τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἄριστογείτονος. Φεῦ! ἐλησμώνησεν ὅτι ὀλόκληρος ἡ Ἑλλήκη καὶ φυλὴ, ἐλευθέρη καὶ δούλη, ὅτι ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἐφρούαζεν εἰς τὸ κακούργημα καὶ ἀπεδοκίμασε τοῦτο.

Οἱ Σούτσου, λέγει, καὶ οἱ ποιηταὶ ἔψαλλον τὴν δολοφονίαν του· ἀλλ' ὁ κριτικὸς ἠγνύει ὅτι ἐκ τῶν ἑκατὸν ἐπαναστατῶν ποιητῶν ἐνενήκοντα ὀκτὼ εἰσὶ δαδαὶς πυρκαϊῆς καὶ δύο μόνον φωστῆρες.

Ὁ ἱστορικὸς ἐλησμώνησε ταῦτα καὶ ἐλησμώνησεν ὅτι ἡ δολοφονία δὲν διεπράχθη ὡς λέγει, «ἐνεκεν αἰματηρᾶς Μανιατικῆς ἐκδικήσεως, ἐν Μάρῃ στενοτάτα συνθεομένης πρὸς τὴν φύσιν τῆς χόρας καὶ τῶν ἀνθρώπων.»

Τοῦτο εἶνε ἀνακριθὲς, ὅσον καὶ ἀνυπόφορος ὕβρις πρὸς ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν τῶν Μαυρομηχαλκίων, ἐφ' ἧς οὐδὲ σκιὰ μομφῆς δύναται

νά πέση, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἐτέραν οἰκογένειαν, ἐὰν εἰς ἡ δύο τῶν μελῶν τῆς διαπράξωσιν ἐν ἐγκλημα.

Ὁ κ. Μένδελσων σὺν τοῖς ἄλλοις λέγει, « τὸ μέτρον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἐφαρμόζεται ἐν τῇ Μάνῃ ὁ Γεώργιος καὶ Κωνσταντῖνος Μαυρομιχάλης ἀπειθον εἰς τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ἐκπτώσιν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ γενάρχου τῶν καὶ ἀπηλλάγησαν τοῦ οἰκογενειακοῦ τῶν ἐχθροῦ, χωρὶς πολὺ νὰ σκεφθῶσι, διὰ τολμήματος οὐτινος τὸ νόμιμον ἥμιστα πρότερον ἀρελογοῦσαντο ὡς γνήσια τῆς φύσεως τέκνα. »

Ὅποια σαθρὰ καὶ ἀντιφατικὴ κριτικὴ!

Ὁ Πετρόμπεης, ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος, ὁ Γεώργιος Μαυρομιχάλης, καθὼς καὶ οἱ ἐπίλοιποι Μαυρομιχάλοι, ἦσαν πρὸ πολλοῦ συντεταγμένοι μετὰ τῆς καλουμένης μερίδος τῶν συνταγματικῶν, ἥτις μερὶς ἦτο νῦν σῶμα συνωμοτῶν κατὰ τῶν καθεστώτων, ὅσημέραι ἐπαυξάνον καὶ πολλαπλασιαζόμενον.

Ἄρα, ὑπέρητον τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ ὄχι τὸ φιλέκδικον, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τοῦ οἰκιακοῦ ἐχθροῦ τῶν, ὅστις, τῆς Ἑλλάδος ἤδη ἰδρυθείσης εἰς βασιλείον, ἐμελλεν ὁ ἴδιος νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ, ἀναχωρῶν συντόμως ἐξ αὐτῆς.

Τὸ σῶμα τοῦτο, ἐπὶ κεφαλῆς οὐτινος ἦσαν ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Κουντουριώτης, ὁ Μιαούλης, ὁ Βούλγαρης, ὁ Σ. Ν. Μπουτούρης, ὁ Ὁρλάνδος, καὶ φεῦ! οἱ γονεῖς μου καὶ πλείστοι ἄλλοι τῆς Σύρου καὶ Τήνου μεγαλέμποροι καὶ ἰδιῶται, προσέθη εἰς πραξικοπήματα τολμηρότατα, ὡς καὶ τὴν πυρόλησιν τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, τὴν πυρόλησιν τοῦ ναυστάθμου τοῦ Πόρου καὶ τὴν ἀρπαγὴν ὅσων ἠδυνήθη τελωνείων τοῦ Κράτους, τὸ Σῶμα τοῦτο εἶχε τὴν ἔδραν του εἰς Ἰδραν, ἐκεῖθεν δὲ ἐκράτει εἰς χεῖρας του τὸ σῶμα τῶν νευροσπάστων του, ὁ πεφωτισμένος Μαυροκορδάτος, ποιῶν τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀπλοῦς ἀνθρώπους τῆς ἐπὶ χῆς αὐτῆς κατὰ βούλησιν του νὰ κινῶνται καὶ ὀρχῶνται.

Ἡ ἀληθὴς ἱστορία σήμερον καθολικῶς πιστεύει ὅτι ὁ πεφυλακισμένος Πετρόμπεης ἠγνόει τὴν μελετωμένην δολοφονίαν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ νιῦ τοῦ καὶ οὐδεμίαν ἐνοχὴν ἔχει ἐν αὐτῇ, διότι εἶχε διακοπὴν πᾶσα οἰκογενειακὴ συγκοινωνία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν, κυρίως ὅμως ὡς ἐπικηρύττει ὁ κ. Μένδελσων, μεσολαβήσει τοῦ ναυάρχου Ῥικάρ, ὁ Πετρόμπεης ἐπρόκειτο ν' ἀποφυλακισθῆ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, τὸ ὅποιον ὁ ἄκριτος κριτικὸς Μένδελσων χαρακτηρίζει διὰ τῶν ἐπομένων λέξων, « *Ἡ ἀδικονίμην ἀσώτης ἠ.λπ. ἐπὶ τὴν Ῥωσικὴν προστασίαν.* »

Ἐνῶ λοιπὸν ἐπρόκειτο ν' ἀποφυλακισθῆ ὁ Πετρόμπεης, ὁ δὲ Καποδίστριας ν' ἀναχωρήσῃ ἅμα ὡς ἤρχετο ὁ βασιλεὺς, διὰ τίνα λόγον ἤθελε στιγματίσῃ τὸ ἔθνος καὶ τὴν οἰκογένειάν του προεπιδοκιμάζων τὴν δολοφονίαν. Τὸναντίον οἱ συνωμοταὶ ἀπέκρυψαν αὐτὴν ἀπ' αὐτῶν, διότι ἀναντιρρήτως ἤθελε τὴν ἐμποδίσει. Ἄρα, ὁ φόνος ἦτο ἕτερον πραξί-

κόπημα τῆς μεγάλης Ὑδραϊκῆς συνωμοσίας, καὶ οὐχὶ μανιατικὴ μνησικακία, ὡς μέχρι τοῦδε πολλοὶ τῶν βιογράφων τοῦ Καποδίστρια ἔχαρακτήρισαν αὐτήν. Ἡ μανιατικὴ μνησικακία δὲν παραφυλάττει πρὸ ἐνὸς μινὸς εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Ναυπλίου τὴν Καποδίστριαν, ὡς ὁ Μένδελσων ἀναφέρει, καὶ δὲν θορυβεῖ τόσο, ὅπως ἡ ἀστυνομία καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας πληρορορηθῶσιν ἵνα εἰδοποιήσωσι τὸν Κυβερνήτην. Δύο μνησικακοὶ Μανιάται, ἐὰν ἦσαν ὅπως ὁ εἰρημένος κριτικὸς τοὺς περιγράφει, ἤθελον διατηρεῖ τὸ μυστικὸν ἐντὸς τοῦ στήθους των, ὡς συνήθως ποιῶσιν οἱ Μανιάται, μέχρι τῆς ὥρας τῆς διαπράξεως τοῦ φόνου, πρὸς χάριν καὶ τῆς ἐπιτυχίας, καὶ τῆς ἀτομικῆς των ἀσφαλείας. Ἄρα, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι συνωμοταί, ἐξ ὧν οἱ πρέσβεις ἐπληροφορήθησαν τὸ σχέδιον.

Ἡ μυστὰρὰ αὕτη δολοφονία ἦτο τὸ ἔσχατον πραξικόπημα τῶν σπουδαρχιδῶν τῆς Ὑδρας, ὅπως ἀναγκάσωσι πάντα Ἑλληνα νὰ τοὺς παρακολοθήσῃ, ὅπως καταστρέψωσι τὴν νόμιμον κυβέρνησιν καὶ στερεώσωσι τὴν ἐπαναστατικὴν, καὶ ὅπως ἐνοχοποιήσωσιν ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνισμόν, παριστάνοντες εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι ὁ Καποδίστριας ἦτο μισητὸς τῶν Ἑλλήνων τύραννος καὶ ὄργανον τῆς Ρωσσίας. Ἀς ἐνθυμηθῇ ὁ ἀναγνώστης τὴν φράσιν τῆς ἀπὸ 5 Ἰουλίου 1831 ἐπιστολῆς τοῦ Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν πατέρα μου. « *Βλέπω ὅτι τὸ ἀυθαίρετον θὰ νὰ φθάσῃ ἕως εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ νὰ φέρῃ τὴν διὰ τῆς βίας κρίσιν τοῦ πράγματος.* » Χρειαζέται πολὺ διὰ νὰ ἐνόησῃ τις ὅτι δι' αὐτῆς τῆς φράσεως διεννοῦντο ἐν Ὑδρᾷ πᾶν ἀθέμιτον μέτρον;

Τὸ πραξικόπημα λοιπὸν ἦτο αἰρετικὸν καὶ οὐχὶ προσωπικόν, οὐχὶ ἀποτέλεσμα μανιατικῆς ἐκδικήσεως. Ἦτο τῆς φοβερᾶς σχολῆς τῶν Ἰσμαηλιτῶν, ἧτις ἐξηπλώθη εἰς Περσίαν, Συρίαν καὶ ὅλην τὴν Ἀνατολίαν ἰδρυθεῖσα παρὰ τοῦ Χασάν-βέν-Σαμπάχ-ἐλ-χουαϊρί, ἧς οἱ μαθηταὶ φέρουσι τὸ ὄνομα Χασασσῖνοι, ἢ μᾶλλον ὡς οἱ Εὐρωπαῖοι τοὺς καλοῦσι Ἀσασσῖνοι.

Ἡ σχολὴ αὕτη ἐπρέσβευεν ὅτι ἀντὶ νὰ ζητῆ τις νὰ κυριεύσῃ τὰ κράτη διὰ τῶν μαχῶν, ἦτο καλλίτερον νὰ αἰματοκυλίσῃ τοὺς βασιλεῖς των, τοὺς στρατάρχας των, τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτας των, τοὺς Κυβερνήτας των, καὶ τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας των, δι' ὧν ἐδικαιοῦντο καὶ συνετηροῦντο, βυθίζοντες τὸ ἐγχειρίδιον ἀσφαλῶς ἐν τῇ καρδίᾳ των, ὅπως κατορθώσωσι τούτο, λέγει ὁ ἱστοριογράφος Χάμμερ, « *εἶχον ἀνάγκη ἀσφαλῶν καὶ φανατικῶν βραχιόνων.* »

Ναί, τῇ ἀληθείᾳ, διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔπασον τόσοι τῶν ἀνδρειότερων ἱπποτῶν καὶ σταυροφόρων, τόσοι Σουλτάνοι, τόσοι Καλίφαι, τόσοι Βεζύρραι, καὶ τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς αὐτῆς ἠκολούθησε Ἰφιχάρδος ὁ λεοντόκροτος, φρονέσας τὸν ἀντίπαλόν του Κοινάδον, μαρκήσιον τοῦ Μομφεράτου. Καὶ τὴν σχολὴν αὐτὴν ἠκολούθησαν τόσοι ἄλλοι τῶν ἱποτικωτέρων καὶ γεννασιτέρων χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης.

Τὴν αὐτὴν παρηκολούθησαν καὶ οἱ ἐν Ἰδρα σπουδαρχίδαι, εὐρόντες τοὺς ἀσφαλεῖς βραχίονας δύο ἀπλῶν ἀλλ' ἐντίμων ἡρώων τῆς δυστυχῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ἀγνοούντων τὴν βαρύτητα τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὰς αἰματηρὰς πολιτικὰς συνεπειὰς του.

Νῦν εἶνε πασίγνωστον ἐν Ἑλλάδι ὅτι ὅταν ὁ Πετρόμπεης ἐν τῇ φυλακῇ ἤκουσε τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια, ἀπεδοκίμασε καὶ ἐθρήνησεν αὐτήν.

Ἡ μετάφρασις τῆς ἱστορίας τοῦ Μένδελσων ἦτο ἀναγκαιοτάτη ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο εἶνε ἀξίεπαινος ὁ Ἄγγελος Βλάχος. Διότι ὅπως ἐν τῇ Γεωμετρικῇ ἐν γεωμετρικὸν σχῆμα δὲν ἔχει μίαν μόνην πλευράν, οὕτω καὶ τὰ ἱστορικὰ συμβάντα παρουσιάζουσι διαφόρους προσόψεις, τὰς ὁποίας πρέπει τις λεπτομερῶς νὰ ἐρευνήσῃ ὅπως ἀφίχθῃ εἰς τὴν ὀρθὴν διάγνωσιν τῆς πραγματικότητος. Ἀλλὰ δὲν εἶνε σύγγραμμα ἡ ἱστορία αὕτη τοῦ κ. Μένδελσων, ἐξ οὗ ἡ νεολαία τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει νὰ διδαχθῇ τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος της, καὶ διὰ τὸ ἐπιπόλαιον τῆς κριτικῆς του καὶ τὸ ἀβάσιμον καὶ κομματικὸν τῶν πληροφοριῶν του, οὐ μόνον εἰς ὅσα ἀφορῶσι τὸν Καποδίστριαν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα σπουδαιοτάτα συμβάντα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος. Εἶνε δὲ κυρίως ἀτυχέστατος εἰς τὰς προσωπογραφίας τῶν κορυφαίων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς.

Εἰς τὴν ἐξεκόνισιν αὐτῶν διαρρήθην τις βλέπει ὅτι οἱ δάκτυλοί του μόλις κρατοῦσι τὸν κάλαμον. Οὐδὲν ἀνδρικὸν φαίνεται εἰς αὐτόν, οὔτε τὸ ἐλάχιστον πολιτικὸν θάρρος, ὡς τοῦτο ὀλοτελῶς νὰ τὸν ἐγκατέλειψεν. Ῥαίνει μὲ βρόδα τοὺς ἔχοντας ἰσχυροὺς ἀπογόνους, κρύπτει ἐντὸς πολυχρῶμων πέπλων τοὺς ἀμαρτήσαντας, ἀλλ' ἔχοντας ἔτι φωνὴν ν' ἀκουσθῶσι, καλύπτει μὲ δάφνας τοὺς προσωπικοὺς φίλους καὶ γνωρίμους του τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ῥίπτει εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀφανείαν τοὺς θυσιασθέντας ἐν τῇ ἐπαναστάσει πατριωτικῶς, πλὴν προτιμήσαντας νὰ μένωσιν ἄγνωστοι, ὡς οἱ Τριακόσιοι, οὐδεμίαν δὲ ἀπολαύσαντας προσωπικῆς δόξης.

Καὶ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἣτις ἠλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα διὰ ποταμῶν αἱμάτων καὶ Πακτωλοῦ χρυσοῦ καὶ ὄχι ψωρομυριάδων ταλλήρων, ὡς τῶν Κουντουριωτῶν, Ἐυναρδῶν, Ξένων κλπ. Ἡ μεγάλη μερὶς, λέγω, ἡ ἀπολέσασα ἐκτάσεις γαιῶν καὶ κτημάτων καὶ συναικίαις πόλεων μείζονας ἢ τὴν περιφέρειαν τῶν νήσων Ἰδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρῶν ἑμοῦ.

Περὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς μερίδος οὐδὲν ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς οὗτος, ὡς αὕτη νὰ ἦτο μηδὲν, ὡς νὰ ἐπολέμησε, ἐθυσιάσθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, ὅπως μεταβῇ ὑπὸ τὴν εὐδαιμονοτέρα δουλείαν καὶ τὰς γνωστὰς κακοθηεῖαις ἐκκτὸν σπουδαρχιδῶν, αἰματόδρων ἢ βεδιούργων, ἀλλεπαλλήλως αἰματοκυλισάντων τὴν ἀγωνιώσαν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ τάφου της Ἑλλάδος. Νίλιοι Ἰδραῖοι, χίλιοι Σπετσῶται, χίλιοι Ψαρραῖοι

νοί, ἴσως καὶ δεκαπλάσιοι εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἀπέθανον, ἐφονεύθησαν εἰς τὰς μάχας ἥρωϊκῶς, καὶ δι' ἀκραίφονους πατριωτισμοῦ ὅπως σήμερον μένωσιν ἄγνωστοι, τὰ δὲ τέκνα τῶν πεινῶντα εἶνε δούλοι σήμερον τῶν αἱματοκυλισάντων τὸ βασιλείον τοῦτο. Καὶ ὅμως, οὐδὲν τῶν τέκνων αὐτῶν λέγει, ἐγὼ ἔκαμα τὴν Ἑλλάδα. Δέκα χιλιάδες Ἕλληνας ἐσφάγησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀπαγχονίσεως τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων, κτήματα δὲ καὶ ἐπαύλεις ἴσαι πρὸς τὰς τῶν λόρδων τῆς Ἀγγλίας, διηρπάγησαν καὶ ἐδημεύθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, φοβερὰν σχηματίσαντα καὶ κολοσσιαίαν ἐκατόμβην ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ οὐδεὶς σήμερον γνωρίζει τί περὶ αὐτῶν, πολλῶ δ' ὀλιγώτερον ἐζήτησαν ποτὲ τὴν ἐλαχίστην ἀπὸ ζημιῶσιν. Ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας Ἕλληνας ἐσφαξέ τὸ τουρκικὸν χαντζάριον εἰς Χίον, Σμύρνην καὶ Κασσάνδρην καὶ ἄλλαχοῦ, καὶ τὰ τέκνα τῶν ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα ὅπως σχηματισθῆ ὁ ποταμὸς τοῦ αἵματος ὁ διεγείρας τὴν συμπαθειαν τῆς Εὐρώπης ὅλης, νὰ πέμψῃ ἑκατοστὰς φιλέλληνας μεγάλων οἰκογενειῶν καὶ κηρυχθῆ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος. Γνωρίζομεν σήμερον ἡμεῖς πόσαι χριστιανικαὶ οἰκογένειαι ἐσφαγήσαν παρὰ τῶν Ζημηπέκηνδων, Γιουρούκηνδων καὶ Ταγκαλάκηδων διαρκούντως τοῦ ἑπταετοῦ ἀγῶνος, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας; Ἡδυνήθη τίς ποτὲ ν' ἀριθμῆσῃ ἢ ὑπολογίσῃ τοὺς ἥσας τοὺς πεσόντας ἐν Πελοποννήσῳ πρὸ τοῦ Ἰμπραήμ πασσᾶ καὶ ἐπ' αὐτοῦ; Ἡδυνήθη ποτὲ νὰ ὑπολογίσῃ τὰς ζημίας αὐτῶν, ὅταν ἡ τίγρις τῆς Λυβύης μὲ τὴν σπάθην καὶ δᾶδα διέτρεχεν ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τὸν Μωρᾶ; Ὑπελόγησέ τις τῆς Ρούμελης τὰς ζημίας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρματολικῶν ἡρώων καὶ κλεπτῶν, εἰς τὸν ἥρωϊκὸν τῶν ὁποίων βραχίονα κατὰ μέγα μέρος ὀφείλονται τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐπαναστάσεως αἱ ὡς μυθώθεις μάχαι καὶ ἀψιμαχίαι; Ὑπάρχει νῆσος τοῦ ἀρχιπελάγου, ἣτις δὲν ἐθυσίασε χρήματα καὶ ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτὴν τὴν ὁποίαν οἰκειοποιήθη εἰς περιορισμένους ἀριθμὸς οἰκογενειῶν; Ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Μένδελσον ἀπέναντι τῆς μερίδος αὐτῆς καὶ τοῦ διδακτικωτάτου μαθήματος ὅπερ παρουσιάζει πρὸς τὰς μελλούσας γενεὰς τῶν Ἑλλήνων, ἣτις μερὶς ὀνομάζεται ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ἣτις ὄφειλε νὰ εἶνε τοῦ συγγραμματος τοῦ ἡ ἠλιακῆ χαίτη, ἡ δὲ περιγραφή τῆς τοῦλαχιστον ἑνὸς τόμου ὄγκος, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὀλοτελῶς ἐληθμονήθη. Εὐτυχῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐληθμονήθη εἰς τὰ ἀθανάτα συγγραμματα πολλῶν φιλελλήνων, πολεμησάντων ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ ἡμῶν, τὰ ὅποια οὐδεὶς δύναται νὰ γράψῃ λεπτομερῶς ἱστορίαν τῆς ἐπαναστάσεως, χωρὶς πρῶτον νὰ τὰ συμβουλευθῆ.

Ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Μένδελσον ἀπέναντι τοῦ τοιοῦτου θέματος ἐσπίρρυσσε μέχρι σταγῶνος. Ὁ κ. Μένδελσον εἶνε ἐνταῦθα ἐπιλήθμων καὶ αὐτῶν τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος.

Τίς δὲν γνωρίζει ὅτι ὁ πρῶτος νόμος τῆς ἱστορίας εἶνε νὰ μὴ ἔχη τις

τὴν τόλμην νὰ προτάξῃ ἐν ψεῦδος, μὴτε νὰ κρύψῃ μίαν ἀλήθειαν, νὰ ἀποφεύγῃ δὲ νὰ γίνεταί ὑποπτος ὅτι εὐνοεῖ ἢ ὅτι μιτεῖ.

Κατ' ἐμὴν γνώμην, ὁ κ. Μένδελσων ἁμοιάζει μικρὸν τὸν ἡμέτερον ἱστοριογράφον Προκόπιον εἰς τὰ τοῦ Κυβερνήτου. Ὁ Προκόπιος ἀφ' ἐνὸς ἐκάλυψε μετ' ἐπαίνων τὸν Αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν καὶ τὴν Αὐτοκράτειραν Θεοδώραν, καθὼς καὶ τὸν Βελισσάριον καὶ τὴν σύζυγόν του Ἀντωνίαν, μετὰ ταῦτα δὲ διὰ τῶν ἀνεκδότων του περὶ αὐτῶν τοὺς ἐθεκτρισε καὶ ἀναιδέστατα τοὺς ἐξέθηκεν.

Νοέμβριος 1885

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΣ

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ μιᾶς σπουδαιοτάτης ἐποχῆς τῆς Νέας Ἑλλάδος ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκτροχιμσθὲν τὸ νεκρὸν ἡμῶν Κράτος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου Καποδίστριας πρὸ τῆς πολιτικῆς ἀνατροπῆς του, ὅστις τόσον ἐπιτυχῶς ἤρξατο αὐτῆς, ἔκτοτε δὲ ἐδυθίσθη ἐντὸς χρόνου, ἐνῶ οἰκιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ πολιτικαὶ του μεταπολιτεῦσαι αἱ ἀλλαγαὶ τῶν δυναστειῶν του, ἢ ἡ αὔξησις τῶν γαιῶν του δὲν δύναται παρὰ νὰ μεταβῆ πρὸς τὰ πυκνότερα τοῦτου, μέχρις οὗτου, τὰ φοβερὰ δεινὰ τῆς γενικῆς παραλυτικῆς συνοδευόμενα ὑπὸ καταστρεπτικῶν κινδύνων, προσενέγκουσι διὰ πολυχρονίων παθημάτων τὴν εἰρημένην πολιτικὴν ἀνατροπὴν, καταχωρῶ ἐνταῦθα ὀλίγιστα τῶν εἰς χεῖρας μου ἐγγράφων, ὅπως ἀποδείξω δύο τινὰ, πρῶτον, ὅτι αἱ χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις τῶν κυρίων συνωμοστῶν, πρωτίστη αἰτία τῆς ἀνταρσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἄριστος τῶν ὀργανωτῶν ἔθετε τὰ θεμέλια τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἀνατροπῆς, ἦσαν καὶ παράλογοι καὶ ἀδικαιολόγητοι, διότι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος τὸ ἐθνικὸν Ταμεῖον, εἴτε ἐκ τῶν προσόδων του, εἴτε ἐξ ἐθνικῶν ξένων δανείων, εἴτε διὰ τῶν προκαταβολῶν τῶν ἰδιωτῶν, ἐξ ὧν εἴμεθα καὶ ἡμεῖς, ποτὲ δὲν καθυστέρησεν οὔτε τοὺς στόλους οὔτε τῆς ξηρᾶς τὸν στρατὸν πολεμοφοδίων καὶ ζωοτροφῶν, ὅπως ἔχωσι τοιαύτας μυθώδεις ἀπαιτήσεις, δεύτερον, διὰ νὰ καταπεισθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὑπερασπιζόμενος τὸν ἔξοχον πολιτικὸν Ἕλληνα, μὴ ἐξαιρῶν τοὺς ἰδίους γονεῖς μου ἐκ τῆς μομφῆς, ἐκπληρῶ καθήκον ἱστορικῆς δικαιοσύνης, ἀποδεικνύων διὰ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν τὴν ἀνωθι ἀλήθειαν τῆς χρηρηγήσεως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τῶν τε προσίμων καὶ πολεμοφοδίων εἰς τὰς δεινότερας περιστάσεις τοῦ ἔθνους, διὸ ἐπικραυλάων οὐδὲν ἕτερον αἶσθημα ἐπικρατεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἢ ἐκεῖνο τῆς ἀκραδάντου δικαιοσύνης καὶ τοῦ προσήκοντος θαυμασμοῦ πρὸ τοῦ αἰδίου καὶ αἰώνηστον θῦμα, τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΣ

Εὐγενέστατε Κύριε Θεόδωρε Ξέρε,

Σὲ ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς!

Ἐρωτῶμεν διὰ τὴν υἱεὶάν σου. Πρὸ πολλοῦ μᾶς ἔγραψεν ἡ ἐπιτροπὴ διὰ τὴν προσμένονμεν γέννημα πεντακόσια βατζίλια ἀπὸ τὴν εὐγενείαν σας. Ἔως ὥρας δὲν ἀπολούσαμεν τίποτε καὶ ἐβιάσθημεν μεγάλως ἀπὸ πείναν. ὥστε ἐζήσαμεν δέκα ἡμέρας μὲ λάχανα. Τώρα πάλιν ἐλάβομεν καὶ τὴν παροῦσαν δευτέραν περικλειομένην πρὸς τὴν εὐγενείαν σας, ὅπου ἀμέσως νὰ μᾶς οἰκονομήσετε. Ἀδελφέ! παρακαλεῖσαι, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ νὰ μᾶς προφθάσῃς ὅσον τὸ ὀλιγορώτερον μὲ τροφὰς κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ μάλιστα οἱ στρ. Τζόγκας καὶ Ῥάγκος ἀνεχώρησαν διὰ τὸ ἐπάνω μέρος. Ἐὰ στρατεύματά τους, μὲ τὸ νὰ μὴν τοὺς ἠκολούθησαν ἐπλακώθησαν ὅλα ἐδῶ εἰς ἡμᾶς καὶ ἐγένικμεν διπλοῖ κατὰ τὴν ποσότητα ἀπὸ ὅσοι εἴμεθα προτοῦ, καὶ πρέπει: ὅπου νὰ σταλθῇ καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε σταλθῇ διὰ τοὺς εἰρημένους στρ. Τζόγκ. καὶ Ῥάγκ. νὰ μᾶς ἔλθῃ ἐδῶ. Ἡ καὶ περισσότερο ἀκόμη, διότι ἐσυνάχθησαν στρατεύματα περσιττά. καὶ δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πάλιν ξαναλέγομεν καὶ δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος ὡς πατριώτης καὶ φιλογενῆς νὰ μᾶς προφθάσῃς ἀπὸ τροφὰς ὅσον τάχιστα! ξανασπαζόμενοι σας ἀδελφικῶς μένομεν.

Οἱ πατριῶται καὶ ἀδελφοὶ Σου

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ. ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ Μ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ. ΔΗΜΟ ΒΕΛΙΟΣ

Τῆ 2 Δεκεμβρίου 1825

Ἐκ τοῦ ἐν Ἀκαρνανίᾳ Ἑλληνικοῦ Στρατοπέδου.

Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ ὦρα ἀργίτερα νὰ μᾶς ἔλθουν τροφάι, στείλει καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ κλειστον γραῖμμα πρὸς τὸν ναύαρχον Κ. Α. Μικουλῆν. ὅθεν εἶνε εἰς αὐτὰ τὰ παράλια.

Οἱ ἴδιοι.

Εὐγενέστατε Κύριε Θεόδωρε Ξέρε,

ἀσπάζομαι σε ἀδελφικῶς.

Λαβὼν τὸ γραῖμμα σου ἐχάρην ἄκρως διὰ τὴν ἀξιεραστόν μοι υἱεὶάν σου· καλῶ δὲ Θεοῦ βοηθεῖς υἱαίνω μὲχρι τῆς σήμερον. Ἐλήθη καὶ τὸ σιτάρι. ὅμως ἀκόμη δὲν ἐξεμπαρκαρισθῇ· καὶ ἀπὸ ξεμπαρκαρισθῆ. σοῦ ἔρχεται μὲ τὸν ἴδιο καραθοκύρη ἢ τακτικὴ ἀπόδειξις τοῦ κυρίου Ἀθανασίου ὑποφρονιστοῦ διὰ τὴν καθαρὰν παραλαβὴν τῆς ποσότητος τοῦ σιταριοῦ. Μοῦ λέγεις πῶς δὲν σου ἔγραφα προτῆτερα νὰ μου στείλῃς. Αὐτὸ, ἀδελφέ, δὲν εἶνε ἰδικόν μου ἰντερέσιον, αὐτὴ ἡ φροντίς στέκεται εἰς τὴν ἐν Μεσολογγίῳ γενικὴν ἐπιτροπὴν νὰ μᾶς ἐξοικονομήσῃ, τοῦτο μόνον εἶνε ἰδικόν μου χρέος. τὸ νὰ εἰδοποιῶ τὴν γενικὴν ἐπιτροπὴν καὶ τοὺς Ἐπιστάτας τῆς, ὅτι ἔχει τὸ στρατόπεδον ἔλλειψιν μεγάλην ἀπὸ ψωμί. Ἡ εὐγενεία σας κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς ἐπιτροπῆς θέλετε μᾶς ἐξοικονομῆ εἰς τὴν ἀνάγκην μας. Τὰ λοιπὰ πεντακόσια βατζίλια ὅπου διατάττεσθε διὰ τὸ Σῶμα τοῦ Στρ. Τζόγκ. νὰ στείλετε, ἐπειδὴ ὁ Τζόγκας ἀνεχώρησε διὰ τὸ ἐπάνω μέρος καὶ οἱ στρατιῶται του ἔμειναν ἐδῶ, καθὼς σε προειδοποιήσαμεν. Θέλετε τὸ στείλει ἐδῶ, εἰς τὸν Κ. Ἀθανάσιον Χατζόπουλον φρονιστήν. καὶ αὐτὰς θέλει τὸ δώσει: ὅθεν εἶνε διωρισμένος ἀπὸ τὴν γενικὴν Ἐπιτροπὴν. Διὰ τὸ ἅτι ὅπου μοι γράφεις ὅπου ἔγω ἀγορασμένον διὰ τὸν Κ. Θέμελῆν καὶ νὰ τὸ στείλω τῆς εὐγενείας σου, ὅτι τὸ ἔχει ὁ Κ. Θέμελης διὰ ἰδικόν σου, ἐγὼ, ἀδελφέ, αὐτὸ ἔχει γρόσια γίλια διακόσια πενήντα καὶ εἶνε ἀξιώτατον, καὶ τὸ ἔγω ἀγορασμένον δι' αὐτόν. Χαίρομαι ἂν ἦνε καὶ τῆς εὐγενείας σου ὅμως ἐγὼ χωρὶς νὰ λάβω εἰδήσιν ἀπὸ τὸν Κ. Θέμελῆν δὲν εἴμπορῶ νὰ τὸ στείλω καὶ ἀμέσως ὅπου με διορίσῃ θέλει σοῦ τὸ στείλω. Ἄν ἔγῃς νέα περὶ τῆς ὠφελείας τοῦ ἔθνους, ἢ κάθε ἄλλο.

γράψε μου, καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σου πρὸς χαρὰν μου. Μένω ξανασπαζόμενός σε ἀδελφικῶς

Ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

Ἐκ τοῦ ἐν Ἀκαρινίᾳ Ἑλληνικοῦ Στρατοπέδου. 8 Ὀκτωβρίου 1825.

Εὐγενέστατε Κύριε Θεόδωρε Ξένε

Σὲ ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς,

Ἐρωτῶ διὰ τὴν ἐφετῆν μοι ὑγείαν σου, καὶ γὰρ δὲ ὑγιαίνω. Καὶ προχθὲς σὰς ἔγραψα καὶ τώρα πάλιν δὲν λείπω νὰ σὰς γράψω. Εἰςέυρε ὅτι ἐλάβομεν διαταγὴν τὴν ὅποιαν ἐπιθυμοῦσε ἡ ψυχὴ μας, διὰ νὰ ὑπάγωμεν νὰ πέσωμεν παντοπρατῆ ἔπάνω εἰς τὸν κοινὸν ἐχθρὸν μας Κιουταχῆν. Ἡ ἀπόφασίς μας εἶνε αὕτη, ἢ νὰ πάρωμεν ἢ νὰ δώσωμεν μὲ τὸν ἐχθρὸν, ὅτι περισσότερο πλεόν δὲν ὑποφέρεται νὰ τὸν βαστώμεν ἔξω τοῦ Μεσολογγίου. Τώρα ἔχομεν νὰ μιμηθῶμεν τοὺς προγόνους μας ἥρωας, ὡσάν Λεωνίδα καὶ λοιποὺς καὶ νὰ δείξωμεν ἐκείνην τὴν προγονικὴν μας τιμὴν καὶ δύναμιν εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ πολεμοῦντας μας ἔχθρους καὶ ὁ θεὸς ὁ ἑσπερῶν τὰ πάντα νὰ μᾶς βοηθήσῃ, ξανασπαζόμενός σε ἀδελφικῶς, μένω.

Ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ

Ἐκ τοῦ ἐν Ἀκαρινίᾳ Ἑλληνικοῦ Στρατοπέδου 10 Δεκεμβρίου 1825

Ἀριθ. 2843

Προσωρινῆ Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος

Ἡ προσωρινῆ Διεύθυνσις τῆς Δυτικῆς Χ' Ἑλλάδος

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κ. Θεόδ. Ξένον

Δὲν ἐλάβομεν πρὸ πολλοῦ γράμματά σας, οὔτε τὸ λαντῶνι τὸ ὅποιον σὰς ἐστέλλαμεν ἐπὶ τούτου ἐπέστρεψεν ἕως τῆς ὥρας, καὶ ἀποροῦμεν διὰ τὴν ὄχι μιχαρὰν ἀργητῶν του.

Ἀπὸ τὰ ἀλεπάλληλα γράμματά μας, τὰ ὅποια σὰς ἐστέλλαμεν διὰ διαφόρων ὁδῶν, ἐπληροφορήθητε βέβαια, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν κύριον Λεβίδην, ἀναχωρήσαντα πρὸ ἡμερῶν δι' αὐτοῦ, τὴν παντελῆ ἔλλειψίν μας ἀπὸ τροφῆς καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μᾶς προσθάσῃτε ὅσον τάχος μὲ ἱκανὴν ποσότητα ἐξ αὐτῶν. Πρέπει νὰ ἐβουσεν ἦδη αὐτοῦ ἢ εἰδήσειε του ὅτι τέσσαρες χιλιάδες Ἀραβες ἤλθον εἰς βοήθειαν τοῦ Κιουταχῆ. Χθὲς ἤλθεν εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον καὶ αὐτὸς ὁ Ἡμπραῆμης μὲ σημαντικὴν δύναμιν, καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἔχομεν πληροφορίας, ἔχει σκοπὸν νὰ κάμῃ ἐφοδὸν κατὰ τοῦ Μεσολογγίου. Οἱ ἐν αὐτῷ δὲν δειλιώσιν οὔτε τὰς δυνάμεις οὔτε τὰ μελετώμενα ἐπιχειρήματα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐκείνο πῶς τοὺς κατασκευαζοῦν εἶνε ἡ ἔλλειψις τῶν τροφῶν. Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος, προσπαθήσατε κάμωντες τὰ ἀδύνατα δυνατὰ νὰ μᾶς προσθάσῃτε ὅσον τάχος μὲ τροφᾶς, ὅσον περισσότερο καὶ ἂν ἡμπορήτε διὰ νὰ ἐξοικονομοῦνται καὶ τὰ ἐσῶ καὶ τὰ ἐξῶ τοῦ Μεσολογγίου στρατεύματα, τὰ ὅποια δὲν εἶνε ὀλίγα, καὶ εἶνε κίνδυνος νὰ μὴ λειποτακτῆσιν διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ψωμιοῦ. Ἐχομεν ἔλλειψιν ἀπὸ πολεμφοδία καὶ γράφομεν πρὸς τοὺς αὐτοῦ κυρίως Σεβαστὸν καὶ Λαδοπούλον νὰ στείλουν ἀνθρώπων πρὸς τὸν στόλον διὰ νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν ἐρχομὸν του ὁμοῦ μὲ τὴν γαλέτταν ἧτις ἐστάλη ἀπὸ Ναυπλιον μὲ πολεμφοδία καὶ ἐπέστρεψεν ὀπίσω, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, διὰ τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐξακολουθεῖτε, ἀδελφε, μὲ τὴν ἐγνωσμένην δραστηριότητά σας νὰ στέλλετε τρο-

φας εις Μεταλά, ἕως οὗ ὑπάρχει ὁ ἀποκλεισμός καὶ ἀπὸ ἐκεῖ φροντίζομεν νὰ τὰς μεταφέρωμεν, μολοντί εἰς τὴν μετακλίμασιν των δοκιμάζομεν μύρια βάσανα καὶ ποικίλα φαινομῆς ὄχι ὀλίγους. Σὰς ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καὶ μένομεν.

Μεσολόγγιον τῆ 19 Δεκεμβρίου 1825

Οἱ ἀδελφοί σας

ΙΩ. ΠΑΠΑΔΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜ. ΘΕΜΕΛΗΣ

Υ. Γ. Ἐπειδὴ εἰς Σκρόφρας ἔχομεν ἀρκετὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἣ ὁποία ἐμποδίζει τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ τοῦ νὰ κινήθωσιν ἐνεκεν τοῦ μέρους τούτου μὲ τὰ λαντζονιά των, διὰ τοῦτο, προσπαθεῖτε νὰ καταπέθητε τοὺς πλοιάρχους τῶν καϊκιῶν τὰ ὁποία στέλλετε δι' ἐδῶ μὲ τροφὰς νὰ πηγαίνουν ἂν δυνατόν ἐκεῖ κατ' εὐθείαν νὰ ξεφορτώνουν τὸ πρᾶγμα, ὄντες βέβαιοι ὅτι δὲν τρέχουν κανένα κίνδυνον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς.

Οἱ Ἰδιοί

(Τ. Σ.)

Πρὸς τὸν τιμιώτατον κύριον Θεόδωρον Ξένον

Πρὸ ὀλίγου ἔλαβον τὴν τιμὴν σου τῆς 18 τοῦ παρόντος, γεγραμμένην ἀπὸ Δαζαρέτον Ζακύνθου εἰς ἀπάντησιν τοῦ πρώτου γραμματῶς μου τῆς 15 τοῦ αὐτοῦ, μὲ τὸ ὅποσον σ' ἐφανέρωσα τὴν χρεῖαν τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τροφὰς καὶ σ' ἐπαρακίνησα νὰ τὰ προμηθεύσης ὅσον τάχιον, ὡς ἔχουν ἐπάνω σου αὐτὸ τὸ βέλος. Ἐπαινῶ τὴν πατριωτικὴν σου προθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἐξοδύσης περισσότερον 3200 τάλληρα, ὡς λέγεις, ἀπὸ τὴν συμφωνίαν ὅπου ἔχετε μὲ τὴν Σ. Διοίκησιν, διὰ νὰ προφθάσης πάλιν τὸ κινδυνεῶν προπύργιον τῆς πατρίδος, ἀπὸ ἐξαπέστειλες ἕως τῶρα ὅσην ποσότητα σιτοκαλαμποκιοῦ ἤσων ὑπόχρεως νὰ ἐμβάσης τὸ ὅποσον ἐγὼ δὲν ἤμπορούσα νὰ εἰξεύρω ἀκριβῶς, καθὼς οὐδὲ ὅσας φροντίδας καταβάλλεις εἰς αὐτὸ τὸ χρέος. Δὲν ἀμφισβῆλω λοιπὸν ὅτι καὶ ἡ Σ. Διοίκησις ὄχι μόνον θέλει πληρῶσι ἐν καιρῷ τῆς ζητήσεώς σου ὅσα ἐξοδύσης περιπλέον ἀπὸ τὰ συμπεφωνημένα, διὰ νὰ μὴ χυθῆ τὸ Μεσολόγγι τῶρα, ἀλλὰ θέλει ἀποδώσει τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τὴν ἀπόρασίν σου οὐδὲ εἶνε δυνατόν ποτὲ νὰ μὴ δεχθῆ καὶ ἐξορλήσῃ τιοῦτους λογαριασμούς. Ἄν ἴσως ὅμως παρ' ἐλπίδα ἤθελεις ἀπαντήσῃ εἰς τοῦτο καμμίαν δυτοκλίαν ἐκ μέρους αὐτῆς, τότε δὲν θέλω λείψῃ νὰ παραστήσω κατὰ τὸ δίκαιον ὅλην τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐγὼ διὰ νὰ γνώρισῃ καθαρώτερον τὴν δούλευσίν σας ἡ Σ. Διοίκησις.

Ὁ ἀδελφός σας

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ

Σκρόφρας ἐκ τοῦ πλοίου Θεμιστοκλέους τῆ 19 Νοεμβρίου 1825 ὥρα 2 τῆς νυκτός.

Ἡμεῖς οἱ πρόκριτοι τῆς νήσου Ἰδρας, δηλοποιοῦμεν πρὸς ὅποιον ἀνήκει ὅτι ὁ εὐγενέστατος κύριος Ἐμμανουὴλ Ξένος, Πάτριος, πατριωτικῶς ζῆλῳ κινούμενος προσέφερε καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ ἡμέτερον Κοινὸν διὰ χρῆσιν τοῦ στόλου μας ἀγωνιζομένου κατὰ τῶν τυράννων μας βαρέλια ἐξδοκίχοντα ἐξ πυρίτιδος, ζυγίζοντα ζύγιον καθαρὸν ὀκτάδας χιλίας πεντακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ, λέγομεν βαρέλια 76 ὀκτάδας 1596. Εἰς ἐνδειξὴν δὲ τῆς προαιρετικῆς ταύτης συνεισφοράς του καὶ ἵνα γνωρίζηται ὅπου ἀνήκει ὁ ἐνάρετος αὐτοῦ πατριωτισμὸς τῷ δίδεται τὸ παρὸν ἐπισφραγισμένον μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ ἡμετέρου Κοινοῦ καὶ ὑπογρανόμεθα σήμερον τῆ δευτέρᾳ Μαΐου 1823 ἐν Ἰδρα.

(Τ. Σ.)

Οἱ Πρόκριτοι τῆς νήσου Ἰδρας.

Ἐ ν δ ε ε ξ ε ε.

Γνωρίσατε ἡ Πατρίς καὶ ἐκ πείρας τὴν ἄκρα φιλογένειαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ φρονήματα τοῦ ἐντιμωτάτου κ. πρίου Θεοδώρου Ξένου, ἐκ πατρίδος Πάτριου, ὅστις

ἐνθουσιῶν διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς φιλετάτης Ἑλλάδος ἐκ τῶν τυράννων, ἔσπευσε νὰ δεῖξῃ τὴν φιλελεύθερον του ψυχὴν, βοηθῶν λόγῳ καὶ ἔργῳ γενικῶς καὶ ἰδίως διάφορα μέρη, ἐν ἑκ τῶν ὁποίων ἐστάθη καὶ ἡ πατρὶς ἡμῶν Κρήτη, ὅπου μὲ Ἑλληνικὴν ὄντως ἐλευθεριότητα φανεί, διεμοίρασε δωρεὰν ἐξακόσια τουφέκια εἰς διαφόρους πατριώτας πολεμιστάς. Εὐγνωμοσύνης ἕνεκα δίδει τῷ ῥηθέντι ἀγαθῷ πατριώτῃ τὸ παρὸν ἰσχυρωμένον μὲ τὴν ἐπ' αὐτῆς σφραγίδα.

Ἐν Κισσάμῳ 29 Μαρτίου 1823

Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γενικοῦ Ἐπαρχοῦ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Κρήτης
(Τ. Σ.) Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Εὐγενέστατε κύριε Ἐμμανουὴλ Ξένε,

Τὰ παράπονά σας διὰ τῆς εὐγενικῆς ἐπιστολῆς σας τῆς 26 τοῦ ἐνεστῶτος εἶνε δικαιοῦστατα. Ἐλπίζω ὅμως, φίλε, νὰ μὲ δικαιώσετε καὶ ἐμὲ, διότι μόνον καὶ μόνον αἱ μεγάλαι κατ' αὐτάς φροντίδες μὲ ἐμπόδισαν ἀπὸ νὰ σᾶς ἀποκριθῶ ἐν καιρῷ εἰς τὰ προλαβόντα γράμματά σας, καὶ ἐπληρώθησαν πρὸς τὸ παρὸν εἰς χεῖρας τοῦ κ. γαμβροῦ σας ἡ ὁμολογία τοῦ Κοινοῦ μας ἀπὸ τάλληρα πεντακόσια, καθὼς καὶ ἡ τιμὴ τῆς πυρίτιδος. Διὰ δὲ τὰ λοιπὰ, πρέπει νὰ κάμετε ὑπομονὴν ἕως νὰ ἐκπλεύσῃ ἡ δευτέρη μοῖρα τοῦ στόλου μας, καὶ τότε κατὰ τὸ περίσσευμα λαμβάνετε καὶ ἄλλα. Ἐφρόντισα ὁμοίως καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια νὰ σᾶς σταλοῦν τὰ σιρόπια, τὰ ὁποῖα καὶ ἐφορτώθησαν. Ὅλα δὲ ταῦτα, δὲν ἀμφιβάλλω, νὰ σᾶς εἰδοποίησεν ὁ κ. Γαμβρός σας.

Ἐλυπήθην, φίλε, εἰς ἄκρον διὰ τὴν ἀσθένειάν σας, ἐξ ὅλης δὲ ψυχῆς εὐχομαι τὴν ἀνάρρωσίν σας ἐν τάχει, διὰ νὰ σᾶς ἀπολυσωμεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐνταῦθα, κατὰ τὰς ἐλπίδας σας καὶ μὲ τὴν προτέραν σας καλὴν ὑγίαν. Ἐν τοῦτῳ δὲ ἐξ ὅλης καρδίας ἀσπαζόμενός σας, μένω.

Ἰῶρα, τῆ 29 Ἰουλίου 1824

Ὁ εὐλικρινὴς φίλος καὶ ἀδελφὸς
ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Εὐγενέστατε κύριε Ἐμμανουὴλ Ξένε,

Ἐλαβον τὴν ἀπὸ 3 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εὐγενικὴν ἐπιστολὴν σας καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔγνων. Γνωρίζων τὸ εὐγενὲς τοῦ χαρακτήρος σας, τὸν ὑπὲρ πατρίδος ζῆλον σας καὶ τὰ λοιπὰ ἐνάρετα προτερήματά σας, καὶ χαριζόμενος εἰς αὐτὰ μετὰ πάσης μου χαρᾶς ἤθελον ἐκπληρώσει τὰ εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν διαλαμβανόμενα αἰτήματά σας, ἐὰν ἐκρέματο μόνον ἀπὸ ἐμέ. Τὰ μὲν σμιδράλια, κύριε, ἔγεινε κοινῆ τῶν προκρίτων ἀπόφασις νὰ πληρωθῶσι πρὸς 55 παράδες τὴν ὀκκά καὶ εἰς διορίαν τριῶν μηνῶν, τὰ δὲ καταναλωθέντα εἰς τὸ πλοῖον τοῦ κ. Φόνου τετρακόσια τάλληρα θέλουσιν πληρωθῆ ὅταν ἀποζημιωθῶσι καὶ ὅσοι ἄλλοι κατέβαλον εἰς ἐτοιμασίαν καρβίων εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν κατεβάλετε καὶ ἡ εὐγενεία σας κατὰ τὸ εἰς χεῖρας σας ἀποδεικτικὸν τῆς ἐνταῦθα κοινότητος. Σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς καὶ μένω.

Ἰῶρα, τὴν 7 Σεπτεμβρίου 1824

Φίλος εὐλικρινὴς καὶ πατριώτης
ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ἦμεῖς οἱ πρόκριτοι τῆς νήσου Ἰῶρας δηλοποιούμεν, ὅτι λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν κύριον Ἐμμανουὴλ Ξένον διὰ χρῆσιν τοῦ στόλου μας καὶ διὰ λογαριασμὸν τῆς ὑπερτάτης Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος καντάρια 127 καὶ 9 ὀκκάδες, λέγω καντάρια ἑκατὴν εἰκοσι ἑπτὰ καὶ ὀκκάδες ἑννέα μυδράλια, ἐκ τῶν ὁποίων, τὰ μὲν καντάρια ἐξήκοντα ἑννέα καὶ ὀκκάδες πέντε παρελάβομεν εἰς δύο φορεῖς,

τὰ δὲ καντάρια πεντήκοντα ὀκτώ καὶ ὀκτώδεσ τέσσαρες ἐξυγίσθησαν μὲν, ἔμειναν ὅμως ἀποτεθειμένα εἰς τὸ μαγαζίον. Εἰς ἐνδειξιν δὲ τῷ δίδεται τὸ παρὸν ἐσφραγισμένον μὲ τὴν κοινὴν ἡμῶν σφραγίδα σήμερον τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1823 ἐν Ἰδρα.

(Τ. Σ.)

Οἱ Ἠρόκριτοι τῆς νήσου Ἰδρας.

Εὐγενέστατε κύριε Ἐμμανουὴλ Ξένε,

Με ἄκρα μου εὐχαρίστησιν ἔλαβον τὴν ἔντιμον ἐπιστολὴν σας τῆς 20 ἐνεστώτος, ἔλυτήθη ὅμως διὰ τὸν προσταγμένον ἀναχωρισμὸν ἀπὸ Ζακύνθου τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ ἐπιτρόπου μου, διότι ἐκ τούτου γίνεται μεγαλύτερα ἀργοπορία καὶ δυσκολία εἰς τὴν παραλαβὴν τῶν δανείων, διότι μὲ τὸν καπετὰν Σπυρίδωνα Πόποβικ αὐστριακόν, ἔγραψα πρὸ ἡμερῶν τοῖς κυρίοις Δογροθέτῃ καὶ Βάρφ, κλείσας τὰ γράμματα ὅλα εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν ἐπίτροπόν μου.

Χαίρομαι ὅμως μαθὼν ὅτι ὁ κύριος Γόρδων ἐφάσεν εἰς Μασσαλίαν, ὅθεν ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ τὴν 30 τοῦ παρελθόντος Μαΐου. Εἴθε νὰ μὴ ἀνέβαλε τὸν καιρὸν καὶ ἡ θεία Πρόνοια νὰ τὸν εὐδώσῃ ἐν συντόμῳ διὰ νὰ προφθάσῃ ἐν καιρῷ αἱ μεγάλαι ἀνάγκαι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Με εἰλικρινῆ αἰσθαντικότητά ἀναγινώσκω, κύριε, τὰς πατριωτικὰς παρακινήσεις εἰς τὸ νὰ κάμω καὶ νέας συνεισφορὰς διὰ νὰ διασώσωμεν τὴν πατρίδα ἀπὸ τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον καὶ νὰ μὴ χάσωμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν μας εἰς τὴν ὕβριν καθ' ἣν ἐτοιμάζεται ἡ Εὐρώπη καὶ ὅλος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ ἀυτάδελφός μου θέλει σὰς ἐπιπροφόρησε ὅτι καὶ ἐγὼ καὶ οἱ λοιποὶ συμπατριῶται μου ἐκάμαμε τέλος πάντων ὅτι ἡδυνάθημεν καὶ οὕτως ἡ πρώτη μερίς τοῦ στόλου μας ἐξέπλευσε πρὸ ἡμερῶν, ἡ δὲ ἄλλη ἐκπλέει σὺν Θεῷ αὐριον ἢ τὴν τρίτην ἀφεύκτως.

Κύριε, ἡ πατρίς ἔχει κατὰ τὸ παρὸν ἀνάγκην ἀπὸ τὰς ἐκδουλεύσεις σας, ἐγὼ δὲ καὶ ἀπ' ἄρχῃς πεπεισμένος καὶ τώρα μᾶλλον βεβαιούμενος διὰ τὸν εἰλικρινῆ πατριωτισμὸν σας δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλετε ἐπιμείνειν ἄχρι τέλους μὲ τὸν αὐτὸν ἐνάρετον ζῆλον, πράττων ὅτι καὶ μεταβῶν ὅπου ἡ περίστασις καλέσῃ, ἕως ὅτου νὰ ληφθῶσι τὰ εἰς τὴν σωτηρίαν μας ἀναγκαϊότατα χρέγματα. Ἐν τοσούτῳ ἐκ καρδίας ἀσπαζόμενος σας, μένω,

Ἰδρα, τῇ 22 Ἰουνίου 1824

Ὁ εἰλικρινὴς φίλος καὶ πατριώτης
ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Ἀδελφὲ κύριε Ἐμμανουὴλ Ξένε,

Ἀπ' ἀρχῆς ἐδείχθη ὁ μόνος βοηθὸς καὶ σωτὴρ ἐν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τῆς Διοικήσεως.

Ἐχομεν ἀνάγκην καὶ ἀνάγκην μεγάλην διὰ ἑκατὸ τάλληρα, καθὼς ἐξοικονομησας καὶ τόσας ἄλλας ἀνάγκας μας, λάβε τὴν καλοσύνην νὰ μᾶς ἐξοικονομήσῃς καὶ ταύτην, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ μεταποτίσωμεν. Κύριε, μὴ μᾶς ἀρνηθῆτε τὴν αἰτησίαν μας καὶ πολλὰ μᾶς ὑποχρεοῖτε. Τὰ ἀδύνατα, παρακαλούμεν κάμετε δυνατὰ, καὶ μένομεν.

Τῇ 13 Ἰουνίου 1827 ἐκ Πωρόβου

Οἱ ἀδελφοί σας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΚΑΛΗΣ ΙΩ. ΜΙΑΝΤΗΣ

Ἐλαβα τὰ ἄνωθεν ἑκατὸν τάλληρα, ἀριθ. 100 διὰ λ)σμὸν τῆς Κυβερνήσεως.

Τῇ αὐτῇ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΙΖΟΥΛΑΣ

Ἀριθ. 5804

Ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου.

Ὁ κύριος Ἐμμανουὴλ Ξένος εἶχε μετὰ τῆς Διοικήσεως συμφωνητικὸν περὶ προβλέψεως γεννημάτων, ἐκδοθὲν τὴν 7 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1825, τὸ ὁποῖον ἐπομένως ἐμεινεν ἀκυρον, διότι αἱ δοθεῖσαι παρὰ τῆς Διοικήσεως εἰς αὐτὸν συναλλαγματικαὶ δὲν ἐπληρώθησαν.

Ἡ Διοίκησις ἐπειδὴ δι' αὐτὸ τοῦτο εἶνε εἰς χρεὸς κατὰ τὸ ἄνω εἰρημένον συμφωνητικὸν νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν κ. Ἐμμανουὴλ Ξένον, τόσον διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν γεννημάτων καθὼς καὶ δι' ἄλλα διάφορα ἀντικείμενα, ἐδώρισε τριμελῆ ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἀπὸ τοὺς κυρίους Δ. Κανελλόπουλον, Γεώργιον Λέλλην καὶ Ἰω. Βεζούλαν, διὰ νὰ ἐπεζεργασθῇ τοὺς λογαριασμοὺς τοὺς ὁποίους πρὸς αὐτὴν ἐπαρουσίασεν ὁ κύριος Ἐμμανουὴλ Ξένος περὶ τῆς εἰρημένης ὑποθέσεως.

Ἡ τριμελής αὕτη ἐπιτροπὴ ἐπεζεργάσθη, ἔκρινε καὶ ἀπεφάσισε κατὰ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων ἐδῶ ἐπισυναπτομένην ἀπόφασιν, ἐκδοθεῖσαν τὴν 9 τοῦ παρόντος. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐγκρίνει καὶ ἐπικυροῖ ἡ Διοίκησις καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἔχει νὰ λαμβάνῃ ὁ κύριος Ἐμμανουὴλ Ξένος τὰ ἄλλα δίστηλα πεντήκοντα δύο χιλιάδας ἑπτακῶσια τριάκοντα δύο καὶ ἑβδομήκοντα τρία ἑκατοστὰ ἀριθ. 52732 καὶ ⁷³)₁₀₀ πρὸς δὲ τὰ ἄλλα δίστηλα δύο χιλιάδας ἑξήκοντα ἀριθ. 2060, καὶ ἔτι τὰ ἄλλα χίλια ἑβδομήκοντα ὀκτώ καὶ ἑβδομήκοντα τρία ἑκατοστὰ ἀριθ. 4078 καὶ ⁷³)₁₀₀.

Διατάσσεται λοιπὸν ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη νὰ ἐκδώσῃ ἐπ' ὀνόματί του διὰ τὰς ῥηθείσας πισότητας ταλλήρων τὰ ἀνήκοντα ἀποδεικτικὰ τοῦ ἔθνικοῦ Ταμείου.

Διευθύνονται δὲ συνωδόμενα μετὰ τὴν παρούσαν ὅλα τὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην κατὰ τὸν ἐν αὐτοῖς εὑρισκόμενον κατάλογον, ἐνυπόγραρον παρὰ τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Ξένου. Βετὸς τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ ἀναφερομένων ἐπισυναπτόνται καὶ δύο πρωτότυπα διαταγῶν τῆς Διοικήσεως ὑπ' ἀριθ. 5253 πρὸς τὴν ἄνω εἰρημένην Ἐπιτροπὴν, καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης. Ὅλα δὲ εἶνε συραμμένα, σφραγισμένα μετὰ δύο σφραγίδας τῆς ῥηθείσης Ἐπιτροπῆς καὶ ἐσφραγισμένα μετὰ τὴν σφραγίδα τῆς Διοικήσεως, διὰ νὰ μόνον ἐναποθεσιμὰ εἰς τὰ ἄρχεια τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, περὶ τῆς παραλαβῆς τῶν ὁποίων θέλει ἀποστείλει εἰς τὴν Γεν. Γραμματεῖαν τὴν ἀνήκουσταν παραλαβῆς ἐνδειξιν.

Ἐν Αἰγίνῃ, τῇ 21 Φεβρουαρίου 1827

Ὁ Πρόεδρος
Α. ΖΑΗΜΗΣ

Ιω. ΒΛΑΧΟΣ, Κ. ΖΩΤΟΣ, Δ. ΓΕΑΜΑΔΟΣ, Π. ΜΑΥΡΟΜΙΚΑΛΗΣ,
Α. ΜΟΝΑΡΧΙΔΗΣ, Α. Χ. ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ, Π. Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Τῇ 25 Φεβρουαρίου 1827.

(Τ. Σ.)

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ